

ad ly stabit. & feret ea. s. oneraturā: deinde redibit eius tarditate & stare festine est cito stare: qz motus est parvus & tps ei' ppter suā paruitatē est paruus. & iō ges ē festina: s3 ambo mot' sunt tardi. ¶ Mibi vñ tolerabilior p' expō.

¶ Si aut virtus fuerit fortis & instrū obediēs: s3 necessitas erit maior fortitudine tēpatavirt' augmētabit velocitatē cū magnitudine.

¶ Ponit causam velocitatis cū magnitudine iuncte. Et dicit q' si vrtus fuerit fortis & instrū obediēs & necessitas maior fortitudine tēperata. tūc vrtus augebit velocitatem cū magnitudine. Et h' est vn' de passib' vbi doctores pleriq' volūt q' nō ex quolibz augm'to necessitatis supra tēperamentū fit pulsus velox: s3 qñ tāta est necessitas vt illi vrtus tēperata cū sola magnitudie satisfacere nō possit. tūc. n. addit velocitatē. ¶ Jacob' aut vult q' semp addit velocitas augmētata necessitate & instrumēto obediēte & vrtute p'state: s3 nō semp sensibilr. Et Aui. vult hic q' qñ necessitas est maior q' tēpata sua fortitudo. i. q' mediocritas aucta supra tēpatū. tūc fit cū magnitudie velocitas. s. sensata. ¶ Ego aut dico q' aucta necessitate supra tēperamentū multoties ptingit q' pulsus fit magnus: tardus: & rarus p'state vrtute & obediēte instrū: vt in tenuibus: vt p3 ex Gal. in cōmento pulsuū in cōmēto 2' s3 vbi sit valde aucta supra tēperamentū p' multā instrū obediētiā nō p'hibet velocitas: imo fit etiā velox. Sed vbi tēpatū instrū tēpatissime obediāt p' quātūcūq' modicū augmētū necessitatis ambe be d'rie acgrunē deducto ipedimēto.

¶ Et si necessitas fuerit: fortior erit cū magnitudine & velocitate spissitudo.

¶ Dat cām oīum triuz dictaz d'riaz simul cōiunctaz. Et dicit q' si fortior fuerit necessitas. tūc augmentabit cū dictis duab'. s. magnitudie & velocitate spissitudo. Et tu potes ex dictis cōprehendere quō hic locus exponat a Jacobo & apud p'mā opinionē: sed apud meā opinionē difficultas est maior. ¶ Sed dico q' est certū augmentū necessitatis in quo vrtus cū magnitudine supat id qd deberet respectu illius necessitatis: & cū quo op3 aliquid velocitatis addere: sed qz aer multū fridus attrahit plusq' requit in refrigerio p'portioatissimo illius gradus. ideo aer pluri tēpore tenet anteq' sit icōueniēs euētatōi: & fit pulsus rarus. ¶ Cū aut mult' est valde calozis excessus cū vrtute & instrū obediētiā nō pōt esse qñ sit spissus.

¶ Longitudinē quoq' magnitudis cāe p' certo efficiūt cū aliqd p'hibēs amplitudinē p'hibuerit: & eleuatōez ad supiora nō p'miserit fieri: sic duricies instrū: vbi grā: q' amplitudinē p'hibz & densitas carnis & cutis que sursum eleuari non permittunt.

¶ Facit qd dcm est dicēs q' cause magnitudinis pulsus faciunt p' certo lōgitudinē qñ p'hibet pulsus amplitudo ab alia cā & nō p'miserit fieri eleuationez ad supiora: & sensus est: qñ sunt cause sufficiētes ad faciendū pulsum magnuz deducto impedimēto: qz vrtus fortis & necessitas aucta fit pulsus magn': tñ si aliqd ipedit dilatōez aut eleuatōez ad supiora: tūc fit pulsus lōgus: vt vbi grā. duricies instrū q' nō p'mittit fieri amplitudinē & densitas carnis & cutis que nō p'mittūt fieri eleuationē ad supiora. Et tu vidi de supiora dicta de d'ria iter pulsum parū ppter duriciē instrū & parū ppter vrtutis debilitatē vt cām hic habeas. ¶ Alij vō dicūt q' vrtus nō potēs facere altitudinē & latitudinē satisfacit cū eo quo mediāte pōt & ē lōgitudō.

¶ Sed est etiā cū i amplitudine addit maries: & amplitudine qdē efficit aut venaz vacuitas

vt p' ipaz tunica supior sup interiorēz declinet & dilatef aut multa instrū lenitas.

¶ Dat causas amplitudinis: & sunt corporis macies: qz vt dicit Gal. in cōmento facit latas regiones arteriaz & arteriam plus dilatari. ¶ Secunda causa est vacuitas instrūmenti. s. ab humoribus mā & sanguine. vnde quasi concludunt parietes vnus sup alium & reddif latior arteria q' si esset rotūdayt est qñ est plena. ¶ Tertia causa est multa lenitas instrū que est causa latitudinis: vel qz p'paz resistēdo ex equali conatu magis dilatāf.

¶ Spissitudinis aut causa ē debilitas aut multa necessitas aut caliditas.

¶ Dat causam spissitudinis dicēs q' aut est causa virtutis: & hoc per accūs p' quāto non pōt virtus cū magnitudine satisfacere & velocitate facit spissitudinē que est facilior: multa aut necessitas facit spissitudinem ad modū supra dictum: quia sibi p'portionatur spissitudo: p'fertiz cū multa fuerit necessitas.

¶ Et raritatis qdēz cā est virtus q' necessitatez in magnitudine supat aut frigiditas multa diminuta a necessitate aut nimia itensio virtutis & aduentus p'ditioni p'rimus.

¶ Ponit causas raritatis pulsus. Et sunt quatuor hic narate. p'ma est virtus superans necessitatē cum magnitudine. 2' est frigiditas diminuens necessitatez. 3' est minima itensio calozis. vnde virtus dissoluit. 4' est aduent' dispositionis p'ime p'ditioni ex quacunq' causa virtus multū debilitet. Circa p'mam causam aduerte plures expositōes. ¶ Prima est intelligendo per vrtutē que supat necessitatē cū magnitudine vrtutē faciētem magnitudinem ampliorē q' debeat correspōdere necessitati. Et cūz facit hoc virtus attrahit plus in vice vna de aere frigido q' sit necessariū p' refrigerio. Et ideo diutius stat ille aer anteq' sit cōueniēs expulsiōi: & qz etiā magis refrigerantur cor & arterie q' op3. ideo diutius stat anteq' sit necessitas secūdi pulsus. ¶ Tēpora igiē quietum sunt maiora & pulsus est rarior. Et hoc ego puto veruz. in modo aut quo dicimus vrtutē pulsum facere maiorē q' necessitati corz respondet quidā mecū nō conueniūt. ¶ Unde iuxta hāc p'mam expositionē vult Jacobus de Sorliuio q' virtus nō facit dilatationē solum p' aere frigido attrahendo: sed etiā p' alijs corporibus. s. fumis capinosis & aere calefacto & spiritu & sanguine arteriali vltra frigiduz aerem qui ab extra attrahit. ¶ Et ideo stat q' p' illis amplius attrahēdis natura dilatet arteriā plusq' p'us. & per consequēs attrahit plus de aere frigido q' necessitati corz respondeat & q' alias attraheret si nō tantū dilatāf. ¶ Et penes hoc aliquādo concedif crescente necessitate solum velocitatē & frequentia acquiri constante vrtute & obediēte instrūmento. Nam posito q' necessitas crescat in tñ q' aer qui attrahit in casu dicto sit necessitati p'portioat': & sequit q' i illo casu nō op3 pulsum crescere: quia nō op3 plus de aere attrahi frigido ad refrigerādum: & tamē op3 variari pulsum differētiā: cū cause contentiue varient: fiet igiē pulsus velocior & frequentior. ¶ Et si dicat q' illa cōclusio repugnat Auicē. qz vult q' aucta necessitate p'ma differētia que acquirif est magnitudo. secūda velocitas &c. ¶ Dicif q' Auicē. hoc intelligit vbi quādo augef necessitas attrahit p'us aer p'portioalis necessitati. Et ita respondet si quis dicat hoc repugnare p'positioni sue de corz de calidiori temperato. Nam p'mo dicit q' aucta necessitate acquirunt simul omnes differētie. Intelligendum est vbi p'us aer qui in vice vna attrahēbat nō amplius attrahēbat q' necessitati p'portioat'. ¶ Et hūc modū: s3 reputer

Jacobus probabilem tamen dicit cum non plene satisfacere propter duo. primum est. quia si est necessitas amplius attrahendi de fumo capinoso et de sanguine arteriali et de spiritu: tunc maior quantitas aeris esset illis refrigerandis proportionalis quam quando sub eodem gradu essent pauci. secundo: quia non videtur quare sequitur quod plus attrahit de aere quam proportionaliter necessitati. Nam pro illa maiori dilatatione facienda sufficit quod attrahit plus de alijs corpibus. Et si dicatur plus attrahit de sanguine arteriali et spiritu. igitur plus de aere frigido. Argumentum non valz. nam ista attractio fit a virtute attrahente determinatum ob id illud cui est idigētia.

Adibi autem videtur hanc exponere repugnare opinioni Jacobi etiam cum glossa qua facit. Nam sit nunc solus in dispositioe in qua attrahit aer proportionalis sue necessitati et crescat in eo necessitas attrahendi plus de sanguine et spiritu et fumo instantum ut inde sequatur magnitudo pulsus et attractio aeris frigidi amplior quam necessitati correspondeat et fiet alijs partibus pulsus maior sed rarior. Ponamus modo in eodem instanti incipere crescere necessitate precise tamen quod per illas perdet tanta raritas quanta acquireret per hoc augmentum. Ex quo per ipsius stat raritatem deperdit non augmentata magnitudine. Et tunc patet quod aucta necessitate constante virtute et obediēte instrumēto: et ubi plus attraherat in vice una precise tātus aer quātus erat necessitati proportionalis: tamen crescit magnitudo et non spissitudo.

Secundus modus exponendi hunc locum ponit ab eodem quod si est a. mediū gradus virtutis et b. medius necessitatis. tunc virtus faceret pulsus in medio gradu magnitudinis: quia maiorem non possit. tunc aucta virtute stante etiam eodem gradu necessitatis augebitur pulsus: quia differentie pulsus debent variari variatis causis contentiuis: et non nisi ad magnitudinem. igitur magnificabitur: et quia remanet eadem necessitas rarificabitur. Confirmatur etiam quod magnificabitur pulsus: quia virtus fortificatur et equalē facit conatum. igitur magnificatur amplius. Et confirmat hoc per id quod accidit pueris. Nam pueri temperati in processu ad iuuentutē fortificantur calore stante equali. Et tamen quia virtus augetur fit pulsus maior et rarior. Et hunc secundum modum etiam non putat clare. Nam omnibus admissis que in casu ponuntur dicitur quod aucta virtute pulsus non fiet maior nisi primo fuerit necessitati proportionalis: et instrumēto sit obediens. Et negatur hoc argumentum: virtus est fortis. igitur equali existente conatu fit pulsus maior: quia virtus in hoc casu maiorem non intendit: sed facit fortiorē: et hec est differentia que acquiritur ex hac variatione cause contentiue. Et exemplum puerorum non est proportionalis: quia nec ipsi habent virtutē completā nec instrumēto completum.

Tertius modus qui sibi placet est dicere quod virtutē superare necessitate cum magnitudine est virtutē sufficienter satisfacere necessitati cum magnitudine. Et raritas de qua habet loqui est comparatiua ad illā que esset ubi virtus non satisfaceret cum magnitudine: ita quod sensus Avicē. est quod virtus facit pulsus maiorem quam sufficit satisfacere necessitati cum magnitudine quam non sufficit. quando. n. non sufficit addit frequentiam ut predicatur: et hanc dicit tutiorē et Avicē. et formiorē. Sed hec 3° penitus puto quod non sit ad mentes Avicē. igitur enim sit verum quod quia virtus potest magnitudinē satisfacere alijs partibus minus frequenter facit: tamen Avicē. hic intelligit seu intendit ponere causas raritatis absolute non minoris frequentie. nisi si minoris frequentie posuisset causas non oportebat dicere de aduentu virtutis ad hoc ut sit proximus perdurationi. Sed loquitur per certo de raritate absolute conformiter ad id quod dicit Gal. in commento pulsuum de pulsu tenuius ubi dicit quod tenuitas: quia facit latas regiones arteriarum. Ideo respectu temperamenti addit magnitudinē in pulsu: et per consequens oportet ipsum fieri rarum. igitur mens Gal. est quod si temperato corpore accidat tenuitas constante virtute et

necessitate stante quod pulsus fit maior temperato: igitur solum temperata sit necessitas. et per hanc virtus superat necessitatem cum magnitudine ad sensum primi notabilis: et facit raritatem absolute: et istud contingit cum instrumēto est obediens temperato constante virtute. et ideo in leticia pulsus est magnus rarus et multis alijs disponibus. Et autem Jacobus dicit quod hic locus est contra opinionem suam est verum. Est. n. vnu de principalibus fundamentis ad ipsam improbandam ut dixi in questionibus libri regni. Tres autem alie cause sunt note si memineris quod debilitas virtutis non proxima deperditioni facit frequentiam: quia non potest facere magnitudinem et velocitatem: sed quando vltimam debilitas: tunc facit raritatem.

Cause vero debilitatis pulsus ex mutationibus quod sunt tedium et vigilie et esio et macies et humor nocivus et exercitium superfluum et humor motus et ipsorum obuiatio membri fortis sensus aut cordi vicinis et totum illud quod vehementer resoluit.

Narrat causas debilitatis. Et intentio sua est quod omnia virtutē cordis et arteriarum debilitantia debilitant pulsus: ut tedium quod est passio ex longa expectatioe rei quam cito vellemus compleri: est causa iordiatu motus spiritus et resolutio nis vigilie: macies: euacuatio ex eodem capite: quia quilibet euacuatio associat resolutio spiritus humor nocivus proprio modo ut in pestilentialibus febribus videmus: quia aut malā qualitatem imprimendo aut oppilando debilitat. similiter superfluum exercitium. Motus autem humor et agitatio perfertis cum sunt mali debilitat: quia moti magis imprimunt. Et si sunt boni: quia motus impedit digestionem per quam spiritus generatur cum aut obuiat membri vicinis cordi: aut cum obuiant membri fortis sensus: quia eorum malignitas magis cordi communicatur.

Et duricie pulsus cause sunt siccitas corporis vene aut eius fortis extensio aut vehemens frigus congelas: et etiam est cum pulsus in crisi duret ex fortitudine pugne propterea quod membra per ipsas extenduntur ad partem impulsioe nate. Lenitatis vero cause sunt cause naturales mollificantes sicut nutritives et egritudinales mollificantes sicut hydropisis et lethargia: aut ea que neque sunt naturalia: neque egritudinalia sicut balneatio.

Dat casus duri et mollis: et patet. in crisi autem tendunt membra et villi eorum versus membra ad quod natura humorē mouet et in vomitu. Quod autem dicitur nutrimentum esse causam naturalem. id est: quia summi tibi per quod vel vero nutrimento quod est humor et humor est res naturalis.

Et diuersitatis quod est causa cum perseverantia virtutis est granitas mæci cibi aut humoris. Et cum debilitate virtutis est pugna cause et egritudinis. Ex causis quoque diuersitatis est repletio venarum ex sanguine: sed quod huic est simile remouet minutio. Et plim quod fit diuersitas cum sanguis est viscosus suffocans spiritum qui mouetur in arterijs et proprie cum densitas fuerit circa cor. ex causis propterea ipsi que eas in breui efficiunt tempore sunt stomachi repletio et tristitia et cogitatio in aliquo. Sed cum in stomacho malus fuerit humor non cessabit diuersitas: et forsitan ex eo proueniet tremor cordis et fiet pulsus tremulus.

Dicitur dat casus diuersitatis. Primo hoc. 2° mali poderis.

2^a ibi (Causa aut pulsus.) Prima diuidit in noue partes: ga pmo determinat de causis diuersitatis in genere. 2^a in octo ptib⁹ sequentibus de causis noue specieru pulsus diuersi: sed de duab⁹ determinat simul. s. vmiculoso et for micate. Et ideo sunt in toto partes noue que in legedo patebunt. 3^a ibi (Et ferrini) 3^a ibi (Bispulsantis etc.) De p^o dicit. q^o causa diuersitatis euz perseverantia virtutis est cibus grauas virtute aut humor. Sed causa diuersitatis cum debilitate virtutis est pugna virtutis et morbu et sua causam. Dicit 2^a specificatio q^o repletio mltia venaz ex sanguine est causa diuersitatis: s; ista remouent cu flobotomia. Quadoq; aut causa eius est viscositas sanguinis suffocans spm q mouet in arterijs hora motus pulsus et pprie cum densitas humoris est ppe cor. Dicit 3^a q^o ex causis que cito faciunt diuersitate est accns anime sicut tristitia et repletio stomachi et cogitatio in aliquo: sed illa que est ppter malu humoru in stomacho no cessat stante humore: immo qnq; ex illo puenit tremor cordis: et fit pulsus tremulus. No igit q^o costante virtute cu ma est grauans facit virtus varios conatus no continuos. sicut nos videmus fieri in euonibus vetris in quibus sunt vicissitudines. Et id vario mo hz in pulsando ppter replones et precipue in locis in qbus cor multuz comunicat: virtus aut debilis per essentia et p via resolutionis: s; per grauitatez humoru et cibi pulsum diuersuz faceret tamē facit ipsum diuersum causa no existēte multuz grauate: qz in pugna no manet quin multu pportioabilr permutez. et ideo ex pugna facit pulsum diuersum notabilr. Ex quib⁹ p3: quare repletio ex sanguine multo facit diuersitate: et multo magis cu est in arterijs. Tollit aut talis diuersitas multitudine sanitatis per flobotomia remota causa: et sufficit flobotomia ex vena. esto etiaz q^o replo esset in arterijs: qz arterie euacuant per flobotomia venaz: cu sint ad ipas aperte: vt dixi supra. caplo pmo huius summe. viscositas vero sanguinis prohibens vniforme motum spūs facit diuersitate: et maxime cu diuersitas humoris vel apostematis est ppe cor: quia tuc virtus cordis magis grauatur alijs paribus: et magis varios facit conatus. Repletio autem oris stomachi facit pulsum diuersuz et grauat valde cordis virtutem propter vicinitatem et sensibilitatem oris stomachi. Sed accidentia anime et cogitatio hoc faciunt propter naturalem subordinationez virtutis vitalis in motu spiritus ad virtutes animalē in comprehendendo. vnde supra. Sen pma. doc. 6^a d^r q^o motus aie reducunt ad opera virtutis vitalis modo ibi exposito.

Et ferrini qdē pulsus cā est diuersitas ei⁹ qd in corpore vene est fuisum in putrefactione sui aut ipsi⁹ cruditate aut sui maturatōe aut diuersitas dispōnū venarū in duricie sua et mollicie aut apostema in membrīs neruosis.

Modo declarat cās ferrini. Et sunt q^o faciūt diuersitate i duricie artarie quo ad tactū. Et p3 ex dictis supra sepe.

Bispulsantis vero cā est virtutis fortitudo et plurima necessitas et duricies instrū: qre non obedit ei qd virtutes ipsi precipiūt de diastole in vna vice sic cū qz vult vna percussioe aliqd incidere et non obedit ei: adiunat ab alia et precipue cū necessitas subito augmētāz.

Dat causas bispulsantis. Et tu attēde qd dixi bispulsantem qnq; esse intersectū gete et ille est de quo loquitur hic. Alius est reductiu⁹ d quo dixi supra q^o fit i eo pmo magna et fortis dilatatio cū duricie arterie. Deinde fm virtutis intētionē: sed ppter cōcussionē sequit per accidēs resu-

litio ad fundum et reductus ad repercutiēdū vna alia vice. Sed de illo no Auicē. hic cāz dixit: sed Sa. in libro de differētys pulsus pmo Auicē. mo bispulsans no fit nisi cum causis assignatis ab Auicē. nisi. n. virtus esset fortis no possz tm dilatare: et nisi necessitas essz multa: no etiā oporteret tm dilatare. Et si instrū esset plene obediens no oporteret in medio quiescere sine noua necessitate. inuit etiaz aut q^o obediēte instrumēto subitus necessitatis euent⁹ est causa dilatationis. Secundo ante fistolem que cū prima facit vnum pulsum iuxta supradicta.

Soricini vero pulsus cā qnq; est virt⁹ debilis q de labore ad getem ordinate pcedit et de gete ad laborez: sed ille q in vna permanet dispōne plus est virtutis debilitatez significans. Et cauda qdē soricina et q eis similis existit est plus significans fortitudinē aliq; et q debilitas non est in fine: sed eis deterioz cauda finitiua: deide mansua: postea cauda reductiua.

Dat cām caude soricine et p3. nā sicut in eo est fere pcessus vniformis de magno ad parū et ecōuerso. ita opz causam esse vniforme pcessaz virtutis de labore et aggrauatōe ad exoneratōne vel e3: et ita supple de necessitate ad pua tionē necessitatis. No tm hic q^o tres diuerse dispositio nes considerant in differētys in quib⁹ est diuersus pulsus q est cauda soricina vt magnitudo mediocritas et paruitas: et qnq; incipit a magnitudine et transit per mediocritatez et venit in paruitate: qnq; aut pmanet continue sub paruitate: sub magnitudine vō manere cōtinue no dicereēt cauda soricina: qz opz q^o in paruitate veniat. Si a magnitudine incipiat: alr nūq; esset subtilis vel subtili pportioatus. Et ideo cauda soricina manēs sub vna dispōne est quado semp est paruus aut semp debilis: et iste est peioz et maior rem significans debilitate qz cauda no manere sub vna dispōne. No 2^a q^o cauda soricina ad hoc vt dicat māstua d3 icipere ab vna dispōne versus latus diminitōis et cōtinue pcedere addēdo vel diminuēdo: no tm exire latus diminitōis: et cū hoc no d3 terminari ad no gradū: imo aliquado redire ad min⁹ maluz vel min⁹ diminitā finitiua aut minui⁹ vsq; ad no gradū. Reductiua redit aut ad magnitudinē aut ad mediocritate. et ideo p3 q^o eoz peioz est finitiua significans perditiōne. in secūdo loco est māstua et minus mala est reductiua.

Cadentis autē in medio cā est virtutis lassitudo et ei⁹ defect⁹ aut accns subito veniens ad qd aia et nā subito redeunt.

Cōiter doctores oēs hic p pulsuz cadentē in medio itel ligūt pulsuz i quo est ges in tpe in quo d3 venire mot⁹ et si hoc mo dicat: p3. ga virtus lassata in multis pulsatōib⁹ vnā dimittit. et silr si accns aie supueniat ad qd aia vehefiter aduertat et ad ipm etiā redeat calor nālis: q calor fm illā exigentiam mouet aut gescit stat dimitti motū pulsus vt in timore et dolore ad q accntia fortioz segt p illo tēpore motus spūs qz ad necessitate euentandi.

Et spasmosi qdē pulsus cā sunt mot⁹ no nāles i virtute aut malicia in essentia instrū.

Dat cās spasmosi: et tu p mot⁹ no nāles i virtute itelligas mot⁹ actiōis mēbroz quos virtus facit filata a re pter nāz vñ tēdit ad vnū determinatū lat⁹ arterie villi et ipe tote.

Pulsus aut tremulus pcedit ex fortitudine et instrumēto duro et necessitate forti. sine istis enim non prouenit tremor.

Pulsus tremulus illo mo fit quo dixi. s. fieri pulsuz bis-

pulsantē mō nō posito ab Aui. cū scissio nō ē vna vice disticte sensata pcutere. sed plib⁹ idisticte. et iste nō fit sine trib⁹ cāis positis i lra: qz molle ē iēptū tali scissioni.

CAndosi aut est cū eius cā existit virtutis debilitatis s3 plm: et nō pōt fieri diastoles nisi paulatim: et paulati: et est et cū istri lenitas eius cā existit: s3 virtus nō sit valde debil. Instrm nāqz molle et humidū scissionē et motū nō recipit que i vnāquāqz penetrēt ptē quēadmodū ficcum qd est durū recipit: qm siccitas cōscissioni est apra et tremori. Et duri qdem sicci finis sui picipij motu mouet: mollis vero hūidi ptem pole est moueri et aliā partem motu ipsius nō patit: ppter ea q cito recipit separatōez et flexionem et diuersitatē i figura.

CDat cās pulsus vndosi et sūt aut virtutis debilitas respēu arterie i vna eleuatiōe sūt eleuande aut iēptitudo arterie ad ita eleuari qm ē multū mollis: et p3 totū i lra.

CEt vermiculosi qdē pulsus et formicantis cā est fortis debilitas: ita vt tarditas et spissitudo et diuersitas i ptrib⁹ pulsus pūgant: qm virt⁹ istri i vna hora dilatat n̄ valz: s3 paulati et paulati.

Cp3 hic causa tam vermiculosi qz formicantis qui sunt multis similes et vicini.

CCausa aut pulsus mali ponderis si pulsus qdē fuerit i dispōnibus tps getis est augmentum necitatis: et si i dispōnib⁹ tps mor⁹ fuerit est augmentum debilitatis aut necitatis pūatio: sed pulsus temporis motus propter velocitatē diastoles alius est ab hoc.

CDat cām pulsus mali pōderis et tu recordare q Aui. miruz fuit visuz q pportōes musice p tactū discernent. iō putādū est apud ipm maluz pōdus nō picipi nisi qm tāta ē ges vt manifeste sit ges in tpe in quo expectat mor⁹ aut vna getū sit ita pua vt mor⁹ sit i tpe i quo expectant ges. reliquoz aut maloz pōderis cām nō assignat. p̄mū istoz vocat pulsuz mali pōderis i dispōnib⁹ tps mor⁹: et 2^m vocat mali pōderis in dispōnib⁹ tps getis. et iō p3 q i pulsuz mali pōderis in dispōnib⁹ tps getis h3 motū qm expectat ges. et iō est ibi augmentū necitatis. **C**S3 ali⁹ h3 getē qm expectat mor⁹ et ges tali tpe pōt duab⁹ causis cōtingere: aut pp virtutē debilitatis: aut pp dimiuere necessitatez. Constat aut q pulsus q dī mali pōderis ppter tps mor⁹. i. ga diastoles sūt multū velocz nō est ille quez h dicimus mali pōderis in dispōnib⁹ tps motus. in hoc. n. est ges in tpe in quo manifeste mor⁹ expectat: nō ita i illo.

CEt cā qdē pleni et vacui et cali et fridi eleuati sursuz et submersi i feri⁹ manifeste sunt.

CDic se excusat et est manifesta excusatio.

CDe pulsib⁹ etatū et masculoz et femiaz. Cap. VII.

Masculoz pulsus maiores sūt et fortiores valde pp vehemētā virtutū eoz et necitatis ipsorz: et ppea q eoz necessitas magnitudie pplet et ē eoz pulsus tardior pulsu muliez et rarioz s3 plm. Et ois qdē pulsus i quo pseuerat virtus et est spissus o3 pculdubio q sit velocz. est. n. cuz qm est velocitas qz spissitudo:

propter hoc igit sicut pulsus masculorum est tardior ita est rarioz.

CIn hoc caplo Aui. determinat de differētis pulsuū puenientibus a sexu et etate: et diuidit in duas. p̄mo loquit de pulsu sexuū. 2° etatis. ibi 2° (Pueroz vō) p̄mo dic duo. p̄mū est q pulsus masculoz est maior et fortior supple pulsu feminaz: et hoc ppter necessitatis augmentū: et pp virtutis fortitudinē. S3 qz in masculis cōplet necessitas ppter magnitudinē. i. magnitudo est sue necessitati pportionata qd nō est in femis. ideo eoz pulsus est tardior s3 plm. **C**Dicit 2° q ois pulsus in quo pseuerat virtus op3 pculdubio q sit velocz si ipse est spissus. **C**S3 bene ptingit q virtus facit qm pulsus velocē et nō spissum. **C**p̄mo igit nota q ista comparatio masculoz ad mulieres itelligit supposito q illi q comparant adinuicēz sint in sibus pportionalib⁹ suaz latitudinū: ita q si masculus est temperatus iter masculos: et femia etiā sit tēperata iter feminas. Et si est in p̄mo gradu calidus: ita sit mulier inter feminas. **C**ostat. n. q si mulierē calidā cōparemus viro frigidō: aut frigidā calo: q nō op3 dicta in comparatiōe esse vera. **C**Requiri 2° q mulier sit plasmata pportionate ad suam p̄lonē et sexū: et ita vir. Nam in muliere si arterie essent: ḡra exempli magne: in viro aut stricte nō op3 cōparatos: ita se habere vt dī: vt statim videbit. **C**Nō secundo. q cōparatio seruat cōditiones dictas. mulier est debilioris virtutis qz vir et strictiores h3 arterias et minorē calorem. Ex istis verificat p̄mū dcm. nā ga in masculo virtus est fortior. ideo pulsus ē fortior: et ga hec necessitas ē maior et instrm est obediēs. ideo pulsus est magnus: sed quia partiz ex debilitate virtutis: partim ex inobedientia instrumēti in muliere magnitudo deficit ab illa que eēt sue necessitati proportionalis. ideo oportet q ipsa recompenset cū velocitate et spissitudine: et sic p3 cā totū p̄patōis.

CContra tamē Aui. cōclusionē arguit sic. p̄mo sicut in mulierib⁹ necessitas est minor: ita instrm est obediēt⁹ qz in viro. igit stabit eque magnū esse pulsum in vtroqz: h breuiter negat obediētius esse instrm in muliere qz in viro: et negat. hoc argumentū est mollius. igit obediētius. Nam paruitas eius facit ipsum magis inobediēs qz mollicies addat ad obediētā. **C**2° arguit q saltē pulsus in eis nō sunt veloces et frequētes sicut quēadmodū pulsus est maior in viro qz in muliere: ita necessitas est maior. igit sicut p magnitudinē pulsus satisfit necessitati viri: ita per minorē pulsum satisfit necessitati mulieris. igit nō o3 ad recōpensandū defectū magnitudinis in mulieribus pulsum fieri velocē et frequētē. **C**3° sic. si mulieruz pulsus essent veloces et frequētes respēu viroz. igit pulsus complexiōis fride d3 esse velocz et frequēs. t3 p̄na: ga ita se habet cōplexio frigida ad tēperatā sicut mulier ad virz. stat eniz precise tanto esse frigidiorē datis virz dato tēperato sicut mulier tēperata est frigidior eo: p̄ns tñ falsuz et p̄tra Aui. sequēti caplo. **C**4° arguit sic. si ita esset pulsus senū deberent esse frequētiorez pulsibus iuuenū: p̄ns falsuz et cōtra Aui. in isto caplo. et p̄bat p̄tia: ga in senibus instrumētū est inobediēt⁹ respēu iuuenū et virtus debilior et necessitas minor. Si igit ex istis causis in muliere pulsus velocior et frequētiorez est qz i viro: seqz q pariter in senib⁹ respectu iuuenū. **C**p̄ro respōsione nōndū p̄mo arteriaz esse magis inobediētē magne dilatatiōi rōne paruitatis qz rōne duricie. **C**Nō 2° q partiz ex debilitate virtutis partim ex instrumēti inobediētā cōtingit q mulieres nō ita p magnitudinē sue necessitati satisfaciūt sicut viri: ita q maior est pportio magnitudinis pulsus in viro ad magnitudinē in muliere qz necessitas eius ad necessitatem illius. **C**Ex his dī ad p̄mū negando q instrumētū sit obediēt

tius i muliere q̄ in viro: q̄a est minus lz sit molli⁹. ¶ Ad
2^m argumentū negat q̄ ita p̄ suā paruitatez satisfacit mu-
lier sue necessitati minozi sicut vīr per suā magnitudinez
sue neccitati maiozi: vt p̄z ex 2°: notabili. ¶ Et ad 3^m q̄dam
concedūt cōsequens in cōplexione frida naturali in qua
est arteriarū strictura: et hoc dicunt velle Gal. in secundo
regni. caplo de signis fridi cordis: sed Aui. dicūt itellexis-
se posita paritate in istrumento et stante vtute q̄ in cōple-
xione frida declinat ad paruitatem tarditatez et raritate
in sequēti caplo. ¶ Alij vō negant aūs. et rō est: qz in viro
eque frido sicut est mulier tēperata stante in vtroqz debi-
to plasmate artaria ē latior: et p̄ hoc rīdet ad 4^m: q̄a in se-
nib⁹ vtus debilitat. sicut neccitas diminuit: s̄z i mulierib⁹
est debilior p̄portōabilr et istrū iobediēti⁹ q̄ neccitas
sit mioz. ¶ S̄z circa 2^m dcm attēde q̄ magnitudo ē d̄ria
cuz q̄ vtus magis satisfacit neccitati q̄ velocitas: et veloci-
tas ē magis satisfactōis q̄ frequētia. et iō vtus potēs mini-
me dimittit magnitudinē. 2° loco min⁹ velocitatē. 3° lo-
co frequētia. et iō vtus fortis istrō nō iobediēte velocitati
nunq̄ facit spissitudinez qn faciat velocitatē: qnq̄ tñ ex
cāis dictis supra dimittit frequētia et nō velocitatē. et iō
nūq̄ facit pulsus spissū qn faciat velocē. S̄z aliqñ fac ve-
locē nō spissuz. ¶ Et nō q̄ addidi obediēte istrō veloci-
tati. nā apud quosdā qnq̄ p̄ istrū iobediētiaz desinit vt⁹
facere posse velocitatē: qn̄ adhuc est potēs facere frequē-
tia. sic accidit i decremēto vtutis: et hoc est q̄a difficili⁹ est
velocitare q̄ frequētare. ¶ Nō 2°: hūc locū a q̄busdā ex-
poni nō absolute: s̄z addēdo sensiblr: ita q̄ volūt q̄ nūq̄
sit pulsus veloc qn fiat spissus: s̄z tñ aliqñ sit manifeste ve-
lox et nō spissus: qz velocitas ē min⁹ sensiblr. Et hāc expō-
nē nō puto verā vt dixi i qōne de corde calidiori.

¶ Puerorū vō pulsus lentior p̄ hūiditatez et ē
debilior et spissior: qm̄ calor ē fortis: s̄z vtus nō
est fortis: eo q̄ nōdū sunt p̄pleti. Puerorū vō
pulsus p̄pōne q̄tutatis corpis eoz est magn⁹:
qm̄ eoz istrū ē valde molle et ipoz neccitas est
valde fortis et eoz vt⁹ p̄pōne puitatis corpis
ipoz nō est pue q̄tutatis. Verūtū eoz pulsus
p̄pōne pulsus cōpletorū est nō magn⁹: s̄z est ve-
locior et spissior p̄ neccitatez. In pueris nāqz
multiplicat vaporis fumosi collectio p̄ mltā
digōnē eoz et frequētia ei⁹ i eis. Et p̄ h̄ valde ē
neccē ipz extrahē et calozē ipoz inatū eūare.

¶ Determinat de pulsib⁹ etatū. Et didit in tres: q̄a p̄ deter-
minat de pulsū puerorū cōparatoz ad iuuenes. 2° iuuenū
p̄patoz ad pueros et ad seiuicē. 3° senū. 2° ibi. ¶ Iuuenū
vō 3° ibi (Senū) Dicit i p̄ma pte duo. Primū est q̄ pul-
sus puerorū ē lentior et debilior pulsū iuuenis. Causa p̄mi ē
hūiditas. Causa sc̄di ē vtutē nō esse cōpletā. iō debile i eis
facit pulsū. Est et spissior pulsū iuuenis: et cā est: q̄a nō satis-
faciūt sue neccitati sufficienter p̄ magnitudinē sic iuuenes
p̄ istrū puitatē et vtutis obilitatē. et iō o3 q̄ recōpēsēt cū
spissitudine et cū velocitate. ¶ Dicit 2° q̄ pulsus puerorū
p̄pōne sui corpis est magn⁹: qz eoz istrū est molle et neccī-
tas ē fortis vicia neccitati iuuenū iuxta dicta i caplo d̄ eta-
tib⁹. Et eoz vtus p̄pōne corpis nō pua: sed in p̄pōne ad iu-
uenes eoz pulsus ē p̄tus ex dicta cā: s̄z velocior et spissior:
q̄a neccitas ē multa. nāz in eis multiplicat mult⁹ vapor ex
multitudine digōnis eoz. et opz illū expelli et calozē euēta-
ri. ¶ Ubi nō. p̄mo q̄ lz vtus puerorū sit fortior q̄ vtus iu-
uenū in p̄pōne ad vite diurnitate vel diurnā p̄serua-
tionē tñ absolute nō est fortis ad p̄fecta opa sicut vtus iu-
uenū. ¶ Nō 2°: ex dictis q̄ neccitas euētandi est qnq̄ p̄

multitudinē vaporū expellendorū.

¶ Iuuenū vō pulsus ē multe magnitudis: et n̄
est multe velocitatis: imo i ipa est valde dimi-
nut⁹ et i spissitudine et ad raritate tendēs: et illoz
qdē pulsus q̄ i p̄cipio iuuetutis exīt ē maioz.
Et eoz q̄ sunt i medio iuuetutis ē fortior. Et
nos qd̄ iā declarauim⁹ q̄ calor i pueris et iuue-
nib⁹ fere est silis. q̄ neccitas in eis erit p̄pinq̄: s̄z
vtus in iuuenib⁹ est augmētata: bebīt q̄ ex ma-
gnitudine q̄ in ipsis restaurat qd̄ defuerit ex
velocitate et spissitudine. Et p̄ncipiūz qdem
rei vñ puenit magnitudo est virtus: s̄z neccitas
est appetens et istrū q̄dez est adiuuās.

¶ Determinat de pulsū iuuenū et dic̄ q̄tuor. p̄m est q̄ pulsus
iuuenū sūt magni: s̄z dimiuti i velocitate et spissitudine: et h̄
resp̄cū puerorū pulsus. et cā ē dca. ¶ Dicit 2°. q̄ exītū in
p̄n⁹ iuuetutis sūt maiozes et exītū i medio sūt fortiozes.
Et cā: qz i p̄n⁹ cū eq̄li neccitate arteria ē mollior et vtus for-
tis ad mltū dilatādū: s̄z i medio iuuetutis: qz tūc tēpatio-
res sūt ē vtus fortior et et pulsus. ¶ 3° dic̄ q̄ cā dictaz cō-
paratoz rē. et p̄z. ¶ Dic̄ 4°. q̄ p̄m effectiuū magnitudis
est vtus: s̄z neccitas ē appetēs. i. ē illud p̄ cui⁹ appetitū vt⁹
facit appetitū: s̄z istrū ē adiuuās. i. p̄sentēs: et qz neccitate
tpalē itendit vtus p̄seruare: et illa nō p̄seruat nisi p̄ euēta-
tionē. iō vtus appetēdo neccitate fac̄ pulsus fortē rē.

¶ Senū at pulsus est mioz p̄p̄ debilitatē: et mi-
noris velocitatis p̄p̄ hoc etiā: et p̄p̄ dimiutōez
neccitatis et p̄pter hoc est rarioz: et pulsus q̄dez
senūz q̄ iā p̄cesserunt in ānos est paruus et ra-
rus et tardus et est cū est mollis p̄pter hūiores
extrāeos et nō p̄pter nāles.

¶ Determinat nunc de pulsū senum. et p̄z totum.

¶ De pulsū complexionum.

Caplm. VIII.

¶ Pulsus cale p̄plonis vebemētis ē
neccitatis. Qz si vt⁹ p̄uenerit et istrū
erit pulsus magn⁹. Si q̄ vnū eoz
diuersificabit erit quemadmodū
dcm est in p̄cedentibus.

¶ Doc̄ ē caplm de pulsū p̄plonū et didit i duas ptes. p̄mo
oñdit q̄ sunt d̄rie pulsus p̄ntes p̄plonē. 2° remouet vnū
dubiū. ibi (Et p̄terea) p̄ma i q̄tuor. sc̄dm q̄tuor genera
p̄plonū simpliciū lapsaz. 2° ibi. ¶ In p̄plone vō frida. ibi
3° (Cōplexionū) ibi 4° (Et siccaz) p̄ria i duas. p̄facit q̄
dcm ē. 2° remouet duo dubia. 2° ibi (Et si calitas) De p̄
dic̄. q̄ pulsus cale p̄plonis ē ille q̄ est neccitatis aucte siue
vehemētis. Idē ē iḡ h̄ d̄m de pulsū illi⁹ p̄plonis: qd̄ d̄r i
caplo de cāis p̄tēriūis q̄ si vtus est fortis cū ista p̄plone et
istrū ē obediēs pulsus erit magn⁹. Si aut̄ erit ouz istrū
aut vt⁹ erit debilis. tūc variabit: vt s̄ d̄r in neccitate aucta:
et nihil ē mutādū p̄ter illa q̄ dca sunt i caplo.

¶ Et si calitas qd̄ nō male fuerit p̄plonis. imo
nālis erit p̄plo fortis et sana et vt⁹ mltū fortis: et
neqz existimes q̄ calor inat⁹ si fuerit fortis q̄
tūcūqz sit minuat ex vtute: imo ex eo p̄uēit in
suba sp̄s fortitudo et i aīa audacia. Caloz vō
p̄plonis maliciaz seq̄ns q̄to plus augmētatus
fuerit tāto i vtute plus obilitatez augmētabit.

¶ Remouet duo dubia iudicio meo. Primū vt̄z in p̄plo

ne cala pp debilitatē vtutis ptingit pulsum esse paru. Et rīdet q si p̄plo cala est nālis ē sana p̄plo. Et est multum fortis resp̄cū pulsus magnificādi. Nō. n. ptingit p̄plonem calaz nālē eē cū debilitate resp̄cū isti effect⁹ q est pulsus magnificare. hāc igr̄ p̄mā ptē text⁹ nō itelligo q oib⁹ cōplexio cala nālis sit sana vt multū. 2 iō nō posuit illuz terminū multū ad illud nomē sana. Nec itelligo q sit mltū fortis p̄plo absolute resp̄cū tēpati: qz hoc esset falsum cū fortitudo vtutis sequat tēpamētū p̄plonis: s3 q ē multuz fortis resp̄cū pulsus magnificādi. 2 iō in oī tali cū obediētia instrī pulsus ē magn⁹: nō sic aut ptingit in p̄plone cala p̄ternālī: qz illa qnq; debilitat vtutē resp̄cū pulsus magnitudis 2 in febrīb⁹ qnq; pulsus est paruus.

¶ Scdm dubiū soluit. ibi (Et neq;). Et iudicio meo ē tale. ¶ Dubitat vtz semp qn calor vltra tēpamentū itendit vtus debilitat. Nā p̄b⁹ itēsiōnē corp⁹ magis a tēpamēto distat. 2 iō v̄r magis debilitari. ¶ Ad illud rīdēdo dic q tu nō estimes illud gnāl̄ vtz eē. Nā qn est corp⁹ cui iest ex nālī dispōne inat⁹ 2 cōueniēs calor mult⁹ aliqñ ex augmēto caloris inati supra tēpamētū puenit i suba spūs fortitudo 2 in aīa audacia: s3 ē bñ verū gnāl̄ q calor sequēs maliciā p̄plonis. i. q calor n̄ nāl̄ si auget q̄to plus auget tāto plus augebit debilitatē vtutis: 2 vt itelligat mens Aui. pono casuz i q nō seḡ. calor nālis supra tēpamentū existēs auget i gradu. igr̄ vtus debilitat. Nā sit for. q i sua nālīssima p̄plone dz eē calūs vt duo supra tēpamētū: sed nūc sit aut p̄ getē aut p̄ acere frīduz reductus ad gradū vt vnū: nō dico reduct⁹: qz gradus vt vnū supra tēpamētū sit optīa sua sanitas: s3 tm̄ sit sanitas sibi. tū dico q si for. re deat ad gradū vt duo modis pueniētib⁹ q gradus vt duo ē nālīssima sua sanitas. tūc v̄sificat q calor supra tēpamētū auget 2 nō dimīnuī ex vtute: imo addit: qz addit i nālitate qn igr̄ addit sīl in nālitate 2 calore supra tēpamētū addit in vtute. S3 si sola eēt caloris additio nō cū nālitate: imo p̄ter nām. tūc vtus tanto magis debilitat q̄to magis auget alyz parib⁹: 2 vere hec ē mēs Aui.

¶ Din⁹ at p̄maz ptē exponit itelligēdo p calitatē nō male p̄plonis calitatē intra latitudinē sani vt multū q est sana simplr 2 est fortis resp̄cū sanoz nō simplr. S3 frīda p̄plo nō ē sanitas: qz frīditas nō ē q̄litas nālīs. ¶ Secūda aut ptē itelligit q nō existimes q calor inatus q̄tuscūq; fuerit nō fm̄ gradū: s3 fm̄ nālitate qd̄ minuat ex vtute: ita q sensus Aui. ē q nō opz ex hoc q calor inat⁹ ē magis inat⁹ q minuat ex vtute: imo ex b⁹ q fit magis inat⁹ fit fortior: 2 v̄r mibi q nullo: hec sit mēs Aui. Nā nō oz ex hoc q calor sit magis nālīs q crescat audacia: vt Aui. dic: vt p3 sit calm 2 sicū fiat vere tēpatū. ¶ Et iō b⁹ nō placet mibi. sicut nec expō Jacobi q est hec eadē. Nec video q bñ iprobari possz pō dicēs q q̄to calor nālīs alyz parib⁹ est iten sior tāto vtus pulsabilis ē fortior. Nā in xp̄ientia nō vidī aliqñ hoīez sibi optime sanū 2 calz i quo nō videre pulsus multū fortis: 2 p̄plonē tēpatā fm̄ hūc modū dicere mus fortissimā nō in cōparatōe ad pulsus causandū: s3 ad alia qdā sicut dixi de p̄fectōe opationū q nō quālibet facit p̄fectiorē. Et tu p̄sidera quō hoc tenēdo opz exponere caplm̄ supra positū de pulsu naturali.

¶ Complexio nō frīda declinat pulsus ad ptē dimīnutōis sic pp̄rie ē p̄uitas 2 pp̄rie tarditas 2 raritas. Cūq; instrī fuerit molle latitudo eius augmentata erit 2 eius similr tarditas 2 raritas. Qz si duz fuerit erit minus hoc.

¶ Dic docet q sunt drie pulsus p̄plonis frīde. Et diuidit i duas ptes. p̄ b. 2. rīdet tacito dubio. Ibi 2. (Debilitas v̄o) De p̄a pte dicit tria. Primū ē q in p̄plone frīda declinat pulsus ad lat⁹ dimīnutōis. sic ē pp̄e tarditas: p̄uitas 2

raritas. ¶ Dicit 2. qz cū instrī fuerit molle. i. arteria erit pulsus maioris latitudis 2 maioris tarditatis 2 raritatis. ¶ Dicit 3. qz si instrī fuerit durz erit min⁹ hoc. i. erit min⁹ rarus pulsus 2 min⁹ tardus. ¶ Ubi p̄nō: circa dcm̄ vt sepe supi dcm̄ ē: qz qn vtus bz instrī obediētī alyz paribus facit pulsum maiorē 2 p̄cipue i latitudie 2 altitudie q̄ duo diametri magnificate faciūt pulsus amplū. Et iō cū instrī fuerit molle: qz obediētī fit amplitudo siue latitudo maior: 2 qz nā aliq̄ mō addēte i magnitudie rōne alicui⁹ diametroz dimīnuī d̄ velocitate 2 spissitudine alyz parib⁹. iō arteria molli exīte: ita vt sit obediētior dilatatōi fit pulsus minus velox 2 min⁹ spissus: ex qbus p3 causa secūdi dicti: qz dura exīte arteria: 2 si p̄p̄ pulsus plonge: tamē multo plus minorat in altitudie 2 latitudine. 2 iō istis deficiētibus fit velocior 2 frequētior. ¶ S3 circa p̄mūz dcm̄ attende q qdā ex eo itelligunt q si frīda sit p̄plo oz q pulsus tēdat ad latus d̄riaz que p̄portōant dimīnutōi necessitatis. Et hoc voluit Aui. cū dixit: declinat pulsus ad latus dimīnutōis. ¶ Volunt 2. qz nō semp pulsus in isto casu est paru⁹ nec semp tardus aut rarus: s3 semp aliqua istaz triuz d̄riaz participat q̄litercūq; cōtingat deductis alyz ipedimentis. Nā istoz qdā dicunt q vtute stante: 2 instrūmēto obediēte necessitate dimīnuta: aut p̄plone exīstente frīda pulsus fiunt p̄mo rari 2 nō tardi aut parui. Addita aut frīditate cū alyz parib⁹ fiūt p̄mo rari. 2. tardī. 3. parui. ¶ Aly v̄o sunt q ex hoc dicto volūt qz semp p̄stāte vtute obediēte instrū necessitate dimīnuta p̄ frīditatis augmētū acgrun̄ semp iste tres d̄rie: qz pulsus fiūt de necitate parui: tardī 2 rari. 2 Aui. hoc voluisse b̄ cū oēs istas tres d̄rias noiat b̄. ¶ Ego autē volo q qnq; ille oēs differētie acgrun̄ cū dictis cōditōibus: quandoq; aut sola raritas aut sola tarditas 2 raritas: quandoq; sola raritas ex q̄tūcūq; pue necessitatis decemēto a tēpato gradu. Et qz hāc qōnem sup tegni nimis breuiter trāsiui. hic volo diffuse de ea dicere. Querit igr̄ vtz corde existēte frīdiori temperato pulsus sint semp parui tardi 2 rari. ¶ Nusq; reperta est hec questio.

¶ Et debilitas quidē quā mala p̄plo frīda hereditare facit maior est ea quā mala p̄plo cala facit hereditare: qm̄ caliditas. i. calori innato magis est inconueniens.

¶ Dic remouet vnū tacitum dubiū. Et est vtrū quemadmoduz iuxta dicta nō iuenit complexio calida naturalis cum qua alyz deductis vtus nō sit fortis respectu pulsus magnificādi: ita de complexione frīda sit q ipsa existēte nālī semp sit vtus fortis ad pulsum magnificandū. Et in hoc dubio vult vtualiter q nō: imo cōtingit q vtus in cōplexione nālī frīda est debilis resp̄cū pulsus magnificandi in naturalissima etiā illi⁹ cōplexiōis dispōne. ¶ Et rō: qz debilitas quam facit hereditare frīditas est maior ea quā facit hereditare caliditas: vtraq; s. existēte nālī: qm̄ caliditas est magis pueniēs calori inato. ¶ Et iō supple i ista p̄tigit q frīditas facit vtutē debilē corpore in sua naturali dispōne existēte: qd̄ nō ptingit de caliditate respectu pulsus magnificādi. ¶ Ubi nō. hūc locū diligēter p̄siderari ab his q dicūt q p̄plo de sc̄do mō eq̄litas plus distat ab extremo calo q̄ frīdo. Nā ex quo debilitas q̄ seḡ ex mala p̄plone frīda est maior q̄ illa que sequit ex mala complexione calida seḡ q per frīditatis acquisitionez citius veniet corp⁹ ad nō gradū vtutis. 2 per p̄sequens ad mortē q̄ p̄ eq̄ velocē calitatis acq̄sitiōem: 2 sic multo plus potest temperamentuz acgrī de calitate stante vita q̄ de frīditate. 2 ideo plus distat tēpata p̄plo ab extremo calo q̄ frīdo. ¶ Ego aut hūc locuz itelligo nō absolute: sed vt nūc exposui. de calitate. n. p̄ter naturaz dico secus. Aut si

volumus dicere hoc esse verū tā de caliditate q̄ de frigiditate nālib⁹ p̄ter nām. tūc dico q̄ Auic. h̄ loquit̄ tñ de corde: nō aut̄ vniuersalr de toto corpore.

Cōplexionem h̄o humidam seq̄ inundatio et dilatatio.

C Docet differētiās pulsus in cōplone humida dicens: q̄ humiditatē supra tempamētū sequit̄ inundatio in pulsu et dilatatio. Et itelligit̄: q̄ si valde plima fuerit humiditas. vñ arteria valde multū mollificē: et fiat iobediēs dilatationi et vice vna p̄pter sui nimia flexibilitatē: tūc fac̄ pulsus vndosus: vt supra dixi ostēdēdo causas hui⁹ vndosi pulsus: sed vbi nō ad hoc pueniret facit pulsus latu: aut qz absolute facit maiorē alyis stāte equali conatu: p̄pter sui multā obediētā: aut p̄pter nimiam humiditatis iobediētā facit pulsus latū nō altū: qz parietes arterie scidūt vnus sup aliū: et nō multū eleuant̄ in altū: sed latā tenent arteriam fm̄ diametrum latitudinis.

C Et sicca qdē sequit̄ coāgustatio et duricies. Ampli⁹ si h̄t fuerit fortis et necessitas multa accidit bis pulsans et spasmosus et tremulus. Tu h̄o deiceps cōpone p̄seruāda p̄cipia.

C Dat̄ d̄rias ex siccitate pueniētes: et stat q̄ p̄ eaz arteria fit angusta siue stricta fm̄ latū et fit dura: vñ seq̄ instr̄i iobediētia: et ideo sequunt̄ illa que fuerunt dicta de obediētia instr̄i p̄pter duriciē. Nam pulsus fit minus alt⁹ et lat⁹ stāte vtute: et fit velocior: fit tñ lōgior q̄ si arteria nō esset dura. Sed si cum hac duricie fuerit vtutis fortitudo et instr̄i obediēs fit pulsus quicqz bis pulsans: aut spasmosus: aut tremulus: quō supra dixi cum causas istoz dixi. Subdit̄ tāde qz seruatis istis p̄ncipijs: tu cōponas in aio quales debēt esse pulsus cōpositaz p̄plonū lapsarum.

C Est p̄terea cū vni hoī accidit vt duoz laterū ipsius diuersificē p̄plexio. Erit ergo vñū ip̄orū fridū et altez calidū: et accidit vt diuersitate que puenit ex calitate et friditate hoz duoz laterū pulsus diuersi fiāt. Eritqz pulsus calidi lateris pulsus calide cōplonis: et lateris fridi pulsus cōplexionis fride. Et ex hoc qdē scit̄ q̄ pulsus in diastole sua et sistole nō est s̄z modū accessionis et recessionis cordis: imo s̄z modū diastoles et sistoles ipsi⁹ corpis arterie.

C Dicemouet vñū dubium. Et p̄mo ponit casum: et qd in casu accidat. et ifert dubij remotionē. ibi. (Et ex h̄). Dubium q̄ est hoc: vtz semp arterie moueant̄ in dilatatione et restrictione fm̄ exigentiā necessitatis cordis. Soluendo q̄ pponit p̄mo q̄ quicqz p̄tingit q̄ vnus hoīs vnum lat⁹ est calidū et aliud fridū. Et ex hac diuersitate accidit q̄ pulsus vni⁹ lateris erit pulsus calide p̄plonis: et pulsus alteri⁹ lateris erit pulsus fride p̄plonis. **C** In 2° pte ifert solonē dubitationis dicens: q̄ ex hoc tibi certificat̄ q̄ pulsus i sua diastole et sistole arteriaz nō solū est fm̄ modū accessiois. i. restrictionis. et supple recessus a partib⁹ thoracis: et silr in dilatatione: sed est scdm̄ modū p̄p̄riū sibi in dilatatione et restrictione. Nam ex quo cor in isto hoīe est vñū et modus sue accessionis vnus: pulsus aut̄ duoz latez sunt diuersi et nō similes: oz aut̄ vñū aut̄ ambos nō p̄portionari: lz necessario depēdēt a motib⁹ cordis. vñ lz istoz inferiorz oēs effect⁹ depēdēt a supcelestib⁹ influxib⁹: nō tñ fm̄ supcelestiū influxus variant̄: vtz aut̄ dū cor sistolat arteria dilatā: et ecōtra est 2ª questio quā intēdo interserere.

C De pulsu temporum.

Lap. I.

In vere qdē cū pulsus est p̄u⁹: nō tñ in omni re et est in fortitudine augmentat⁹.

C Supi⁹ determinauit Auic. de mutationibus p̄tigētib⁹ in pulsu ex dispōnib⁹ nālib⁹: aut̄ anēxis. hic determinat de p̄mutatōib⁹ p̄tigētib⁹ a reb⁹ nō nālib⁹. Et de his que accidunt ex p̄mutatione aeris fm̄ āni tpa. Et diuidit̄ in duas. p̄ docet quales pulsus pueniūt in medio tēpoz. 2° q̄les in p̄n⁹ et in fine. 2° ibi (Tēpoz vō) p̄ima i q̄tuor fm̄ q̄tuor tpa. ibi 2° (Et i estate). ibi 3° (Et in hieme) ibi 4° (In autūno) In p̄ pte dicit q̄ in vere pulsus est paruus: sed nō in omni re: et est i fortitudine augmentatus.

Sed contra hoc dcm̄ est p̄mo mens Gal. in introductoio medicine dicētis: q̄ pulsus

veris sunt maximi et fortissimi: et idē dicit i p̄mēto pulsuū. **C** 2°. qz ver est tēpus tempatū. q̄ pulsus tempati: qz tunc p̄plo est magis tempata. **C** 3°. qz in vere vtus est fortis: est etiā instr̄i obediēs et necessitas satis magna: q̄ pulsus sūt magni. **C** P̄terea fm̄ Auic. in estate sunt pulsus paru: et in hieme paru: et in autūno paru: vt p̄z p̄ Auic. i isto caplo: q̄ si in vere sunt paruī semper: et in oi tpe anni erūt paruī. **C** Pro solone istoz nota. q̄ apud oēs in medio veris sūt merito veris pulsus tempati: qz tūc est bitudo tēpati corpozis tēpatissima: et hoc p̄bat 2° rō statim facta. Si aut̄ cōparent̄ pulsus tempati corpozis in vere ad pulsus tēpati corpozis in alyis tēpib⁹ merito suoz dispōnū puenientes pulsus veris sunt maximi. Et hoc voluit Gal. i itroductoio pulsuū: et hoc inuit Gal. in illo caplo ponēs alioz tēporum pulsus paruos. **C** Nota 2°. q̄ p̄n^m veris sapit hiemis nām: et iō in p̄n^m: pulsus est puus respectu eius qd est in medio veris. Ex his p̄z qd dicēdū sit. si q̄rat̄ vtz pulsus veris sint pui. Nam si loq̄mur absolute sunt medij nō pui nec magni. Si vō ad alia tēpa cōparent̄ sunt magni. Sed de textu Auic. sunt multe responiones.

C Antiq̄. n. r̄isio dicit. q̄ l̄ra est corrupta et v̄z dicere: vt habet̄ in l̄ra exteriori. In vere pulsus est equalis in oi re: et ē in fortitudine augmētat⁹: ita q̄ vbi dic̄ pui v̄z dicere eq̄les. **C** 2° expositio est Dinī dicētis q̄ pulsus sunt paruī. i. dimiuti in omni excellētia in cōparatione ad medios: qz sunt medij: nisi in fortitudine i qua sunt augmētati: sed ista expositio nō saluat bñ: quare dicat: non tñ in omni re: qz bec solū vidēt̄ referri ad paruitatē. Dicit tñ Dinus q̄ pulsus veris sunt dimiuti ab oi excellētia i generib⁹ recipiētib⁹ supfluitatē et diminutionē: nō tñ in oib⁹ illis: qz in genere fortitudinis sunt augmentati.

C 3° expō est Jacobi quā dic̄ veterē. Et est q̄ pulsus veris esse puos p̄t̄ duob⁹ modis itelligi. vno mō absolute: et h̄ mō esset falsum: alio mō cōparatōe fortitudis: et est sensus q̄ non sunt ita p̄portionāl̄ magni sic fortes: et hoc voluit Auic. hic. **C** Sed iudicio meo: tūc ista p̄ricula. Non tñ in omni re. esset hic falsa: qz in omni d̄ria suscipiēte magis et minus sunt dimiuti respectu fortitudis cū sint fortissimi possibiles: et i nullo alioz generū supremū gradū obtinēt. **C** 4° expō est. quā tāgit Marsilius q̄ in v̄e pulsus sūt pui. i. in p̄n⁹ et in fine respectu medij veris i quo sunt maiores et tūc itelligit̄ nō in omni re. i. nō in oi pte veris: qz nō i medio sunt paruī. Aut 2° dic̄ q̄ p̄tingit ex nimia hiemis repletionē q̄ in vere eliquant̄ m̄ae: et vt̄ grauat̄: vñ fac̄ pulsus puus. **C** Sed bec 2° expō nō est bona: qz nō debite adde ret̄: et est in fortitudine augmētat⁹. Aut 3°. q̄ in v̄e pulsus ē paruus in altitudine: sed nō in latitudine p̄pter humiditatem. Mihi aut̄ vidēt̄ q̄ Auic. dicat hic vñā p̄tingentiā et nō regulā de q̄litate pulsus veris. Nā certū erat ex dictis supra q̄ corpus tempatū optime se b̄z in vere d̄bito stāte.

regimine: et ideo pulsus est temperatus siue medius in omni re excepta fortitudine in qua est augmentatus. Sed posuit hunc unum contingens: et est quod aliqui pulsus veris in corpore temperate complexionis est pius non in omni re. id est non in omni diametro. sed tamen cum hoc toto est augmentatus in fortitudine. Casus est cum corpus impletur: et arteria ex multo nutrimento fit mollis et caro multa augetur: tunc pulsus non est altus: imo est paruus in altitudine respectu pulsus debetis esse in optima proportione: et tamen est augmentatus in fortitudine propter complexionis temperantiam et spirituum multitudinem.

C In estate homo est velocis et spissus propter necessitatem: et pius et debilis propter virtutis resolutionem que est propter resolutionem spiritus que fit propter calorem exteriorum dominantem superfluum.

C Ponit differentias pulsus estatis. Et dicit quod in estate pulsus est paruus et debilis: et hoc propter debilitatem virtutis que sequitur resolutionem spiritus sequentem caliditatem estatis dominantis superfluum. **C** Ubi nota calorem estatis propter naturam seruatis esse superfluum. et ideo non debet propter naturam seruatis esse temperata: sed calida.

C Sed regulam arguit sic. ut in sano est fortior quam in febrilete. sed in febrilete est fortis ut ad magnificandum. sine febre erit fortis ad magnificandum: et ideo pulsus non est paruus propter debilitatem. **C** Pro solone nota propter calorem estatis paulatim inducit: id est magis proportionabiliter ut debilitat quam calor intendat siue necessitas: in febribus autem et accidentibus aie et exercitio plus proportionabiliter contingit augeri calorem quam debilitatem: et contingit et virtutem plus debilitari propter calorem et necessitatem maiorari. **C** Nota 2. quod ut fortior ex equali conatu alijs paribus pulsus facit maiorem: et cum minori stimulo plus conatur. Nam in forti conatu fit debilitatio: et ideo non ingenuit que de polibus facit semper meliorem: quod ut que sufficit facere conatum forte ut duo ad pulsus magnificandum: gratia exempli: stante necessitate cui propter magnitudinem hunc conatum sequentem satisfaceret debite. non tamen conatur ut duo: sed minus: quod minus malum est propter sibi deficere a conatu: et non tamen debilitari quam satisfacere propter magnitudinem cum illo conatu et eadem virtus augmentata necessitate augetur conatum: quod nimis ledere: si a tamen multum satisfaciendo necessitati deficeret. **C** Ex his rideat ad argumenta cum dicitur: quod ut in estate est fortis ad pulsus magnificandum. Negat quod ad hoc sit fortis cum illo conatu quem facit. Et cum dicitur in febre: et post exercitium: et in gaudio debilitata virtute facit tantam magnitudinem: et sufficit eas facere. **C** Concedo: quod tunc cum maiori conatu facit magnitudinem quam in sanitate. Ex quo patet quod aliqui virtus naturalis debilitata aliquem effectum sufficit facere quem non sufficit cum est fortis.

C Et in hyeme est maioris raritatis et tardioris debilitatis: et cum hoc est pius: quam in estate debilitat.

C Ponit differentias pulsus hiemis. et diuidit in duas. propter hoc 2. remouet dubium. ibi. (Et in quibusdam). Dicit primo quod pulsus hiemis est maioris tarditatis et raritatis et debilitatis. **C** Dicit 2. quod cum hoc est paruus: et propter debilitatem virtutis. quod ut in hieme debilitat. Et primo debet intelligi comparatio ad pulsus estatis. Nam non videtur cui alteri comparat. sed cum dicit maioris tarditatis et raritatis et debilitatis. Ex quo infero quod in corpore debite recto et temperato ut est debilius in hyeme quam in estate: et hoc intelligo de virtute in quantum est pulsabilis. Ista. n. virtus plus in temperato debilitat propter frigiditatem aduenientem quam in estate per spiritus resolutionem: in eo tamen ut est fortificata respectu autumni. **C** Et tu hunc textum nota ad hunc effectum. Quod autem dicitur quod est paruus non exprimitur comparatione ad estatem: sed tamen sequitur si virtus debilius et necessitas minor.

C Et in quibusdam corporibus accidit ut calor in profundo teneatur et adueniat: et hoc fortior fiat: et hoc cum

proportione calida est dominans et refrenans frigus et non propter ipsam patiens: neque frigiditas ad fundum vadit.

C Remouet dubium: posset quod currere: ut hoc sit in corporibus omnibus quod pulsus in hyeme debilitat. Et respondit quod non. quod in quibusdam corporibus accidit quod eorum ut etiam pulsabilis fortificat: et sunt illa quorum proportio est calida que refrenat frigus: et non patitur per ipsas: ita ut debilitat: sed et frigiditas in eis non penetrat ad fundum. **C** Ubi nota secundum Aui. corpora in quibus vitalis ut ut pulsabilis fortificat esse complexionis calide dominantis supra temperatum: temperata autem in hyeme debilitari respectu estatis. In istis autem que hic ponit non est intelligendum quod frigus non penetrat ad fundum: quod nullo modo infrigidant eorum corda respectu eius quod est alijs temporibus. ut dixi per ma affozis. id est affozismo. sed non ita penetrat ut ut debilitat pulsabilis. Nam corpora hec reducuntur magis ad naturam sui caloris: et ideo in istis in hyeme pulsus non est debilius: sed fortior quam in estate.

C In autumno autem est pulsus diuersus et trahit ad debilitatem quadam: sed ipsa diuersitas est propter multitudinem reuersionis complexionis accidentalis in autumno nunc ad calorem: nunc ad frigiditatem. Et ipsa quod debilitas est et propter hoc: complexio. n. diuersa semper deterius efficit nocumetum quam similis et equalis sed sit mala. Et quod autem est tempus nature vite prius quam calor in eodem debilitat et siccitas fit fortior.

C Nunc docet quod pulsus autumnus est diuersus: et trahit ad quadam debilitatem. Et ipsa diuersitas est propter multitudinem reuersionis accidentalis: nunc ad calorem: nunc ad frigus: et propter eandem causam est pulsus debilis. Et ratio est. quod complexio diuersa semper efficit deterius nocumetum quam similis et equalis: quibus sit mala: et quod est autem est tempus nature vite prius: quod in eo debilitat calor et siccitas fit fortior que sunt qualitates opposite principis vite. **C** Ubi nota quod diuersitas in autumno est ex permutatione alterationis: nunc ad calorem: nunc ad frigus in qua permutatione nam diuersimode agit ad resistendum impressionibus: et diuersificat etiam necessitas: et ideo pulsus sunt diuersi. **C** Nota 2. quod hec diuersitas alterationum: nunc ad caliditatem accidentalem: nunc ad frigiditatem stat cum temperato. **C** Nota 3. quod mala complexio potest intelligi duobus modis: vno modo ut distinguitur in mala complexione frigidam fixam. ut loquitur Gal. in libello de malicia complexionis diuersae. Et hoc modo mala proportio diuersa non est deterius quam mala proportio equalis. 2. modo dicitur mala complexio diuersa: quod aggregata ex qualitatibus contrariis: quare utraque est propter naturam. Et mala complexio equalis est illa que est vnius speciei. Et hoc modo loquitur Aui. hic. Nam in autumno accipit complexio accidentalis mala que est aggregata ex calida et frigida cum matutina in eo sunt valde frigida et vespertina valde calida. Ista ergo hoc modo diuersa alijs paribus in quantitate lapsus est deterius. Nam magis debilitat virtutem ex nouitate contrarij sepe occurrentis. et virtuti difficilius est duobus contrariis quam vni resistere: et ideo per unum istorum alterum propter corrigat: non tamen ita corrigat ut corpus ad suam redeat naturam: sed solum accidentaliter qualitas introducit. **C** Nota 4. quod autumnus est prius calori inato et debilitat ipsam: quam partes diei fride iuenientes corpus cum poris apertis: et aere in quo fundat frigus exiit subtili multum impingit infrigidando et extinguendo: sed partes diei calide postea fortiter dissolunt. In vere autem nullum horum contingit: quod nec fride iueniunt partes et corporis pori ita aperti sunt: nec calide multum dissolunt. In siccitate autem autumnus addit propter aeris siccitatem et digestionis debilitatem.

C Tempus homo pulsus que sunt inter tempora temporibus proportionantur que sunt circa ipsa.

C Facit quod dictum est: et patet.

De pulsu regionum.

Cap. X.

Regionū q̄dā sunt t̄pate vernaes: z q̄dā sunt calide estiuē: z q̄dāz sūt frīde hyemales: z quedāz sicce autūnales. Iudicia igit̄ pulsū erūt in eis s̄m modum quem sciūsti de pulsu tempoz.

¶ Ponit diuersitatē dispōnū pulsus ex p̄te regionū. Et p̄z totū vbi per regiones autūnales debes itelligere illas in q̄b̄ aer est subtilis: z que facit̄ p̄ v̄tos septētrionales: cōuertunt̄ ad frigus: z per solē ad calidum.

De pulsu qui puenit ex cibo z potu. Cap. XI.

Exterius corpi adueniētia ad ip̄m ingrediētia pulsus dispōnē mutāt qualitate sui z quātitate.

¶ Dic̄ Auicē. determinat de pulsibus p̄ueniētib̄ a cibo z potu. Et p̄mo ponit vnā diuisionē. z declarat. ibi z̄. (S̄z q̄litate)

¶ Dicit p̄mo q̄ corpa exterius adueniētia: z nost̄z corpa ingredientia pulsū a sui quātitate: aut qualitate mutant.

¶ Ubi nota. q̄ hic p̄ exteri⁹ corpa adueniētia non itelligit̄: nisi illa que ab extrinsecōueniētia: ip̄m t̄n̄ it̄rant: ita q̄ in sui sub̄z p̄uertāt vel ad alteri⁹ p̄uertendū delationē adiunāt vt sunt cibi z pot⁹. Et ideo ī isto cap̄lo de alyz ab eīz occurrētib̄ nō p̄sequit̄ nisi de cibo z potu. Ista aut̄ mutant: aut quātitate sui aggrauādo: aut non aggrauādo: aut p̄fortādo: aut non p̄fortādo: aut mutāt sui qualitate: itelligendo per sui qualitatē tam q̄litate p̄mā manifestā q̄z oc̄cultam p̄prietatē q̄z formā specificā. ¶ Et p̄z q̄ hoc modo itelligendo non alyz modis pulsū mutant in quantum sunt cibi z potus.

¶ Sed q̄litate: q̄m si ad calefaciēdū decliauerit aut ad ifridādū mutabūt ip̄m s̄m illud.

¶ Exeq̄. z p̄mo de p̄ mēbro. z de altero. ibi z̄. (Et q̄litate q̄dē) Dic̄ p̄ q̄ sui q̄litate mutāt pulsū: aut calefaciēdo: aut ifridādū: z ideo s̄m hoc mutabūt pulsū: ita q̄ si fiat p̄mutatio ad calidū: tūc dicemus sic q̄n̄ necessitas est augmētata: z q̄n̄ ifridādū: sicut q̄n̄ necessitas est dimiuta. Et istoz regule sunt ī ca: de his que p̄ueniūt ex causis cōtentiuis. Et per hec itellige siccitatē z humiditatē.

¶ Et quātitate q̄dē: q̄m si eq̄lia fuerit fiet pulsus in magnitudine augmētat⁹: z velocitatis maioris z spissitudis p̄pter augmētū s̄rutis z calozis z p̄manebit hec mutatio aliquādū.

¶ Dic̄ docet quō a quātitate. Et p̄mo quō fiat p̄mutatio a cibo. z a potu. ibi z̄. (Unum). Prima in tres: q̄z p̄ ostēdit qd̄ accidit ex quātitate tempata. z qd̄ ex q̄litate augmētata. z qd̄ ex q̄litate diminuta. ibi z̄. (Et si plime). ibi z̄. (Oz si pauce) De p̄ma dic̄. q̄ si ista exteri⁹ ueniētia fuerit q̄litate equalis siue tempate fiet pulsus ex illo maior z uelocior z frequēti⁹. Et hoc p̄pter augmētū fortitudis: z p̄pter augmentum necessitatis: z hec mutatio durabit ali quanto tempore.

Ubi primo dubitat̄. vtrū ex cibo q̄litate tēpate p̄ueniāt pulsus magni. Et arguit̄ q̄ nō. q̄z ex cibo tēpate q̄litate v̄t̄ aliquātulū grauat̄. q̄ pulsus paruificat̄. ¶ Cōfirmat̄. q̄z sumpto cibo mot⁹ calozis est versus iteriora: z ad locum cibi. q̄ diastoles diminuit̄. ¶ 3. q̄z cib⁹ est s̄rius cibato: z ideo aliquāl̄ alterat̄: ita q̄ debilitat̄ v̄tutē: z per s̄ns pulsus fit minor. ¶ 4. q̄z cibus refrigerat̄: vt pat̄z in cap̄lo de eo qd̄ comedit̄ z bibi: z vt sumit̄ ex Ap̄. in libro de inspiratione z respiratione. q̄z dimi nuīt necessitas: z iō pulsus minorat̄. ¶ Pro istoz solone nota q̄ in cibo tria t̄pa p̄sideram⁹. Principiū aū digōnez

cibi. tēpus in quo cib⁹ est digestus: z tēpus ī quo cib⁹ dissol uit̄. In p̄n̄ exhibitō cibo tempate q̄litate diastoles paruificat̄. Sed q̄n̄ cibus digestus est: z ī corp⁹ diffundit̄: tūc magnificabit̄ v̄tus z pulsus z velocitas z frequētia. In t̄pe aut̄ dissolutionis itez paruificat̄. Aui. q̄ loquit̄ hic de t̄pe z qd̄ est post digōnez quo t̄pe generant̄ ex eo: z multipli cant̄ spūs: z crescit hoc mō v̄tus z necessitas: z ideo pulsus fit magnus uelox z frequēs respectu p̄ceptū tēpoz. S̄z absolute dicēdo pulsus est tempat⁹: q̄z corp⁹ tūc est in dis positione tempati optima. ¶ Et tria argumēta p̄bat̄ q̄ ī p̄mo t̄pe pulsus est paruus: z nō de z. de quo Aui. itēdit. ¶ Ad 4. aut̄ d̄r̄ q̄ cib⁹ calozē augmētāt: postq̄z est dige stus: z non ifridat̄: sed in p̄n̄ refrigidat̄. Et si nimie fuerit quātitate ifridat̄ respectu ei⁹ qd̄ facit̄ tempat⁹: q̄z nō bene digerit̄. ¶ Nota v̄teri⁹. q̄ hec mutatio est aliquādū q̄z aliquāto tēpore z notabili p̄seuerat.

¶ Et si plime magnitudis valde fuerit erit pul sus diuersus absq̄ ordie p̄p̄ grauitatē nutriētis supra s̄rutē: q̄m ex oī grauitate p̄uenit ī pulsu diuersitas. Et qd̄ estiauit Archigenes q̄ ei⁹ velocitas ē t̄c̄ m̄to maior q̄z spissitudo. Et hec mutatio ē p̄seuerās: q̄m cā p̄seuerat̄ l̄z sit m̄titudis mioris: hac t̄n̄ est diuersitas ordinata.

¶ Ostēdit hic qd̄ ex multitudine cibi seq̄. Et dicit q̄tuor. Primus est q̄ si cib⁹ plime fuerit multitudis pulsus erit diuersus absq̄ ordine: p̄pter aggrauationē nutrimēti supra v̄tutē. Nā ex omni aggrauatione v̄tutis p̄uenit in pul su diuersitas. ¶ Dicit z. q̄ archigenes estimauit q̄ in B casu velocitas est multo maior q̄z spissitudo. ¶ Dicit 3. q̄ hec mutatio que est a plima quātitate est p̄seuerās: q̄m cā eius est p̄seuerās. ¶ Dicit 4. q̄ si cib⁹ fuerit mult⁹: s̄z nō valde plim⁹ erit diuersus vel diuersitas ordinata. ¶ Cir ca p̄mū. nota hāc diuersitatē esse ante digōnē: dū est in stō z post dū est in epate z venis. Nā v̄t̄ grauitata diuersimo de conat⁹: z ideo variat̄ pulsus differētias: z hoc voluit cū dixit q̄ ex omni aggrauatiōe p̄uenit in pulsu diuersitas.

¶ Circa d̄cīm Archigenis nota q̄ Aui. non approbat nec reprobāt. sed Hal. in itroductorio r̄ndit hoc d̄cīm in trib⁹. p̄mo in debita assignatione pulsus cibi multi: q̄z p̄p̄ria dif ferētia quam facit̄ cib⁹ mult⁹ est diuersitas z archigenes hāc tacuit. ¶ 2. r̄phēdit ip̄m de incōueniēti cōparatiōe. Nam cōparauit velocitatē ad spissitudinē in q̄na cōpara tione non attēdit̄ diuersitas: sed in cōparatione velocita tis ad velocitatē: aut spissitudis ad spissitudinē. ¶ 3. quia nō dixit v̄t̄ vez. Nā cū multo plus vigorat̄ v̄t̄ ex cibo q̄z grauat̄ fiūt p̄les pulsus ueloces q̄z spissi: q̄n̄ accidit s̄rium p̄tingit vt fierēt p̄les spissi q̄z ueloces. ¶ Circa 3. d̄cīm nota q̄ text⁹ cōis nō bene stat. Sed dz stare: vt dicit exte rior l̄ra: q̄m causa p̄seuerat̄ie est fixa: z hoc modo est claz.

¶ Circa 4. d̄cīm attēde q̄ virt⁹ a q̄busdā grauat̄: ita vt di uersimode conat̄: z cum hoc nō similit̄ expectat̄ dispōnez in z conatu illi quē habuit in p̄mo: vt q̄n̄ plimū aggruat̄ virt⁹: z tūc fit pulsus nō t̄n̄ diuersus: sed inordinat⁹: q̄n̄ q̄z aut̄ causa grauat̄: z si stimulet̄ ad varios conat⁹: t̄n̄ in va riando conat⁹ virt⁹ expectet similit̄ dispōnē p̄iori: z hoc ē q̄n̄ v̄t̄ nō est plimum aggrauata: z tūc fit diuersitas cum ordine: z ideo quantitas non valde plurima facit̄ diuer sitatem ordinatam zc̄.

¶ Oz si pauce fuerit quātitate erit pulsus mio ris diuersitatis z magnitudis z velocitatis: n̄z eius mutatio diu p̄durabit: q̄m materia pauca cito digeritur.

¶ Docet qd̄ puenit ex cibo pauce quātitate. Et diuidit̄ ī duas. p̄ q̄n̄ est aliquāt⁹ cib⁹ exhibit⁹: sed puus. z r̄ndet iu

dicio meo tacite q̄oni. ibi 2° (Amplius si v̄t) Dic̄ p̄mo q̄ si cibus fuerit pauce q̄tatis erit pulsus minoris diuersitatis et magnitudinis et velocitatis: et eius mutatio non erit p̄sueras: q̄z mā pauca cito digerit. Sed tu dices cōtra. q̄tatis mediocris nō grauat v̄tutē. q̄ nec pua. q̄ ex illa non puenit pulsus diuersus: et sic nō minoris diuersitatis. Sed vide f̄m Hal. in itroductorio pulsū eedē d̄rie f̄z genus acgrun̄ ex cibo pauco: et ex tēpato. s. magnitudo: velocitas: et spissitudo respectu p̄cedētis dispōnis: cui^o d̄r cor poris: v̄z etiā pauco minor magnitudo velocitatis et spissitudo. Et rō est: q̄z minus addit̄ in necessitate cū paucior sanguis et sp̄s ḡnē ex eo in cibo. q̄ sumendo diuersificat̄ pulsus ab eo qui p̄s fuit in hora inanitōis: si p̄s fuerit tēperat^o cib^o in magnitudine et velocitate et spissitudine: et in eisdem differētys diuersificat̄ si pauce fuerit q̄tatis cib^o: sed minus fit a p̄cedēte diuersus: q̄z minus auget̄ et velocitatē et inspissat̄. et hoc voluit Aui. hic q̄ est diuersitas minor: nō q̄z pulsus in suis partib^o sit diuersus: s̄z q̄z h̄ pulsus qui ex puo cibo puenit min^o i suis differētys diuersificat̄ a p̄cedēte pulsū. et ideo addit̄ q̄si expositiue q̄d est minoris magnitudinis et velocitatis. s. pulsū pueniente a cibo q̄tatis mediocris. Causa aut̄ quare ista mutatio nō est p̄sueras: est q̄z mā pauca cibo digerit: et ideo sanguis faciēs caloris augmētū cito in mēbroz subam trāsmutat̄ cū est paucus: et cessat eius p̄mutatio i pulsū.

Amplius si virt^o deficiat et debilitet̄ ex multitudine: aut paucitate quecūq; fuerit similes erūt pulsus in paruitate et tarditate vsq; in fine rei. Q̄z si nā fortis fuerit in digerendo et p̄uertēdo fiet pulsus temperat^o.

Dic locus: et si a Dino extorquet̄ alr̄ itroductorio. s. quid fit q̄n̄ nihil dat̄: videt̄ t̄n̄ mihi soluere duo dubia: vnū est. supposito q̄ duo debilitent̄. vnus p̄pter cibi nimietatem: vñ nō digerit: al^o p̄pter cibi abstinētiā quō se hēbūt istorum pulsus. Et r̄ndet q̄ in paruitate et raritate vsq; in fine rei. i. quousq; p̄suerat debilitatio sunt similes: quia v̄trobiz sunt parui et rari: sed t̄n̄ nō sunt siles in diuersitate: q̄z ex paucitate nō sūt diuersi. Secūdu dubiū. v̄z d̄t̄iue p̄suerādo remaneāt in hoc similes. Et r̄ndit q̄ nō. Nam si nā fiet fortis in digerēdo illo q̄d erat multū pulsus fiet temperat^o. i. redibit versus tempamētū: sed in illo q̄ non sumpsit non erit hic reditus cum ibi non sit q̄d digerat: et v̄nde ad virtutem redeat.

Et vinū ēt p̄prietate h̄z et est: q̄m̄ ex multitudine ipsius: s̄z sit subtile puenit diuersitas. Ex ip̄o t̄n̄ nō puenit q̄ sit tātū q̄tū illud q̄d puenit ex nutriētib^o que sibi simulant̄: et hoc q̄d ē p̄ raritatē sube ipsi^o: et subtilitatē ei^o et leuitatem.

Dic ostēdit quales diuersitates ex potib^o v̄t̄gūt. et p̄mo quales ex potu vini. 2° aque. 2° ibi in fine capli (Aqua v̄o) p̄ima in tres. p̄mo ostēdit quales pueniūt pulsus ex v̄no rōne sue q̄tatis: cōparatione ad alia. 2° rōne sue q̄l̄tatis. 3° rōne sue p̄prietatis. 2° ibi (Cū aut̄ vinū actu) 3° ibi (Cum aut̄ ip̄m). In p̄ma parte dicit q̄ vinū h̄z p̄prietatē. i. h̄z aliqd̄ distinctū ab alyz nutriētib^o opari: et est hoc rōne q̄tatis: q̄m̄ q̄n̄ assumit̄ plurime quātitatis fac̄ diuersitatē in pulsū. Sed hec diuersitas minus durat q̄z ex eq̄li quātitate alterius nutriētis: et hoc est p̄pter raritatē vini: et p̄pter subtilitatē: et q̄z est leue sup̄ nām nostrā: vbi per raritatē itelligimus q̄d facilr̄ diuidit̄ in paruas p̄tes. Per lenitatē itelligim^o q̄d nō h̄z multū resistere calori ipsum dissoluēt̄: nec multū p̄ternāles dispōnes inducere. Nam bitudo vini ē ad calozē humanū ad facilr̄ patiēdū ab eo.

Cū aut̄ vinū i actu est fridū puenit ex eo q̄ puenit ex alyz fridib^o in minorādo et rarificādo et tardādo velocitate sue penetratōis. Beide cuz in corpe calefit remouet̄ velociter q̄ ex eo puenit. Vinū p̄terea cū in corpe penetrauerit: et fuerit calidū non elongabit̄ multuz a natura et accidit velox resolutio.

Docet que pueniūt ex vino rōne sue qualitatis. Et p̄mo de dispōnib^o pulsus. 2° de alyz incidēt̄. ibi 2° (O si cū). Dic̄ p̄mo duo. p̄mū est q̄ q̄n̄ vinū est actu frigidum puenit in pulsū varietas que puenit ex alyz frigidis. s. minoratio et tardatio pulsus et rarificatio: et hoc p̄pter velocitatem sue penetrationis in corpus: sed t̄n̄ hec mutatio parū durat et velociter remouet̄ cū vinū in corpore calefit velocius q̄ alia. Dicit 2° q̄ si vinū penetret tarde nō multum elongabit̄ eius calefactio a natura. i. ab inato calore. i. calor ab eo pueniēs nō multū ledit calozē inatū in suis opationib^o: et cum hoc cito dispartit̄: et vapor ei^o a corpore pellit̄. Nā est passibile id q̄d ex vino fit facile tā in expulsionē q̄ in digōne: et ideo paz durat eius mutatio.

O si cū est fridū penetrauerit fiet ex nocumēto q̄d nō sit ex alyz fridib^o reb^o: q̄m̄ ille tardanē donec calefiat̄: neq; eaz penetratio est ita velox vt isti^o. Istud enī velocius penetrat q̄z cōpleat̄ calefactio: et ei^o q̄d ē impedimētū ē magnū et p̄cipue in corporib^o que horripilationi sunt apta. Et neq; est sicut impedimētū calefactionis ipsi^o cū ip̄m calidū penetrat: q̄m̄ ei^o calefactio in p̄cipio obuiatōis nō puenit ad hoc vt magnū faciat impedimētū: imo nā ei obuiat cuz p̄tione et distributione et resolute. Fridum nō est cū nām deficere facit: et ei^o v̄tutē extinguit anteq; ad p̄tione et distributionē et resolutionē pueniat. Et hoc quidē puenit ex vino multitudine sue quātitatis et calefactione ipsi^o et frigiditate.

Docet alias dispōnes a differētys pulsus puenientes a vino rōne sue qualitatis: et dicit tria q̄ vinū dum penetrauerit fridū actu in corpore facit nocumētū q̄d non sit ex alyz frigidis reb^o. Et ratio: q̄z alie tardanē in stomacho anteq; penetrēt donec calefiat̄ et eaz penetratio non est ita velox sicut penetratio vini. Nam istud veloci^o penetrat q̄ ipsius cōpleat̄ calefactio: et eius impedimētum est tūc magnū: q̄z obuiat fridū actu sanguini et spiritui: et alyz humorib^o ex̄ntib^o in venis: vñ illi d̄densant̄: et fiūt opilones.

Dicit 2° q̄ hoc impedimētū est p̄cipue magnū in eoz corporib^o qui sunt parati horripilationi: vel f̄m aliā l̄ram opiloni. Dicit 3° q̄ eius impedimētū nō est sicut impedimētū calefactionis cuz vinū penetrat calidū: imo sup̄ple est maius. Et rō est. q̄z vinū calidū per sui calitatē in p̄ncipio nō magnū fac̄ impedimētū: et postea nā sibi cito cum participatione obuiat et distributione et resolute: sed vinū fridū: q̄n̄q; facit deficere nām et extinguit ei^o v̄tutem anteq; veniat ad participationē et distributionē et resolutionē ipsius. Subdit etiā epilogū q̄ h̄ est q̄d puenit ex vino sui multitudine: et sui caliditate: et sui friditate. p̄mū d̄c̄m̄ est notū si itelligas puenire ex potu vini frigiditatē fortē: spiritui et sanguis et humor coagulatōem ex hoc q̄ penetrat fridū. Nam p̄pter ei^o familiaritatē atrabit̄ ad venas ante digōne et calefactionē: et reliq; non: et

ita frigidum occurrit hūorib⁹ ⁊ spiritib⁹ i venis pteris: qđ nō ptingit de alyis cibis ⁊ potib⁹. Et iō cauēdū ē fridū valde vinū ieiuno stōaco: iō ēt volētes refrigerare vēas cū potu: dam⁹ potū pmixtū multe aq̄. hec vina magl penetratiua actu frigida magl nocēt. Circa 2^m nō q̄ cor- pora apta horripilatiōi sūt corpa mlti sensus i qb⁹ sūt sup fluitates acute: ⁊ i istl: qz p vinū pcutiūt nerui ⁊ pmouēt supfluitates sup eis: iō magl horripilāt. Si at dicat oppi- latiōes res ē clarioz: qz pp ifrigidatiōez igrossanē humo- res i vys ⁊ addūt in oppilatiōez. Tertium autem dcm supra declaratum est: ideo illud p nunc transio.

Cū at ipz p̄sideratū fuerit vñ fortitudinē effi- cit alia hēbit iudicia cū ipz sua eētia fortes ef- fic sanos: p̄pea q̄ velociter prebet augmentū in substantia spūs.

Nūc docet qđ i pulsu accidit merito sue p̄petat passiuē .i. quā bz ex q̄ ē aptū i spm i corpe hois p̄uerti cibos. Et di- uidit in duas ptes. p̄ oñdit qualr varie se bz i faciēdo vir- tutē. 2° quō diuersimode variat pulsus. 2° ibi (Ipz ergo) p̄ria in q̄tuor. Nā p̄ oñdit quō vinū se bz in faciēdo for- titudinē merito isti p̄petatis. 2° icidētalr oñdit quō vi- num varie facit fortitudinē calefaciēdo aut ifrigidando. 3° oñdit d̄riam iter hūc scōz modū ⁊ p̄mū. 4° oñdit q̄ vi- nū ex varietate p̄plonum p̄siderata qlitate ⁊ p̄petate: di- uerso mō facit fortitudinē i diuersis hoib⁹. ibi 2° (S3 lz ca- lefactio) ibi 3° (Nō tñ ē p̄mo) ibi 4° (Qz si vinum.)

De p̄ma pte dicit q̄ p̄siderādo vinū ex pte q̄ fecit forti- tudinē. i. ex pte sue aptitudis merito p̄petatis ad fortificā- dū corpa hūana bz hec iudicia. p̄ q̄ ipm sui eētia. i. p̄pe- tate sanos facit fortes. Et cā ē qz i suba spūs efficit augmē- tū velociter: qz cito i spm p̄uertit i corpb⁹ sanis ⁊ itelligi- tur tēpate sūptū. In egris at b̄ fortassis nō fac. vt i cau- sonide i q̄ ad malā colerā p̄uertit. S3 i sanis iculpatē nul- lus ē ita calid⁹ aut fridus i q̄ merito p̄petatis cōiter cur- rētis iter hoiem ⁊ vinū nō sit vinū addere aptū i fortitu- die qz i spm cito p̄uertit. Et dixi notāter merito p̄pe- tatis cōiter currētis iter vinū ⁊ hoiez: qz merito p̄petatis singularis nō icōuenit q̄ vinū sit alicui venenū: sic vide- m⁹ quosdā dicere se vebemētissime ledi ⁊ ipz abhoiari.

S3 lz calefactio ⁊ ifrigidatio q̄ ex eo fiūt plu- rima corpoz ipediāt: ē tñ cū vnaq̄qz eaz cum aliq̄ p̄ueit p̄plone ⁊ ē cū nō p̄ueit. Est nāqz cū res fride eos fortes reddūt q̄ p̄plonē calidam malā hñt sic dixit. S. q̄ succ⁹ granati calefa- ctos sp̄ fortes efficit: ⁊ idromel ifridatos sp̄ red- dit vigorosos. Vinū p̄terea vñ ē calim nā aut frigidum nā est cum quosdam fortes facit ⁊ quosdam debilitat.

Facit qđ dcm ē dicēs q̄ lz calefactio vini ⁊ ifrigidatio vi- ni plura corpa impediūt: tñ ēt aliq̄ iuuat calefactio sua ⁊ aliq̄ iuuat ifridatio sua: ⁊ aliq̄ ipedit sic dic̄ Sa. q̄ res fri- gide eos fortificāt q̄ p̄plonē calidā hñt vt vinū granatoz semp fortes facit ⁊ aq̄ mellis sp̄ fortes efficit ifridatos. Et iō vinū ex pte q̄ calefacit nāliter aut ifrigidat quosdā for- tificat ⁊ quosdā debilitat. Et ego puto Auic. velle q̄ q̄- dā sunt vina nāliter calida ⁊ q̄dā frigida. Et lz differāt in p̄plone p̄ueniūt tñ in b̄ q̄ in spm facit p̄uertunt. Et ideo aliqñ merito p̄plonis vinū fortificat tempando p̄plonez corpis aliqñ debilitat addendo in lapsum.

Nō tñ p̄mo n̄ ē nūc d̄ b̄. imo i virtute ei⁹ q̄ve- locioz ad spūs p̄uertit qm̄ b̄ sp̄ h3 p̄ sui eētia.

Facit qđ dcm ē dicēs q̄ in precedēti parte cū dixim⁹ q̄

vinum oēs sanos fortes facit nō habuit sermonē de hoc mō fortitudinis: qz ē merito cōplexionis: immo loq̄ de eo quod puenit ex eo ratioe fortitudinis sue passiuē scilz per quam velociter conuertitur i spm q̄ virt⁹ sequit ipm per suam essentiam.

Qz si vñū hoz duoz ipz i aliquo corpe iuene- rit augmentabit in faciēdo fortitudinem: ⁊ si ei p̄riū extiterit min⁹ fortitudinē faciet.

Facit quod dictum est dicēs q̄ si vnum istorum duo- rū inuenerit vinū in fortificando. tunc magl fortificabit ⁊ si ipediuerit min⁹ fortificabit tñ q̄tū p̄plo ipedit ⁊c.

Scdm b̄ igf ipm pulsū cōuertet p̄m b̄ qm̄ si fortitudinē faciet i pulsu atiguntabit fortitu- dinē: ⁊ si calefaciet i necitate efficit augmētuz ⁊ si ifrigidabit miorabit necitatē. ⁊ p̄m plm i fortitudine facit augmētū. nuncq̄ aut in necessi- tate efficit augmētū qn i velocitate addat.

Nūc vt p̄dicet redit ad ostēdēdū quō vinū variat pul- sum. Et dicit q̄ vinū p̄uertit pulsū p̄m b̄ qđ dcm ē: quia si facit fortitudinē virtutis augebit in pulsu fortitudines: ⁊ si calefacit efficit augmentum in necessitate. ⁊ per conse- quēs facit d̄rias p̄portionatas augmētate necitati ⁊ si ifri- gidabit diminet necitatē. Et p̄m plm addit in fortitudi- nē. qz i spm p̄uertit plus ex hoc iuuādo vt plm q̄ debili- tando qualitate. Ultio dic̄ q̄ nūq̄ efficit augmētum i necitate qn addat i velocitate ⁊ reliq̄ sūt clara. S3 hoc ē ābiguū apud dicētes q̄ augmētata necitate p̄ acgrit ma- gnitudo: ⁊ iō dicūt lram esse corruptā ⁊ debere dicere: vt dic̄ extrinseca q̄ dicit: ⁊ nō i oī dispōne addit in necitate. S3 apud Jacobū ⁊ modū meū text⁹ nō facit difficultatē.

Aqua nō p̄pea q̄ nutrimētū penetrare facit vigorat ⁊ silitudinem opatiōis vini opat. Et qm̄ non calefacit immo ifrigidat non tñ au- get in necessitate quantū vinū.

Docet qđ ex aque potu seq̄ ⁊ itelligitur quando sumi- tur cum cibo vel hora digestionis cibi quando dicitur q̄ est potus delatiuus. cum autem per se sumitur non facit hoc. Reliqua patent.

De eis q̄ sōn⁹ ⁊ vigilie in pulsu operāt. Cap. XII.

Alis qđē iudicia i sōno diuersi- ficāt p̄m hozaz somni ⁊ p̄z dispo- sitionez digōnis.

Auic. in hoc caplo determinat de diffe- rentys pulsus p̄ouenientibus ex sōno ⁊ vigilys. Et diuiditur in duas partes. p̄io determinat ea que ex somno p̄oueniunt. secūdo ex vigi- lia. ibi scōa. (Vigilia) p̄ima in duas. primo enumerat ea in somno ex quozum parte fit pulsus diuersitas. secūdo determinat de varietatibus. ibi secūda (Pulsus igi- tur in principio) Dicit primo q̄ pulsus diuersificatur in somno. aut p̄m hozam somni: aut p̄m digestionis dispo- sitiones. Ubi considera q̄ in cibo considerauit altera- tionem pulsus ab eo p̄ouenientem ratione qua cibus: ⁊ ideo postquā est digestus non fuit oportunum q̄ distin- gueret i eo pulsuum diuersitatem p̄m dispositionem di- gestionis. In somno autem quia plurimum fit somnus post comestionem ⁊ in ipso maxime perficitur digestio: ideo Auicē. considerauit permutationem pulsus p̄z di- spositionem digestionis.

Pulsus igi in principio somni ē pu⁹ ⁊ debi- lis qm̄ mor⁹ calor is nālis: tūc ē ad p̄stringēduz

Sen. II.

et submergendum et non ad dilatandum et manifestandum: quoniam ipse in hora nulla totum redit ad occultum propterea quod ipsum aia mouet ad nutriendum digerendum et maturandum supfluitates. et est sicut super et obsessus pculdubio.

C Nunc determinat de d'ys pulsuu' et rigetiu' ex sono. Et vidit i' q'tuor ptes. p'rio ondit q'les pulsus s'nt in p'n' somni. 2. q'les p' p'lemetu' digonis. 3. q'n somn' e' supflu'. 4. q'n somn' icipit cu' vacuitate et car'etia nutrimeti digerendi. ibi 2. (Cu' at cib') ibi 3. (Deide q'n) ibi 4. (Cu' at somn'). p'ma i' duas. p'rio docet q'lis e' pulsus i' magnitudie et fortitudie. 2. in raritate et tarditate. ibi 2. (Et pulsus e't) De p'ma pte dicit q' i' p'n' soni pulsus e' pu' et debilis. Et ca' e' q'z tuc calor tot' tendit ad occultu' corpis et motus ei' e' ad p'stringendu' et submergendu' et non ad dilatandu' et manifestandu': q'z aia mouet caloz' totu' i' illa hora ad digerendu' nutriendu' et maturandu' supfluitates: et io calor p' tuc e' debilitatus et vtus: q'z calor e' sic supatus et obsessus pculdubio.

C Nō p' ex b' textu q' in tpe soni calozis mor' in p'n' e' ad submergendu' et p'stringendu' ipm et non ad dilatandu': et io pulsus e' puus: q'z nā nō conat' dilatate arteria' b' tpe. Ex q' p' q' nō sp' fm exigētia ne'citat' euētdi instrō obediēte fiunt pulsus d'ie vt sepe supius d'cti s'nt. **C** Lā at q're caloz' tuc ad iteriora mouet' et ad loca digonis q'rat' in his q' dixi super 2. p'picula affozisimoz': affozisimo p'. **C** Nō scdo q' cu' calor e' retractus ad iteriora ad locu' digonis cibi vapores q' a cibo eleuāt hūidi et q'dāmodo aquei spūi cōmiscētur. et io e' calor ipse oppressus et submersus et debilitat' q' usq' digerat sicut accidit puo igni sub multis lignis viridibus. et io vt' e' d'bilis et e' 2. ca' debilitatis pulsus.

C Et pulsus e't e' maioris tarditatis et raritatis qm i' calore accidat augmētū fm p'strictiōem et coadunatiōem: tñ priuat' e' augmēto qd' h'z i' hora vigiliay pp motuz calefacientē. Et mor' qd' e' mor' pl' e' ad inflāmādū et iclinādū ad p'te malitiei p'lonis. S'z p'strictio et coz' coadunatio tempate mioris s'nt inflamatiōis et min' extra h'nt calozē ad estuatiōem. Et tu qd' e' b' scies ex b' q' abelit' laxi et ipi' estuatio multo maiores s'nt abelitu' et estuatiōe ei' e' calor e' p'strict' pp cam q' silis e' sono: vbi gra. submersi in aq' tēpate frigiditatis q' sit exp'gefcūs licz calor p'strigat' et fugiat ex b': nō tñ augmētū abelit' ei' pueniet ad id ad qd' pueniet labor et exercitiū q' s'nt ei' ppinq'. Lūq' bñ p'sideraueris nō inēies aliud qd' calozes vehēnti' icendat q' labor et mor'. Et vigilie qd' e' calozes nō efficiūt motu corpis: ita vt cū corp' q'uerit nō sit tpe necessari'. imo faciūt calozes p'pterea q' spūs ad exteriora mouet' et motus ei' ad ea est fm cōtinuitatem: cum ista est eius generatio.

C Dic ondit quō se h'z pulsus q' ad raritātē et tarditatem. Et vlt' breuiter q' pulsus e' tard' et rar'. Et rō e' q'z ne'citas e' diminuta i' p'n' somni. Cui' e't ca' e' q'z in p'n' somni calor fortificat' p' vnionē i' interiorib' et in vigilia fortificat' per motū. mō fortificatio q' e' p' motū e' maior q' illa q' e' per retractionē ad iteriora. Signū at q' mot' plus facit augmētum calozis q' retractionē ad iteriora et vnitiō e' q'z anbelit' fatigati alic' et lassī e' velocior et spissior q' anbelit' illi' q' e'

Doc. III.

submersus in aq' frigida. **C** Et io nulle res de illis cōiter corpib' sanis occurrūt q' magis faciūt calozē q' mor': et q'z vigilie faciūt calozē nō solū p' mot' corpis s'z ad motū spūi ad extra tēdētis p'tinue: cū hic mor' sit g'natio. i. ca' ei' .s. vigilie: cōstat q' magis intēdiē caloz in vigilia q' i' somno alyo pib': et io in somno e' mior necessitas. q're pulsus tardat' et rarificat'. **C** Circa istam partem p'imo nō q' ratio Aui. ad probādū q' pulsus e' tardior et rarior fundatur sup isto q' ne'citas tuc e' mior. Et rō ad p'bandū q' ne'citas est minor in somno q' in vigilia fundat' super hoc q' motus fac' pl' ad augmētū ne'citat' q' p'strictio: et io i' vigilia i' q' e' mor' ne'citas e' maior q' tpe somni q'n calor intēdiē p'pter p'strictiōez. **C** Et signū q' motus plus auget ne'citatē q' p'strictio e' q'z anbelit' lassī et laborātis est velocior q' abelit' submersi i' aq'. **C** Et si dicatur q' in vigilia corp' q'nq' gescit. **C** Dic d' q' sp' i' vigilia e' mor' spūs ad exteriora cū p' talē motū tenet' vigilia: et ille spiritū mor' suffic' ad itēsiōē calozis de q' fmo e'. Et ex supabundanti d' q' nihil e' qd' augeat calozē sic mor' et labor: et itelligo b' nō vlr'. Nā ignis magis calefacit q' mor': s'z itelligo de his q' corpib' in p'pua sanitate manētib' aut ad sanitatis p'seruatiōem s'nt admistrāda. **C** S'z id qd' hic d' de pulsu soni e' Hal. in cōmento pulsuū cū dixit d' pulsu dormientiū i' p'n'. Dic at e' nō tard' simplr. s'z fm alterā p'te motuum tard': tot' at non magis tardus q' cit'. **C** Dicēdū q' b' Aui. loq' vt Hal. in itroductorio pulsuū ad illos q' non cognoscūt sistolē et iudicādo d' pulsu rōe diastoles tñ. hic dixit vñ e't sic ibi dixit Hal. S'z Hal. in 2. pulsuū dicit q' apud istructos pulsus pncipy soni nec est absolute veloz: nec absolute tard': s'z tard' et rar' s'z diastolē: s'z sistolē vō p'rio mō. Tu at habe mēti illud cōmētū: q'z multa s'nt i' eo vtilia. **C** Nō e't ex b' loco q' in somno nō fiunt interiora gradualr calidiora: cuius oppositū multū dicunt.

C Lūq' at cib' digest' est i' sono redit pulsus et fit fortior p'pterea q' vt' augmētū recipit a nutriende et redit illd' qd' ad p'fūdū d'scēderat ad regendū nutriendu' ad exteriora et ad suū pncipiū. Et pp b' e't magnificat' tuc plūs mltū: et p'pca q' p'lonis calitas pp nutriendu' auget' quēadmodū dixim' et instrī e't auget' lenitas p' id qd' ad ipm ex nutrimēto penetrat. verūcū sua magnitudie nō auget' velocitatē neq' spissitudinem qm b' nō e' illud qd' i' necessitate p'bet augmētū et hoc etiā nō est p'hibens restaurari ex eo qd' necessarium est magnitudine sola.

C Nō ondit q'lis e' plūs i' sono p' digonē cibi. Et dic' p' q' hac hora pulsus redit et fit fortior supple q' in p'n' soni. Et ca' e' duplex. vna q'z vt' fortificat' a cibo q'n cib' e' digest' et i' sāguine p'uersus. Et 2. ca' e' q'z illd' qd' i' p'n' soni d'scēderat ad p'fūdū ad regēdū nutriendu'. i. cibū et ad suū p'n'. .s. ad coz' redit ad exteriora. Et b' e' vn' mod' exponēdi illū textū vlt' alr'. Illd' qd' d'scēderat ad p'fūdū ad regēdū nutriendu'. i. cibū redit ad exteriora: et redit ad suū p'n' finale: q'z ad mēbra nutriēda p' q' magi finalr e' fcūs spūs nālis q'z p' digerēdo.

C Dic 2. q' pp istas cās plūs magnificat' mltū. et magnificat' pp aliā cās e't: et e' q'z illa hora auget' calitas pp cibuz vt' e' d'cm. .s. ca' d' eo qd' cōediē et bibiē: et e't auget' lenitas et obediētia instrī pp illd' qd' ad arteria' d' nutrimento v'it.

C Dic 3. q' tñ p' tuc nō auget' velocitatē i'z auget' magnitudinem. Nec auget' spissitudines: et ratio e'. quia hoc augmētū calozis. nō est illud augmētū qd' in necessitate p'bet augmētū supple tñ vt' o'z addere velocitatē et spissitudinē. et in illo nō e' aliqd' qd' p'hibeat p' solā additionē

magnitudinis restaurari illud qd̄ o3 de refrigerio. Et rō qz cū augmento necitatis augeat virtus et instri obediētia Et h̄ totū o3 experiētia notū eē: q. s. sola magnitudo additur et nō velocitas aut spissitudo. ¶ Ubi nō. ex textu in q̄dam pte sōni esse reditū spiritū ab interiorib⁹ ad exteriora et a pncipali ad seruiētia. Et iō dīffō Aui. somni possit a 3° pmi non est sufficiens nisi intelligatur: vt dixi scda affozismozum. affozismo primo et scdo.

¶ Deinde qm̄ cū dormiēte somn⁹ p̄seuerauerit fiet pulsus debilis pp̄ caloris inati p̄strictiōez et virtutis p̄ssionem sub supfluitatib⁹ q̄ etiam de erant scdm̄ eūionis modos q̄ sunt i vigilijs ex qb⁹ ē exercitiū et eūiones q̄ nō sentiūt.

¶ Oñdit qd̄ fit qm̄ somn⁹ supfluit p̄ digōnez. Et dicit q̄ i b̄ casu fiet pulsus debilis: qz vtus debilitat et opprimitur calor a supfluitatib⁹ q̄ sunt euacuāde in vigilia fm̄ diuersos modos euacuationū: ex qb⁹ ē euacuatio sc̄a p̄ exercitiū: et alie euacuādes q̄ nō sentiūt pactiōem caloris dissolūtionē frigidē: et tu hic itellige maiorē fieri insensibilē resolutionē in vigilia q̄ in somno: et vide quomodo cuz hoc stat q̄ in somno augetur sudor ex his que dixi tertio tegri.

¶ Cū at̄ sōn⁹ i p̄ncipio eūionē iuenerit et nec inuenit aliqd̄ ad qd̄ digerēdū tēdat decliabit cōp̄sonem ad p̄tē ifridandī. p̄seuerabit ergo puitas et tarditas et raritas in pulsu et icessanter augmentabitur.

¶ Docet qd̄ puenit ex somno sc̄o sup vacuitate ita vt nō sint in corpe nutrimenta i sanguinē p̄uertēda. Et dicit q̄ pulsus miorat̄ tardat̄ et debilitat̄ et rarificat̄. Et q̄to magis p̄cedit tāto in istis d̄rys fit magis augmentum: et b̄ ē quia cōtinue declinabit ad partē infrigidationis.

¶ Vigilie ēt diuersa h̄nt iudicia: cū. n. dormiēs euigilabit nā sui decliabit pulsus ad magnitudinem et velocitatem ordiate. deinde ad suam nālem redibit dispōnem.

¶ Dic̄ Aui. agit de d̄rys pulsus pueniētib⁹ ex vigilia. et diuidit̄ in duas ptes. Docet p̄ q̄les sunt cū euigilat̄ nāliter. 2° qm̄ euigilat̄ violēter. ibi scda (S3 subita) Dicit primo q̄ vigilie ēt h̄nt diuersa iudicia. Nam qm̄ dormiēs euigilat̄ a nā tūc pulsus p̄cedit ad magnitudinē et velocitatem ordinate. Et cā ē: qz intēdit̄ in vigilia: vt supra deim̄ ē. Er̄t autē ordinatus p̄cessus quia paulatim calor intēdit̄.

¶ S3 subita cā euigilato accidit vt pulsus ei⁹ illico cū a sōno remouet̄ gescat. qm̄ h̄t̄ corā eo qd̄ subito euenit victa ē: et deinde p̄ hoc redibit ad eū pulsus magn⁹ velox spissus et diuersus ad tremorē. et qm̄ mor⁹ iste ē silis violēto iō nō inflāmat̄ ēt ip̄m. et qm̄ h̄t̄ subito mouet̄ ad r̄pellēdū. nālr̄ illō qd̄ accit̄. q̄ mor⁹ accidit̄ diuersi: et tremit pulsus: s3 tñ h̄t̄ nō lōgo p̄seuerat tpe: imo ad eq̄litate cito redit: qm̄ l3 ei⁹ cā sit q̄si fortis: ei⁹ tñ durabilitas ē pauca et cognitio destructionis ip̄si⁹ est velox.

¶ Facit qd̄ deim̄ ē dicēs q̄ in euigilato ab aliq̄ cā subito occurrēte accidit vt pulsus gescat. i. accidit q̄ pulsus cadat et nō moueat̄ tpe q̄ expectat̄ mor⁹. et hoc ē pp̄ terrorē que facit cā excitans. Nā timorē seq̄t̄ subita retractio caloris ad intra. et iō nimiz si fit exp̄ssionis p̄hibitio: et iō qz grauat̄ virt⁹ diuersimode ab hūozib⁹ perētib⁹ cor̄ fit pulsus

diuersus: b̄ tñ nō diu durat: qz cā l3 sit fortis apparēter tñ non diu durat: et ideo cito accidēs cessat cognita d̄structione ei⁹ qd̄ ē cito. ¶ Nō tñ hic illū textū qui dicit. Et qz mor⁹ ē silis violēto. iō nō inflāmat. Nā qdā intelligit qz qz mor⁹ iste ē silis violēto in trabēdo sp̄m̄ ad interiora pp̄ aggrauatiōem. iō non inflāmat anteq̄ velociter: imo fit velocitas sine necessitate caliditatis multe. ¶ Alij dicūt textū debere stare vt iacet in l̄ra exteriori q̄ dicit: et qz motus ē silis violēto et morat̄ ēt. Et tūc ē reddere cām quare ēt p̄ excitatiōem aliquātulū māet̄ bec diuersitas.

¶ De pulsu exercitij. Caplm̄ XIII.

¶ I p̄ncipio qd̄ exercitij et dū est rēpatū pulsus fit magn⁹ et fortis et hoc qd̄ pp̄ augmentū caloris in nati et fortitudinē ip̄si⁹: et fit etiā velox et spissus valde pp̄ supflua necitatē quā fac̄ mor⁹. Et si per-

seuerauerit et fuerit prolitū: aut l3 fuerit breue erit tñ fortissimū et d̄struct: qd̄ ex fortitudine puenit et d̄bilitabit pulsus: et fiet p̄us pp̄ resolutionem caloris inati. s3 ip̄e fiet velox et spissus pp̄ duas res: qz vna ē augmentū fortitudinis et necitatis: et alia ē qm̄ h̄t̄ retrabit̄ ne magnitudini sufficiat: postea velocitas icessanter minuit̄ et spissitudo augmentat̄ s3 q̄titatez ei⁹ qd̄ ex virtute debilitat̄: deinde ad vltimū i exercitiū perdurauerit et d̄bilitauerit fiet pulsus formicās pp̄ d̄bilitatē et spissitudiez fōrē. Postea si magis supflus fuerit et ex ip̄o q̄si ad mortē pueniat̄ efficiet qd̄ oia faciūt̄ resoluētia et reducet̄ pulsū ad b̄ vt sit h̄miclosus: deinde faciet ip̄m decliare ad raritatem et tarditatem cum debilitate et paruitate.

¶ Determinat de pulsu pueniēte ab exercitio. Et diuidit̄ in tres ptes. p̄mo oñdit̄ quales fiunt i p̄n^o quousqz fit moderatū. 2° qm̄ supflue incipit aut lōgitudie aut intēssione. 3° qm̄ valde mltū supfluit. ibi scda (Et si p̄seuerauerit.) ibi 3° (Postea velocitas) ¶ Dicit p̄ q̄ in p̄n^o exercitij q̄ usqz est tpatū pulsus est magn⁹: velox et frequēs: qz cum p̄stātia virtutis augeat̄ necessitas. Et bec ps̄ fac̄ p̄ opinione mea de corde calidiori. ¶ De pte scda dicit q̄ si supfluit aut fuerit nimis forte q̄uis breue fit pulsus d̄bilis et pu⁹ pp̄ resolutionem caloris inati. Etiā fit velox et frequēs pp̄ duas cās: p̄ma ē augmentū necitatis. scda qz vtus deficit a magnitudine fm̄ exigētia necessitatis. ¶ De 3° pte dicit q̄ postea minuit̄ velocitas magis debilitata virtute: postea ad vltimum debilitata virtute fiet formicās pp̄t̄ vehementē spissitudinē. Et plus debilitata fit vermicularis. et cū ad mortē ducit facit̄ tardū et rax̄ sicut alia resoluētia. ¶ Ubi p̄sidera Aui. hic sumptisse formicantem p̄ maiori q̄si sit vermicularis: l3 opposito modo supra dixerit: aut o3 dicere q̄ l̄ra est trāslata. Et reliq̄ sūt clara.

¶ De pulsu balneozum. Caplm̄ XIII.

¶ Balneatio aut erit cum aqua calida aut cum frigida.

¶ Modo loquitur de pulsu balneozum. Et primo ponit distinctionem. secūdo de vtrozqz membro p̄sequitur. ibi (Si at̄) prima pars de se p3.

Sen. II.

C Si aut fuerit cum aqua calida in principio puenit ex ea fortitudinis et necessitatis indicia. Cumque multum resoluert debilitabit pulsus. Gal. quoque dixit erit tunc parum tardus et rarus. Dicemus ergo quod debilitas quod et paruitas pulsus proculdubio erunt: sed aqua calida cum interioribus corporis calefactione efficiet calore accentali fortasse non dubitabit sed ad sui naturam que est ifrigidam redibit et fortasse durabit et permanebit. Quod si accentalis qualitatis indicium superauerit fiet pulsus velox et spissus. Et si superauerit quod ex natura sui puenit fiet tardus et rarus. Et si eius calefactio accentalis ad tantam virtutis resolutionem puenit ut sincopi sit propter qua fiet et pulsus tardus et rarus.

C Exegit et primo de balneatione in aqua calida non minerali. 2. in aqua frigida. 3. in aquis mineralibus siue in thermis. ibi 2. (Sed balneationis). ibi 3. (Ex aquis). Primum in duas. Primum in veritate. 2. ponit deum Gal. cum limitatione. ibi 2. (Gal. 2. 3.).

C De prima parte per totum. **C** De 2. parte ipse dicit quod Gal. dixit ex balneo superflue debilitate fit pulsus puus: tardus et rarus. Et subdit limitando Gal. deum quod si aqua calida penetrat per poros in corpore fortassis calitas accentalis aque non durabit: ut per exitum a balneo: sed aqua redibit ad propriam naturam quod fiet frigida. Aliquam autem calitas accentalis durat ut quoniam in tali aqua calida remanet. Si ergo ista accentalis qualitas que est caliditas remanet: tunc erunt pulsus veloces et frequentes nisi ad summum vel prope summum debilitatis veniat: et hoc propter augmentum necessitatis. Si autem caliditas ad frigiditatem mutetur tunc verificatur dictum Galieni.

C Sed balneationis cum aqua frigida facte frigiditas si penetrauerit debilitabit pulsus et faciet puum et efficiet raritatem et tarditatem. et si non penetrauerit imo calorem coadiuauerit augmentabit fortitudo et crescet pars et minuetur velocitas et spissitudo. Ex aquis vero in thermis exstantibus que sunt exiccates duritie in pulsu augmentant et ex eius magnitudine minuunt: sed calefacientes velocitatem in pulsu augmentant: si autem virtutem resoluert erit quod iam diximus.

C Scit quod deum est. et dicit quod si ex balneatione cum aqua frigida frigus penetrauerit ad interiora fiet pulsus debilis: puus: tardus: et rarus. Sed si frigus non penetrauerit: imo ex eo calor readunet: tunc augmentabit in pulsu fortitudo et crescet pars in magnitudine et diminuetur velocitas et spissitudo. **C** Et hoc locum vult expresse dicere quod ex omni augmento necessitatis fit pulsus sicut magnus velox et frequens. Stante virtute et instructo obedierte: sed ipse intelligit quod crescit pars et diminuitur velocitas et spissitudo. id est non tam sensibiliter crescent velocitas et spissitudo vel non tamen proportionabiliter. et hoc est textum torquere. **C** Preterea. penes ipsum querendum est quare plus proportionabiliter crescat magnitudo quam alie dicit: et non potest secundum suam viam dicere. **C** Ego autem dico aquam bene tractare: et ideo in istum magis obedire. **C** Dico 2. quod propter sensatum frigus virtutem conari ad emittendum extra spiritum: et ideo magnificari pulsus plus quam necessitati conueniat: et ideo rarificari et tardari. Ex aquis vero per quod dicat quod aque sulfuree et aluminose exiccando indurant arteriam.

C De pulsu qui vulneribus est proprius: et est pulsus pregnantium. Caplm XV.

Doc. III.

Necessitas quidem in eis est multa propter coitatem filij in attractione aeris. Ipse enim quasi duabus attrahit necessitatibus et duabus aeris attractionibus. Sed virtus proculdubio non augmentatur: neque et minuit nisi quantum oportet propter lassitudinem paucam que puenit ex potestate pregnationis propter bigram iudicium virtutis medie et necessitatis fortis vicit et agumentatur plus et fit velox et spissus.

C Hoc est capitulum de pulsu pregnantium. Et dicit quod in pregnantibus est necessitas multa propter coitatem filij et attractionem aeris: quod ipse attrahit quasi duabus attractionibus. id est quasi per duobus corporibus per se et per placenta. Nam placentia in utero non euentat nisi per arteriam que est in umbilico: et ad arterias matricis terminatur. **C** Dicit 2. quod virtus in eis non fortificatur nec multum debilitatur nisi quantum debilitatur ex labore in portando onus pueri: et ideo iudicium pulsus est iudicium necessitatis fortis et mediocris fortitudinis et ideo est magnus velox et frequens.

C De pulsu doloris. Caplm. XVI. Dolor mutat pulsum aut propter fortitudinem sui. aut quod est in membro principali. aut propter longam moram sui.

C Dicit deteriorat de pulsu doloris. Et ostendit quod si puenit dolor iterum aie accitua: sed bene tristitia: quod dolor aut est qualitas sensibilis: aut passio in organo exterioris sensus. Et per dat modos quibus dolor mutat pulsum 2. exegit de permutatione que fit ab eo sed tempus durandi. ibi 2. (Et dolor quodam) **C** Dicit per quod dolor mutat pulsum aut propter suam fortitudinem: aut quod dolor est in membro nobili aut propter longam suam moram. **C** Non ergo per quod dolor est accitua nature prius siue potest sensatio siue qualitas sensibilis: propter quod accitua in quocumque membro fuerit dum fuerit fortis terre virtus et agitat et commouet spiritum ad locum doloris: vnde sequitur inflamatio spiritus: et sequitur virtutis debilitatio: et hoc propter maxime cum dolor est fortis: aut cum dolor multum durat aut dum est in membro principali aut nobili. Nam ex eque intenso dolore in ore stomachi aut capite multo magis agitat per viam coitatis spiritus quam in pede aut manu. primo igitur dolor permutat pulsum: quod per ipsam virtutem incitatur ad velociter mouendum spiritum et multum. Et ideo ad faciendum pulsum magnum et velocem esto quod non fiat in virtute aut necessitate permutationis. 2. quod permutat virtutis fortitudinem cum sit de maxime per sternentibus virtutem debilitate auget intendendo calorem propter spiritus agitationem. **C** 2. per quod qualiter mutat quoniam est fortis: et aliter quoniam est debilis: et aliter cum est in principali membro et nobili: et aliter ignobili: et aliter quoniam durat: et aliter quoniam non durat: et hoc secundum intendit Avicenna in loco isto.

C Et dolor quidem cum in sui principio fuerit faciet virtutem ebullire et mouebit ipsam ad resistendum. et refrenandum et inflammat calitatem. Fiet ergo pulsus magnus et velox: et maioris spissitudinis: quoniam fixio magnitudinem faciet et velocitatem.

C Nunc exegit de illo modo ultimo permutationis relinquens dicit aliorum modorum tamquam notificabile per hoc. Nam sed quod est in nobiliori magis agitat et firmius quod est in inferiori et magis agitat. vnde sequitur maior virtutis debilitatio: et maior necessitas: et ideo secundum istum rursus incessu variatur pulsus: sicut dicit de durabilitate. Diuiditur autem pars ista in tres. primo ostendit quod facit quoniam est in primo: 2. quoniam magis preedit. 3. quoniam est in ultimo debilitatis virtutis ibi scda. (Cumque dolor) ibi tertia (Et si augmentatus.)

C De prima parte dicit quod dolor in sui principio facit pulsum magnum et velocem et frequentem. et ratio est quod facit virtutem ebullire et feruere eam tanquam stimulus ad hoc ut nitatur resistere et

refrenare eam doloris: et sic cum motu spiritus: et ideo facit spiritum moueri velociter multum et frequenter.

Sed dubium est. ut dolor in principio facit pulsum fortem. Quia sic est mens Galeni. in introductorio pulsum dicentis ad hanc. Parum quidem adhuc ex his et incipiens maiorem et vehementiorem et velociorem et spissiores pulsum operat. In oppositum. quia pulsus fortior est tepati: sed dolens non est tepatus. Et preterea fortitudo pulsus sequitur fortitudinem virtutis: et fortitudo virtutis tepamentum complexio nis. quia pulsus est fortior in tepato sine dolore quam cum per dolorem stimulat. Dicuntur dupliciter de pulsu fortis. vno modo simpliciter et pueratiter: et sic modo solius tepati est fortissimus. Alio modo secundum quod. et sic modo est quicquid pulsus fortis in distepato. Et tu hunc locum non pro illa que vocata sunt supra in capitulo de pulsu quod est naturalis. Pulsus quod doloris in principio est fortis propter magnam virtutis conatum ut sumitur a Galeni. in commento pulsu et est fortis: modo. sic sufficit Galeni. sed non simpliciter et pueratiter. Non tamen vltimum quod dicitur in libro. Quia fixio magnitudinem facit et velocitatem: ibi enim fixio sumitur pro conatu: et est sensus quod conatus magnus virtutis ad cito resistendum cause facienti dolorem est causa velocitatis et magnitudinis: esto et quod non cresceret necessitas.

Quicquid dolor ad finem sue fortitudinis pervenit: propter illud quod diximus de modis procedet minorando et redibit ad inferiora donec magnitudinem perdet et velocitatem et vices earum supplebit spissitudo fortis et paruitas et formiculatio et vermiculatio.

Ista pars propter debilitatem reanere necessitate. Et si augmentatus fuerit adducet ad raritatem et perditionem.

Patet etiam hec pars: quia ad vltimum dissoluta virtute hoc accidit.

De pulsu apostematum.

Cap. XVII.

Apostematum quod est alia sunt quam febres efficiunt. et hoc aut propter eorum magnitudinem: aut propter nobilitatem membri in quo sunt. et pulsum in toto corpore mutant secundum mutationes febris propriam.

et nos ipsam dicemus in loco suo: et alia sunt quam febres non faciunt et mutant pulsum membri in quo sunt propriam presentiam. et est et cum reliquis corporis pulsum mutant per accensum. scilicet non propter quod est a partem: sed propter hoc quod dolore efficit. A partem autem quod pulsum mutat: aut ipsam mutat per spiritum sui aut per sui tempus: aut per quantitatem suam: aut per membrum in quo est: aut per accidens quod sequitur ipsam et comitatur.

In isto capitulo determinat de pulsu a partem. Et non quod non loquitur de pulsu aliorum morborum: aut propter causas dictam in capitulo primo a me in vno dubio aut quia sufficit quod hunc dicitur cum a partem oem generum morbi includat. Dividitur autem pars capitulo in duas partes. nam propositum duas distinctiones a partem ad propositum vtilis. 2. ostendit quod ex a partem mutantibus pulsum perveniunt varie pulsum dicitur. ibi 2. (Quod vobis pro sui spiritum) De prima parte dicitur pro apostematum quod sunt que faciunt febres: et quod non. Prima mutant pulsum mutatione que est propria febris: de qua dicitur in prima quartum. Sed 2. mutant presentiam pulsu in membro in quo sunt: et corrigunt quod mutant pulsum in toto ratione alicuius accensum quod ipsa comitatur: sic vbi gra dolor. Circa hunc tamen addit quod a partem faciunt febres: aut faciunt illam pro sui magnitudinem aut pro membri nobilitatem in quo sunt. Non quod a partem faciunt quicquid se effimerat: ut quod non

transmittit ad cor ex a partem aliam putrida fuligo: sed solum spiritum ad locum a partem veniens: et ibi calefactus rediens ad cor ipsam calefactus: quicquid autem ab a partem comitatur sumus putridus cordis: et sic istorum varietate sunt pulsu varii sic varii sunt pulsu effimere se. et putride. Et ideo dicitur quod mutant pulsum secundum mutationem febris propriam. Non 2. quod quicquid a partem est in membro nobili et magnam tamen non oportet quod febre faciat nisi fuerit calidus. aut presentiam sic a partem sanguinea et colica. aut presentiam sicut a partem de aliis humoribus. scilicet putridis. Et sic vult Galeni. 5. de interioribus: et ideo oportet addere quod sit calidus. Non 3. quod tunc a partem mutat pulsum presentiam quam mutat immediate per aliquid de a partem presentiam: puta ratione male complexionis aut solonis presentiam aut male proportionis: et tunc dicitur mutare pulsum per accensum quam mutat pulsum ratione alicuius accensum ipsam presentiam. Non a partem quod non facit febres in membro in quo est multoties facit caliditatem et necessitatem augmentatam. Et ideo ratione illorum pulsum in illo membro mutat. et sic per sui presentiam: sed in toto residuo mutat pulsum quicquid pro dolore propter que agit spiritum ut regitua ut dicitur est supra de dolore. 2. distinctio quam ponit est: quod a partem mutat pulsum aut mutat ipsam ratione sue presentiam aut ratione sui tempus. scilicet principium augmentum et cetera. aut presentiam presentiam. aut ratione membri in quo est aut ratione accensum ipsam comitantis. Et hec secunda distinctio statim declarabitur.

Quod vobis per sui spiritum mutat est sic a partem calidus ex quo per sua presentiam pervenit ut mutant pulsum ad serinum et ad tremorem et horripilationem et velocitatem et spissitudinem nisi ei propria sit causa humectans quam propter a partem destruat et vice ipsam vndositate sup plere faciat. verum tamen tremor et velocitas et horripilatio et spissitudo ipsam presentiam comitatur: et que admodum causas quod sunt que ferrini presentiam prohibent sicut sunt quod est earum que ferrini presentiam augmentant et ipsam apparere faciunt.

Non exegitur declarando membra 2. distinctionis. Et dividitur in quatuor. 1. quod sunt quatuor membra. ibi 2. (Mutatio vero ipsa). ibi 3. (secundum presentiam presentiam vobis sui). ibi 4. (et secundum suum) ibi 5. (Mutatio vero) 2. presentiam presentiam dividitur in quatuor. Nam pro docet cuiusmodi pulsu perveniunt ab a partem calido. 2. a molli frido flegmatico. 3. a duro. 4. ab exitura. ibi 2. (Et molle) ibi 3. (Dux vobis) ibi 4. (Exitura) De prima dicitur quod a partem mutat pulsum per sui presentiam. sic vbi gra: a partem calidus quod facit pulsum mutatam a naturali versus ferrinitatem tremorem et horripilationem et velocitatem et spissitudinem. Et sic vobis presentiam nisi cum a partem calido fuerit aliqua causa humectans que destruat presentiam ferrini: et mutat ipsam versus vndosum: sed tamen in hunc casu tremor et velocitas et horripilatio et spissitudo ipsam presentiam comitatur. Et subdit quod sic aliam est causa prohibens ferrinitatem ita et aliqua augens.

Sed circa ista cadunt dubia. propter quod nullus est pulsus horripilationis: ut patet: quia doctores de ipso nullam fecerunt mentionem. 2. dubium. quia pulsus sit ferrinus aut propter diversitatem corporis arterie in duritie et molitie: aut propter diversitatem contenti in ea: ut supra dicitur: nunc autem ex calido a partem nullum istorum videtur sequi. 3. dubium. quia si causa humectans facit pulsum vndosum. sequitur quod non remanebit tremulus. Nam tremulus non fit sine arterie duritie que non est cum superflua humiditate. Et quod non sit tremulus sine arterie duritie. patet supra in capitulo de his que perveniunt ex causis presentiam cum dicitur. pulsus. n. tremulus procedit ex fortitudine et instro duro et necessitate fortis: sine istis. n. non fit tremor.

Ad propter dicitur quod pulsus horripilatio est ille in quo tamen pua percipitur concussio ut non immerito dicatur tremulus. Sed differt a tremulo per minus percipitur concussione. Et potest sub tremulo presentiam. Unde Galeni. in commento pulsu dicit aliam

Sen. II.

quid h3 concussio. Ad scdm dñ qd aqa calidum tendens mēbrū in quo est facit arteriarū villos extendi: et arteriā p hoc diuersimode indurari et obedire. Ad 3^m dñ qd tremor qui vere dñ tremor. et ē manifesta multū cōcussio: nō fit sine duritie arterie: s3 bñ horripilatio qñq; sine ea. Aduerte tñ qd cā humectās ē aut multitudo humide mē: aut humidū vaporis. Cā at verificās dñm Aui. ē: qd calidū aqa sue mēci collectiōe mēbz qd aqat in pte aqata multū implet et multū rēdit: vñ ad tactū vidēt dura: et iō neruoz villi et ligamētoz qui in arterijs sunt per viā compassionis tenduntur.

Et molle qdē aqa pulsū facit vndosum: et si fuerit valde frigidū ipm efficiet tardū et rarū: Duz vero aqa pprietatem serini augmētāt.

Patet snia et cā. qd apostema molle pulsū facit vndosū. Et si fuerit valde frigidū ipz faciet rax et tardū. Duz vo. P3. qd aqa duz pprietatē serini augmentat.

In exitura aut cū sit collectio ipa pulsū puerit de pprietate ferrini ad vndosi pprietatē pp hūiditatē et lenitatē q ipam sequūt: et pbet augmentū in diuersitate pp suā gravitatē: velocitas aut et spissitudo alleuiat pp caloris accñtalis quietem cā maturationis.

Dicit qd in exitura hora qua colligitur materia conuertitur pulsus de pprietate ferrini ad vndositatem pppter humiditatem et lenitatem arterie que sequit collectionē: sed fit pulsus magis diuersus pppter gravitatē exiture super virtutem. Dicit 3° qd velocitas et spissitudo minuit multotiens pppter quietem caloris accidentalis cā maturationis. Primo g aduerte qd exitura ē aqa in quo mā saniat et in cōcauum locū colligitur aut collecta est.

Nō 2° qd hac hora mā p parte dissoluit et ēt mollificatur tam mā qd aqa: vnde videtis qd qñ sanies p parte est scā aqa ē mollius ad tactum et mā magis pōt euaporare et humectare. Nō 3° qd qñ fit exitura plurimū qd fuit i toto membro collectum colligit in parte vna: et illa est ēt diuisa et soluta. vñ virtus ab illa mā magis grauat.

Ultimo nō. qd vplurimū exitura ē cū generatiōe saniei bone: et ideo cessat post eam putredinalis calor: et iō vplurimum minuit accñtalis calor eius: qñq; aut contingit oppositū. Ex his collige cām oium que dicuntur.

Adutatio vero ipsi cā suozū tempoz ē qñ dñ calidū aqa exit in augmēto pprietas p rini et qñq; dixim⁹ sūt sicut in augmēto et ei⁹ durities sp augmentat pp extensionē q auget et in tremore pp dolorem. Cūq; ad statū peruenerit oia augmentant accñtia pter illd qd fortitudine seqt: ipm nanq; debilitatur in pulsu et spissitudine et velocitate augmētū prebet: deinde si plongabit velocitas destruet et redēs do fiet formicans. Cū at minuet et resoluitur aut aperiet fiet pulsus fortis pppterea qd virtus exonerabit a pondere et cessabit ipsi tremor propterea qd dolor extensiuus minuet.

Dic ponit mutationes pulsus rōne tempoz apostematis. Et dicit primo qd dum calidū apostema est in augmēto auget velocitas et spissitudo et ferrinitas et tremor alyz deductis impedimentis. Nam durities et necessitas crescunt. Dicit scdo. qd qñ est in statu crescunt oia accidentia exceptis illis que sequuntur fortitudinē virtutis: et iō

Doc. III.

nō ē ita fortis: sed est velocior et spissior et ferrinior et magis tremulus: sed nō dicit qd sit maior: qd hoc nō est semp: qd aliqñ est minor pppter virtutis debilitatem. Dicit 3° qd si in statu perseueret diu et non succedat declinatio sicut accidit i mortalib⁹ deperdit velocitas et fit pulsus formicans. Dicit 4° qd si apostema minorat et veniat ad apertionem: tūc fiet pulsus fortis: qd virtus exonerabit et cessabit tremor qd dolor extensiuus minuet. Et hoc vltimū non est vlr vep in exituris intrinsecis statim sicut qñ ad apertionem veniūt. tunc. n. quādoq; virtus quasi deficit et sincopizat. Sed post quietē ab illo materie exitu et vt plurimum reliqua patent.

Scdm quantitatē vo sui: qñ magnū facit: vt sint iste dispōnes maiores et magis augmētate: et puli vt sint rariores et puiores.

Docet quō pulsuum dñe mutent mutatione qñtatis epatis. dicens qd differentie quas aposteata rōne sue spēi faciunt: sicut maiores a magno et minores a paruo: quod verū h3 de per se: sed qñq; rōnem debilitatis consequentis magnū apostema calm facit pulsus minorem.

Et fm membrū qñ ex mēbris neruosis prouenit augmētū in duritie pulsus et in pprietate quā h3 serin⁹ ipsi⁹: et ex venenosis qdē puenit augmētū in magnitudine sua et vebementia et diuersitas multa et precipue si que in eis supate fuerint arterie sic in splene et pulmone et nō durabit hmōi magnitudo nisi qñtū perseuererit fortitudo et membra humefcā et lenia ipm faciūt vndosū sic cerebz et pulmo.

Ponit diuersitatē cōsequētē aqata rōne membri i quo est apostema dicens. qd hoc modo accidit: qd si in mēbro sunt neruoso puenit pulsus cum propteratibus ferrini merito membri pppter contractionem et dolozē qui inde sequitur. Dicit scdo. qd ex apostemate i mēbris venenosis puenit magnitudo et vebementia et diuersitas multa. Et hoc h3 maxime veritatem nisi in membro plurime fuerint arterie sicut splen et pulmo: et durabit magnitudo qñ diu durabit virtus et non plus. Dicit 3° qd humida mēbra et lenia faciunt pulsus mollē et vndosum et cerebz et pulmo. Cā primi dca est supra. Causa scdi est magnitudo necessitatis: et multa virtutis aggrauatio cum mā fumos cōicet cordi. Causa terty clara est: quia ex nutrimento illoz membrorū: et prope humido multuz dissoluitur: et cōicatur arterie: vnde mollificat: quare et.

Adutatio vo qd aqa mutat pulsū aliquo mediante sic apatis pulmonis: qd facit pulsus tremulū: et sicut apatis epatis: qd facit ipz mictualem et apatis renis qd facit ipm stranguriale et aqa mēbz fortis sēsus sic stōaci et diaphragmatis facit ipm spasmosum et sincopizantē.

Docet exemplariter quō aposteata mutant pulsus aliq mediante: et ponit quatuor exēpla: pimum est qd apostema pulmonis qñq; non semp aliquo mediante facit pulsus tremulum: s3 non rōne substantie mēbz: et hoc est quādo suffocat: tunc enī ex vebemēti conatu hanelādi extendūtur muscoli pectoris et extendūt villos arteriarum: et quia multa est necessitas et conatus fortis fit tremor. Scds exemplum est de apostemate epatis qd facit pulsus mictualē. i. pulsus quem h3 homo cum multuz mingit: vt verbi grā: si ex calido apostemate fiat diabetes. 3^m exēplū est de apostemate renuz qd facit pulsus straguriales

.i. mutatu[m] fm exigentiã strãgurie in qua sunt interpolati multi dolores acuti et hoc nõ semper: sed quãdo tale apostema sequit[ur] strãguria. ¶ Quartu[m] exemplũ est sicut apostema me[m]bri fortis sensus vt oris stomachi facit pulsũ spasmosum. i. hois spasmati: quãdo ad ip[s]z sequit[ur] spasmus: aut pulsũ sincopizantem. i. hominis sincopizati: et hoc quãdo dolorem talis apostematis sequit[ur] sincopis.

¶ De iudicys pulsus accidẽtiũ anime. Cap. XVIII.

Ira quidem p[ro]pterea q[uod] virtutẽ feruere facit et sp[iritu] subito dilatat pulsũ facit magnũ ad supiora se eleuatem velocẽ et spissũ in quo nõ op[er]z diuersitatez cadere: q[ui]a passio existit similis nisi timor ei admisceatur: qui vna vice superet: et hoc alla superet vice: et simil[iter] siue reclusia ei admisceat[ur] aut contrarietas ab intellectu qui tacere precipiat et ne ferueat ad malum inferendũ illi cui irascitur.

¶ In isto caplo determinat de pulsibus accidẽtiũ a[n]i[m]e: non o[mn]ium: sed illoz que maxime vident[ur] p[ro]mutare et relatõẽ ad que reliquoz facilius h[ab]emus cognitõem. ¶ Diuidit[ur] aut[em] p[ri]ncipalis caplm in quatuor p[ar]tes. p[ri]mo ponit pulsus ire: scõdo delitiaz. tertio tristitiaz. quarto timoris. scõda ibi. (Et ex delitijs). tertia ibi. (In tristitia) q[ui]arta ibi. (Timor v[er]o). ¶ De p[ri]ma p[ar]te dicit p[ri]mo q[uod] pulsus ire est magn[us] velox et frequẽs. Et cã est q[uod] ira facit virtutẽ feruere. i. feruido motu moueri ad transmittendũ sp[iritu]m: et cũ hoc ad subito. i. velociter trãsmittẽdũ. Intellego ergo esto q[uod] ex ira nõ cresceret calor: fieret t[ame]n pulsus magn[us] velox et frequens ex inclinatio[n]e nature: cũ tale est acc[us]s. ¶ Dicit scõdo. q[uod] nõ op[er]z pulsus ire e[st] diuersũ: q[uod] passio est filis et vniformis. i. intensio in passione est vna et vlcisci et recõtristare nisi forte misceat[ur] timor: aut verecũdia aut dictamẽ r[ati]onis p[ro]hibet i[n] exitu ire. ¶ Nota tamẽ scõdo Hal. in cõmẽto pulsũ h[uius] pulsũ esse fortez p[ro]pter conatũ nature. Et intelligit nisi ira multũ p[ro]seuerãdo intãtũ alteret et resoluat: q[uod] op[er]z debilitari et minozari.

¶ Et ex delitijs q[ui]dẽ p[ro]pterea q[uod] ad exteriora paulatim mouent nõ peruenit ad illud q[uod] puenit ex ira in velocitate et spissitudine: imo est cum eius magnitudo sufficit necessitati et e[st] tardus et rarus. et fil[iter] pulsus leticie: quoniã ipse fit magn[us] s[ed] p[ro]p[ri]e cũ lenitate et atinet tarditati et raritati.

¶ Ponit pulsus delitiaz et leticie. Et intelligit a Jacobo. q[uod] bi pulsus sũt magni p[ro]p[ri]e augmẽtũ necessitatis: et iõ sũt apud ip[s]m veloces. Et iõ intelligit h[uius] locũ q[uod] sũt minus addentes i[n] velocitate et spissitudine: q[ui]a in magnitudine. Et iõ dicuntur diminuti in istis respectu magnitudinis. ¶ Et hic modus nõ videt[ur] mihi verus. p[ri]mo q[uod] Aui. dicit. q[uod] p[ro]pterea nõ sũt veloces et spissi: q[uod] virt[us] satisfacit necessitati cum magnitudine. ¶ Scõdo: q[uod] apud ip[s]m nõ potest signari causa q[ui]e plus p[ro]portio[n]abiliter crescat magnitudo q[ui]a alie dist[inct]e ferẽtie pulsus. ¶ Tertio q[uod] in itroductorio pulsus d[icitu]r absolute q[uod] est magn[us]: tardus et rarus. Iõ aut[em] sũt magni: quia virt[us] inclinãt multũ sp[iritu]m effundere: et hoc nisi sit gaudiũ p[ro]nitiosũ: nõ aut[em] sunt magni necessario p[ro]pter augmentũ necessitatis. ¶ Nota vlt[er]i[us] d[icitu]r esse iter delitiaz et leticia q[uod] delitiaz dicit[ur] delectationẽ ex sensib[us] occurrẽtib[us]: leticia aut[em] dicit[ur] delectationẽ ex quacũq[ue] causa.

¶ In tristitia vero p[ro]pterea q[uod] calor suffocat et submergit et fortitudo debilitat op[er]z vt sit pul

sus paru[us] et debilis rarus et tardus.

¶ Et p[er] lra et cã. ¶ Sed arguit[ur] cõtra q[uod] pulsus tristitie est contrarius pulsui leticie: si igit[ur] in letitia est tardus et rarus: in tristitia erit velox et frequẽs. et assumptũ est Hal. in cõmẽto pulsũ. ¶ P[ro]terea q[ui]q[ue] tristitiã sequit[ur] effimera fe.

¶ Ad p[ri]mũ d[icitu]r Hal. voluisse q[uod] est cõtrarius in magnitudine: nam ibi dixit vtrũq[ue] esse tardũ et raru[m]. ¶ Ad scõdo dicitur q[uod] hoc est per accidens.

¶ Timor v[er]o q[uod] subito venit pulsũ facit velocẽ et diuersũ et i[n]ordinatũ. Sed cõsuet[us] q[uod] ordiate puenit mutat pulsũ s[ed] modũ mutatõis sollicitudinis.

¶ Ponit pulsũ timoris dicens. q[uod] timor subitus facit pulsus velocẽ diuersũ et i[n]ordinatũ: s[ed] timor cõsuetus facit pulsũ sollicitudinis. i. tristitie q[uod] est paru[us] tardus et rarus: nisi intãtum debilitet q[uod] oporteat recõp[er]sare cũ velocitate aut sequitur inde fe. ¶ Cã secũdi dicit[ur] est q[uod] similanẽ mot[us] sp[iritu]s in timore et tristitia. ¶ Cã p[ri]mi est. q[uod] in subito timore nõ subito renocat calozẽ et e[st] me[m]bris velociter trãsmittit. Sit at[em] diuersus q[uod] nõ grauat[ur] ex motu humor[um] ad cor.

¶ De summa mutatõis rerum contrariarum nature essentie pulsus. Cap. XIX.

Avis fit mutatio aut p[ro]p[ri]e hoc q[uod] accidit de eis ex malitia cõplexionis et tu q[ui]dẽz iã sciuit[is] pulsus cuiusq[ue] cõplexionis: aut p[ro]pterea q[uod] virtutẽ cõstringunt et pulsũ faciunt diuersũ et si cõstrictio valde fuerit fortis:

erit sine ordine et absq[ue] pondere: et p[ro]strictionẽ q[ui]dem faciens est o[mn]is materialis multitudo: siue sit apostema: siue nõ sit apostema: aut p[ro]pterea q[uod] virtutẽ dissoluit et facit pulsũ debile: et o[mn]ia hec sunt sicut dolor fortis et egritudines a[n]i[m]ales que sunt fortis resolutõis.

¶ Scõdo q[uod] Dinus itroducit Aui. vult hic generalizare modos q[ui]bus res cõtra nã[m] mutat pulsũ. Adibi tamẽ videt[ur]. q[uod] t[ame]n vult in generali dicere quõ mutant pulsũ: illa q[ui]a contrariatur causis cõtẽtiuis pulsus nãlis: et iõ ista d[icitu]r contraria nãe et essẽtie pulsus. Rõ at[em] quare dico h[ec] est q[uod] volo q[uod] causis p[ro]tẽtiuis o[mn]ino eisdẽ et equalib[us] manẽtib[us] p[ro]p[ri]e alios fines a necessitate euẽtãdi fit in pulsu varietas: de quo h[ec] Aui. nõ loquit[ur]. Et tu p[er] caplo nota q[uod] dimisit dicere illud q[uod] accidit ex diuersitate instrumẽti volẽs q[uod] hoc p[ro] nos itelligam[us].

¶ Nota scõdo. q[uod] h[uius]modi vel malis multitudo d[icitu]r hic h[uius]modi aggrauãt virtutẽ notabiliter: vñ virt[us] facit conat[us] ex it[er]ual lo ad se exonerãdũ: nõ aut[em] vlt[er]i[us] vocat h[uius]modi sine mãz o[mn]em peccãtẽ quãtitate saltẽ loquẽdo de diuersitate sensu p[er]ceptibili. et hec de hac sũma cũ laude omnipotẽtis sufficiunt.

¶ Summa 2ª doctrine 3ª Sen 2^a de vrina et egestione et est continens. i. 3. capitula.

¶ Sermo vniuersalis de vrina. Caplm. I.

Ve significationis dispõnuz vrine nõ op[er]z credere: nisi postq[ui]a conditiones obseruate fuerint.

¶ Post determinationẽ de pulsib[us] tanq[ui]a de nobiliori manerie signoz: p[ro]sequẽter i[n] hac sũma determinat de vrinis et egestionib[us] tanq[ui]a de manerieb[us] signoz magis digestionis facte p[ro] toto: de sputo aut[em] et sudore in locis magis p[ar]ticularib[us] determinabit. vt p[er] 1° t[er]ty. et 2° quarti. ¶ Diuidit[ur] aut[em] sũma p[re]sens in duas p[ar]tes: p[ri]mo eni determinat de vrinis. scõdo de egestione. ibi secũda. (Egestio). P[ri]ma in duas p[ar]tes. Nã

Sen. II.

Primo determinat aliqua que oportet precedere ad regulas aliter limitandas huius summe. Et distinguit genera disponsum vrine per q̄ medicus significat sup̄ corpis disponsiones. sc̄do sp̄aliter fm̄ vnūquodq̄ dictorū generū docet significare ad cōplēdas doctrinā de vrinis huic loco prinētem addēdo. sc̄da pars incipit in p̄cipio sequētis capituli.

¶ P̄ns aut̄ capl̄m diuidit̄ in tres partes. Nā p̄mo ponit cōditōes obseruādas in verificatiōe regulaz q̄ ponētur in fra. sc̄do docet sup̄ quib⁹ mēbris p̄mo: et sup̄ quib⁹ secūda/rio significat vrina. tertio enumerat genera disponsū vrine p̄ que medic⁹ iudicat. ibi sc̄da. (Scito ēt). ibi tertia. (Amplius signatōes). Prima in duas. p̄mo p̄ponit hāz cōditōnū necessitatē: sc̄do eas explanat. ibi (Opz enī). ¶ Dicit p̄mo. q̄ nō opz credere vie signatōis disponsū vrine: nisi postq̄ fuerint obseruate cōditōes quas statiz dicem⁹.

¶ Ubi nota p̄mo. q̄ medicus de vrinis triplicē facit cōsideratōem: vna vt est res nālis de sūma humorū: et B mo/ do de ea locut⁹ est Auic. p̄ma hui⁹ caplo. de generatione humorū. ¶ Aliā facit vt vrina est res medicinalis nostro cor/ poris applicabilis tam int⁹ q̄ extra. Et de hac loquit̄ sc̄do canoñ. caplo de vrina. ¶ Tertia est vt signū: et hoc mō de ea loquit̄ hic. ¶ Nota sc̄do q̄ etimologicē vrina dicit̄ ab aliquo istoz triū. Aut qz sit vna in renibus. i. sit sepata ab hūozibus. vnitas enī dicit̄ discretōem: et nō sit vna in renibus qz ibi recipiat p̄ziā formā vt qdam dicunt. Nam for/ maz subales recipit in epate: aut p̄zi⁹ habebat vt dixi p̄ma huius. caplo de generatiōe humorū: sed quia ibi discernit̄ et fit discreta ab hūozibus. ¶ Aut sc̄do ab vrith grece qd̄ idē valet qd̄ latine demōstratio. Nā vrina est disponsū corpis signū demōstratiuū. ¶ Aut tertio ab vrēdo: qz vrina est acuta et mordicās mēbra sup̄ quibus ponitur vt sc̄do canō. Et id̄ hoc notauit egidius in cōibus versibus. ¶ Nota ter/ tio q̄ descriptiōe sua describit̄ vrina ab ysaac p̄mo vrina rum hoc mō. vrina est colamētū sanguis alioz humorū. de nature actionib⁹ factū. Et est intelligēda: qz vrina est id̄ qd̄ per colaturā factā in renibus sequestrat̄ ab humorib⁹ et p̄ vesicā tādē a nā expellit̄: vel est aptū expelli. ¶ Cā autēz huius aquositate mālts ad bonū sensū est hūiditas cibi et potus supra illā qua indigēt humores post sanguinis com/ pletā digōnē. ¶ Et cā finalis eius añq̄ expellatur est de/ bita grossities humorū: ne enī nimīū sint aquei sequestra/ tur. Et cā efficiēs est calor epatis: quādo in epate generat̄.

¶ Multotiēs aut̄ est aqua bibita q̄ nō generat̄ in epate: sed ibi cū hūozibus pmisceat̄ et separat̄ quodāmodo: vt ostēdi p̄ma huius. loco supra allegato. ¶ Forma aut̄ a qua d̄ vrina non oportet q̄ sit forma substantialis alia a forma aq̄: sed aut̄ est forma aque aut̄ forma mixti multum vicini aque a dominio: connotādo q̄ tali modo fuit commixta in epate cum humoribus: et tali modo sequestrata. Et ideo quidam doctores dicunt q̄ talis motus est forma vrine. Alij autem vt Dinus dicunt q̄ digestio est eius forma: et hoc saltez nō est generaliter verum. ¶ Nota quarto hūc locum intelligi a qbusdaz qz si nō obseruētur cōditōes ibi dem corumpit̄ signatio vrine. Ego aut̄ scio q̄ Auic. infra ponit vrinaz significatē vinū nigrum fuisse potatus tin/ gens vrinaz et signatē ieiuniū. Et id̄ scio q̄ sine obseruatio ne istorum canoñ. aliquando vere significat. Sed dico q̄ Auic. intētio est q̄ nō debem⁹ intelligere canoñ. absolute in/ telligēdos aut̄ p̄ferēdos i ferius in quibus de istis cōditio nibus nō fit mētio specialis nisi supposito q̄ iste cōditōes seruētur: ita q̄ ille regule subinclūdūt hāc obseruatiā: ver bi gratia. cuz d̄ q̄ vrina citria sine ignea significat calidi/ tatez intelligit̄ si fuerit collecta p̄ma de mane: et nō fuerit in potu sumptū aliquid tīgēs vrina: et sic vltērius: lz tamen aliq̄ istoz verificent̄ et aliqua omittantur cōtigit̄ aliq̄ ve/ rificari canoñ. sed nō vlt̄: nec oēs canoñ. bene verificaretur.

Boc. III.

Opz enī vt vrina que cōsideratur sit p̄ziā vrina que in mane colligit̄ et non permaneat lon/ go tempore et nō sit ex nocte reseruata.

¶ Explanat cōditōes obseruādas aliqua ponendo signa distinctiua inter vrinaz et alios liquores sibi quodāmodo similes. Et puto q̄ ē melius dicere q̄ diuidit̄ in tot partes quot sūt cōditōes obseruāde. et sunt in toto. 17. p̄tes. Di/ cit ergo p̄mo q̄ vrina d̄ esse p̄ziā que in mane colligit̄. ¶ Dicit sc̄do. q̄ nō debet permanere lōgo tempore. ¶ Di/ cit tertio q̄ nō debz esse reseruata ex nocte. ¶ Circa p̄mū nota nō esse Auic. intētiōem q̄ alie vrine nō cōsiderētur: lz vult q̄ nō tā certuz habemus iudiciū de alijs. Et ratio est qz vrina p̄ziā habz signare sup̄ dispositiōes epatis et viaz vrine: et p̄cipite sup̄ digestione secūda epatis et venarum.

¶ Modo supposito debito regimine cōseruatiua vrina p̄ ma in mane collecta habz optime respectu aliaz signifi/ care super digestione hui⁹ digestiōis sc̄de. Et ratio est. qz stā te debito regimine homo ita cenat q̄ in nocte hora somni melius cōplet̄ digestio et in mane est perfecta digestio secū da. Urina ergo que tūc colligitur decidit̄ a digestione se/ cunda facta dū epar est operatum vigorosus: et id̄ magis de hac secūda digestione significat.

Sed diceretur cōtra. p̄mo vrina secūda facta in mane plus recipit de actōe ca/ lozis nālis epatis et venaz. ergo meli⁹ pōt signare super ca/ lozis illius disponsēz. Et p̄z assumptū: qz ampliori tempore stetit in epate et venis. Preterea stat hoīem nō debite doz/ mire in nocte. ¶ Preterea 3° stat medicū intēdere ad ha/ bēdum cognitiōem de digestione humorū q̄ sunt in venis in ambitu toti⁹ et nō in epate vt in tertiana cōtinua: et tunc nō cōfert iudiciū vrine significātis sup̄ digestionez secūda sicut vrine que ab alijs venis reuertit̄ ad vesicā. ¶ Pre/ terea q̄rto sequeret̄ q̄ in p̄cipis febriz putridaz debe/ ret apparere ypostasis vbi humor peccās nō sit i epate: qz facta digōne secūda rescabit̄ sup̄fluitas grossa cū aquos/ tate que in vrina residebit. ¶ Preterea digō sc̄da est cō/ pleta in fine. i. 6. horaz: hec enī rō est quare in duab⁹ dieb⁹ debemus trib⁹ vicibus comedere vel saltē fm̄ aliquos ci/ bus stat in corpe tēperato in stomacho. x. horis et quatuor sūt in digestiōe sc̄da: erūt ergo. 14. sed hoc est quādo iā vrina sc̄da mingitur: ergo sc̄da magis super digestiōe secunda debz significare.

¶ Pro istis ergo dicas q̄ supponit̄ debitū regimē rez na/ turaliū: et q̄ in plurib⁹ ista est que ē cōsiderāda. qz enīz diu/ bitabit q̄ in illis q̄ p̄pter febrē cibatur in nocte p̄pe mane nō est p̄ma vrina illa cui⁹ est p̄cipalissima significatio: sed vlt̄imū hoc est vey. Cā aut̄ quare sc̄de vrine sūt clario res et min⁹ habētes de ypostasi est qz in p̄ma sequestratio ne aut̄ digestiōe secūda nā tētat plurimū d̄ sup̄fluitate ex/ pellere: et id̄ p̄az est qd̄ sc̄da vice tigit̄ vrina aut̄ i ea r̄sident

¶ Sc̄dm aut̄ et tertiū dēi possunt̄ intelligi duob⁹ modis: aut̄ p̄mo q̄ nō p̄maneat lōgo tempore vel nō seruetur ex nocte in vesica post appetitū emittēdi eaz: sicut qdaz rusti ci faciūt vt eā magis recēter emissaz ostēdāt. Et tūc est ve/ rum qz p̄ hāc reseruatiōem alterat̄ a n̄o calore: sc̄do mō q̄ nō reseruet̄ extra diuul̄ ex nocte qz alterat̄ ab extriseco. Et de hoc sc̄do modo dicitur infra. ideo puto Auicēn. p̄i/ mum habuisse intellectum.

¶ Neqz sit ille cui⁹ est q̄ aquaz nō bibit et cibum nō comedit. Et nō sit q̄ in cibo aut potu rez tin/ gentē accepit sicut crocū et castāsi stulā: qm̄ vrina tīgēdo ad citrinitatē et rubedinē mutat et si cut olera que tīgēdo mutat̄ ad viriditatē: et al/ myri qd̄ ad nigredinez et vinū qd̄ mutat vrina

*vrina for ma
p̄batz ab epate
si bibit for ma
tralis q̄ r̄ ab humo
Digestio p̄ru p̄ru
a r̄ni 69 ad q̄m*

*vrina for ma
p̄batz ab epate
si bibit for ma
tralis q̄ r̄ ab humo
Digestio p̄ru p̄ru
a r̄ni 69 ad q̄m*

fm suū colorē: neq; sit q exteriora sui retinēte
ifecerit sicut alcanna: qm cū ex ea aliquis tingit
fortasse eius vrina ex ea inficit.

¶ Ponit alias cōditōes attēdedas in illo: cuius vrina ē vi-
denda. Et dicit pmo q nō debet esse vrina illi q nō bibit:
aut q nō comedit. i. q ieiunus stetit ex nocte. ¶ Dicit secū-
do q nō sit illius q sumpsit in potu rē tingētē sicut cassiaz
fistulā que vrinā tingit citrina tinctura: aut crocū q eo mō
tingit: aut vinū nigrū tingēs vrinā fz colorē suū: aut almu-
ri z est gen^o nigri salsamēti quo vtebant illi: qd tigit vrinā
tinctura nigra: aut olera ad viriditatē tīgētia sicut sūt pci-
pue olera viridia puocātia vrinā sic spagi recētes. ¶ Cir-
ca p̄mū ergo dcm̄ nota. q ieiuniū acuit colerā: vñ nā ma-
gis ipam agitāt z pmiscet cū vriali aquositate: z qz aquo-
sitas est paucior z magis calefit: iō cōtingit q post ieiuniū
vrina est rubea nō obstāte q in corpe non sit colere dñiuz
aut sanguis. ¶ Circa secūdū attēde q pulpa cassiefistule: z
si sit a dñio nigri coloris: tamē quāsdā hz pres citrinas sub-
tiles: qd appet ex hoc q aquā clarā cui ifūdīt tingit tictu-
ra citrina: z qz iste sūt ille que ad vesicā veniūt: iō vria mū-
gitur ppter ipam citrina z feces emittūtur nigre. ¶ Nota
scdo q vinū tingit vrinā fm colorē suū in quibusdā corpi-
bus nō in oibus vt ifra dicef in caplo de colorib^o vrine.

¶ Neq; sit q rē que cū vrina aliquēz hūiores ex-
pellit assūpsit. sic qd colerā aut flegma expellit.

¶ Ponit alias cōditōes dicēs q nō dz esse vrina illius q ex-
teriora sua tigit aliqua re tīgēte qz forte penetrat tinctura
in pfūdū sicut alcāna q est arbustū cui succus tigit rubea
tinctura. Et saraceni etiā tīgūt extrema hodie alcāna sal-
tē femie tīgūt crura: z yngues. ¶ Dicit scdo. q nō dz esse
eius q sumpsit rē educētē colerā aut flegma aut humores
aliū: qz isti humores p̄moti cū vria egrediūtur. Et iō dī. q
in die farmaci nō debem^o multū de vrina iudicare.

¶ Neq; se exercuit motib^o corpeis aut opationi-
bus aut dispōnibus que sūt extra cursū nāe que
vrine colorēz mutāt: sic ieiuniuz aut vigilie aut
labor aut ira aut timor. Dia. n. hec vrinā tīgūt
fm citrinitatē aut rubedinez. z coit^o vrinā val-
pe ipinguat. Et sic vomit^o z euacuatio: qm hec
colorēz mutāt z substātiā que i vrina esse dz.

¶ Dat alias cōditōes dicēs q nō debz ille cui^o est vrina se
exercuisse motib^o aut opatiōibus que sūt extra cursū nāe
que mutāt colorē vrine sicut ieiuniū aut vigilie aut labor:
aut timor aut ira: qz oia ista tīgūt vrinā: aut fm citrinita-
tē: aut fm rubedine: aut sicut coitus q vrinā vehemēter i-
pinguat z sicut vomit^o z euacuatio: qm ista etiā mutāt vri-
nam fm colorē z substātiā que dz esse i vrina.

Sed circa ista cadūt difficultates: pmo quō vrinaz
tingit ieiuniū ad rubedine. Et hic dī vt sta-
tim i precedēti pte. ¶ Scdo videt q vrine nō mutātur i
rubedine rōne vigilie. Nā sequēti caplo dī. vrie vigilatiū
sūt albe. ¶ Dic dicit Din^o q vigilie: aut fiūt super ieiunio
aut cū plenitudine stomaci. Si cū plenitudine tūc vrie sūt al-
be: qz nō tā bñ digerit cib^o. Si aut fiūt sup stomaci vacui-
tatē tūc sūt rubee z scdz vult h: p̄mū aut volet ifra. ¶ Sz
cōtra. vrine diurne de mane collecte scda vice sūt min^o ru-
bee qz vrine p̄mo collecte i p̄cipio vigilie ēt in seruātibus
stomacū ieiunū vsq; ad duas vrinaz vt cōstat experiētia.
¶ Aliter ergo dixit Jacobus sequēti caplo. q vigilie habēt
tres ptes. p̄ima est quousq; corpe debite dz vigilare añq;
scz vigilia supfluat: z in hoc tpe loquit ifra in quo vrine fi-
unt albe vt statiz arguit. ¶ Secūdū est quādo vigilie sūt

supflue z illo tpe calor acuit vñ multotiēs ex vigilia inci-
dūt febrē effimerā z tē fiūt rubee: z de hac loq; h. ¶ Ter-
tiū est cū valde magis supfluūt: vñ vtus debilitat: z tūc ite-
rum redeūt z fiūt albe.

¶ Tertia difficultas quia timor infrigidat: ergo non tin-
git vrinam tinctura rubea aut citrina. ¶ Ad hoc dicitur
q timor mouet materias humorales ad vias expulsiois:
z iō etiam plus de colera ad ambas vias transit q sine ti-
more: vñ multi timētes egerūt z mingūt ppter timorem.
Nō ergo valet argumētuz. Timor isfrigidat ergo nō facit
vrinā rubeā. ¶ Ulterius nota. q post coitus i poris vrine
q sūt post virgā magis intra corpe remanet mā pinguis: qz
i trāstū spmatl p poros viay spmatl penetrat i vias vrie
z i vesicā vapor vinctuosus vñ vria cū illa pmixta ipinguat
Et nos videm^o ad experiētiā q vinctuosa qñ deglutunt ap-
planāt cānā pulmonis p hūc modū: qz penetrāt aliq; co-
rum ptes p poros meri in cānā pulmonis.

¶ Ultimo nō. q vomitus z euacuatio diuertēdo mām ad
aliū cānalē faciūt vrinā min^o tinctā. hoc hētis. iō. terty. ca-
pitulo de signis fluxus vētris z i sequēti caplo.

¶ Sicut cū ipa multis pmāserit horis. q̄propter
dixerunt qdaz q post sex horas ispiciēda nō est
qm ipsi^o significatio debilitat z color mutat z
ypostasis dissoluit aut mutat z fit spissior: quā-
uis ego dicā q non post horā vnā.

¶ Ponit alias cōditōes dicēs q vrine mutāt colorē z sub-
stātiā cū multis horis pmāserūt. s. postq; est emissa. Nā vt
supra dī mutat a cōtinēte. Et iō qdaz dixerūt q vrina nō
est cōsiderāda post sex horas qz in tpe illo debilitat z mu-
tatur significatio: qz eius color mutat z ypostasis itez mu-
tatur: qz aut dissoluit aut fit spissior: z iō Auicē. dicit q nec
post vnā horā est cōsiderāda. ¶ Ubi cōsidera. q pmutatio
coloris aut est qz fit turbida: aut qz p̄ribus hūozalib^o mul-
tū descēdētib^o i ea ad locū ypostasis reānet aquositas cla-
rior z min^o tincta: ypostasis aut qñq; igrossat qñ ptes eius
fiūt magis subinūicē vicie: z ptes quedā ei^o subriles dissol-
uūtur remanētib^o grossis. Quāq; aut cū tota est multū sub-
tilis dissoluit a calore p̄tinētis. ¶ Sed est difficultas qre
tūc aquositas nō dissoluit cum sit subtilior ypostasi. Et tu
cōsidera. ¶ Nā p dissolūtiōne forte itelligit q fit magis
diuisa pp q̄rudā vētositatē ḡnatōez i p̄tib^o ypostasis: plu-
rimū at qd vidi est q ypostasis si aq nō turbidat fit vniti-
oz z magis petēs fūdū sui grauitate p̄tinua ipaz iferi^o decli-
nāte. ¶ Nō z^o q nō vult Auic. q nō cōsideret nullo mō
post horā vnā: nā cōsiderat post horas sz circa horā ē ei^o cer-
tior significatio: cū tūc dz ypostasis descēdisse: si dz signifi-
care digōnē: z cūz descēdit tardius quādoq; nō ita signifi-
cat maturationem.

¶ Urina preterea tota itegre colligenda est i vri-
nali magno ne ex ea aliquid effundatur.

¶ Nō dicit vrinā totā esse colligēdā i vriali magno ne ali-
qd ex ea effudat. Et cā est qz medic^o cōsiderat q̄titates nō
solū alias dispōnes. z qz cōtingit cūz aliqd effundit emit-
ti illud p quod p̄cipaliter significat vt sanies vel trūbus
vel arena vel aliud vt humor zc.

¶ Et ei^o qdē dispō ilico cū: mingit nō ē cōsiderāda
neq; nisi postq; i vriali residet: z obseruādūz
est ne sol eā tāgat neq; vēr^o ne prurbe z ne cō-
gelet donec ypostasis sepetur sepatio cōpleat:
non. n. descēdit ilico cū mingitur. neq; in vlti-
mo fine maturationis.

¶ Nō dicit q vrine dispositio nō est cōsiderāda statiz cū

Vide q vigilie p̄mo p̄mū plenitudinē fa-
rit vrinaz albas p̄mū inaurioz no parit
vaz rubraz

q dicit
cū ipa dicit
ad tpe

10
11
12
vix hic gllis in
vaz riaz digm
vrina e p̄mū hor
videt in p̄mū n

mingit nec considerari debz nisi postq̄ i vriali residet. i. tā
to tpe geta tenet vt possit ypostasis fecisse. Nā si statī cuz
mingit aliquo mō sit cōsiderāda vt patebit 3° caplo. tñ pro
tūc nō hētur ei^o itegra significatio sic postq̄ residētia scā
est. Et iō qñ agitate sūt vrine nō pñt digōem ita significa
re sic qñ gete steterūt i vriali. ¶ Dicit scō. q̄ obseruā
dum ne sol eā tāgat: neq̄ vēr^o ne pturbe^t: ne pgelet do
nec colligat ypostasis et sepe^t. Et iō qñ timetur de frigore
nō sūt tñ multū appropinquāde igni ita vt ide calefiāt. S3
vriali cū vrina calida d3 bñ vndiq̄ tegi pānis et stappa et
obturari ne alteret calore aut frigore extrifeco. ¶ Et rō
est qz ypostasis nō subito descēdit et si sit i sumo maturita
tis. Et iō opz vt obseruet q̄ descēsus et seq̄stratio yposta
sis sit scōm vigore vestigij caloris nālⁱ vrina remanētis.

¶ Et non colligatur in vriali in quo alia fuerit
vrina nisi prius fuerit ablutus.

¶ Dicit q̄ nō colligatur i vriali in quo alia fuit vrina nisi
prius bene lauetur: et causa p3.

¶ Ampli^o vrine puerorū significatio ē pua et p̄ci
pue ifantiū: p̄pterea qd̄ lacte nutriunt et qd̄ mā
tigēs i eis ē q̄scēs et submersa. i. eorū quoq̄ nā
existit ex debilitate et multa dormitione qd̄ ma
tunitatis significationez pernecat.

¶ Nō mouet medicum q̄ nō multū attēdat dispōni vrie
puerorū et p̄pue ifantiū p̄ significādo sup corpis dispōne. et
cā est q̄druplex. Prima est. qz i cibo vtunt lacte. scōa. quia
mā tingēs i eis ē submersa et geta: tertia est qz i nā eorū est
aliq̄ debilitas: q̄rta est. qz multū dormiūt et dormitio pne
cat significatōes maturatōis. ¶ Circa p̄mā cāz attēde. q̄
lac cū aliq̄liter frigiditati attineat: iō h3 facere q̄ vria sit
parūper discolorata. ¶ Circa scōz cōsidera. q̄ mā tingēs
vriā est colera aut sanguis et p̄cipue colera. Ista aut d̄r in
pueris submersa qz i multo hūido associata: et iō nō tā acu
ta: nec tā mobil^a vtute: et p̄cipue extra: qz sanguini pluri
mū sociat. ¶ Sed 3° cā ē ambigua. Nā vtutes nāles pue
rorū sūt fortissime: vt. 6. de regimie sanitatⁱ et 6. de accñti: et
iō nō p̄ vtutⁱ debilitatē caret tictura. ¶ Dic d̄r vt supra
i q̄one de tēpamēto cōsistētie q̄ vtutes nāles puerorū sunt
fortissime respectu vite plōgāde. nō at respectu oīuz alioz
finiū: et iō i vtute puerorū existit aliq̄ debilitas respectu co
lere emittēde cū aq̄sitate vriali. ¶ Quarta et cā ē ambi
gua: qz sōn^o fortificat digōnē et iō poti^o facit ad debitā colora
tōem vrie. ¶ Dic d̄r. q̄ multitudo sōni facit ad quā super
fluoz expulsioez. vñ oēs fortes r̄tinēt eūones excepto su
doze: vt aliter. q̄ sōn^o ē i eis lōgior q̄ deberet: et iō submer
gūtur supfluitates: qz sōn^o agit ad cōmixtōez nō ita ad se
paratōem: et iō et hūores cōmixti cū aquositate nō eo mō
miscētur q̄ faciāt ypostasim q̄ significat maturatōem.

¶ Et instrūm quidē colligēdi vriā est corp^o pui
substātiā hñs nitidā sic vitrū clay aut cristall^o.

¶ P3. et est cōditio ex pte instrumēti in quo aspicitur.

¶ Scias at q̄ vria quāto plus eā tibi appropias
tāto spissitudo augmētā. et quāto plus elōgas
eā a te augmētā i ea claritas. p̄ hoc differt ab
oibus falsitatibus que sūt in ea qbus medici ex
periunt cū eis ostēdunt.

¶ Dic docet modū cognoscēdi vriā ab alijs liq̄rib^o cū q̄
bus qñq̄ medicorū tēta^t peritia. et dicit q̄ vria quāto ma
gis eā a te elōgaueris tāta v̄r clarior. Et quāto magis ap
propinq̄bis claritas appebit mior: cui^o oppositū ē i liq̄rib^o
cū q̄b^o sit medicorū expimētū. ¶ Ubi nō. cū aq̄sitate vria
li pellūtur qdā corpa oppaca d̄ suba hūoz: et ista cū de p̄pi

quo p̄spiciūtur faciunt vriā apparere aliq̄lt turbidā. S3
i vino et silr aceto h̄ cōiter nō sunt: et iō de p̄pe maxime vi
dētur trāsparetiā. ¶ Tu tñ attēde q̄ odor magis facit co
gnoscere: et ne vulgares h̄ p̄spiciāt vtimur cautela: qz fingi
mus nos desup i vriali p̄spicere et occulte odoram^o: aut ca
pim^o vriali cū manu ipz coopiēdo et agitam^o deitū ad nasū
pōim^o manū fingētes fricare et sentim^o vtrū sit odor vrine.

¶ Cū vria i vriali colligat custodiēda ē a muta
tōe frigoris et solis et v̄ti. et o3 vt i luie aspiciat
ita q̄ sup eā nō cadat radi^o. iō ab ip̄o tegat et sic
in ea iudicet de accñtib^o que i ip̄a appent.

¶ P̄rio q̄ custodiāt a sole d̄cñ ē et v̄to supra. Sed q̄re nō
d3 i radijs solⁱ p̄spici: cā est: qz apparet albior et clarior p̄
luminis redūdantiam: et multotiēs tenui valde existente
nebula non prospicitur.

¶ Scito et q̄ p̄ria significatio quā vria h3 est de
dispōne epatis et viarū aquositate et sup dispō
nes venarū et eis mediātib^o alias demōstrat egrit
tudies. Firmior tñ ei^o significatio ē illa q̄ d̄ epa
te existit: et p̄pue de dispōne gibbositate ip̄si^o.

¶ In ista 2° pte hui^o capli docet sup q̄b^o dispōnib^o p̄mo: et su
p q̄b^o nō p̄mo significat vria. Et dicit q̄ p̄ma ei^o significatio
ē sup dispōne epatis et viarū vrie et sup dispōnib^o venarū: et
mediātib^o istis significat reliq̄s dispōnes. ¶ Cā at istū est
qz cū vria i istis m̄bris gñet aut p̄ ip̄a trāseat postq̄ ē gēita:
iō r̄cipit trāsmutatōes ab eis et reb^o q̄ i m̄bris illⁱ r̄tinēt tā i
p̄mixtōe q̄ i suis q̄litate^o et accñtib^o: et qz effect^o p̄pas cās
signant iō sup his dispōnib^o imēdiate signant dispōnes vri
ne. Et qz ab istis venarū et epatis dispōnib^o multe alie toti^o
corpis vt determinatoz mēbroz variant dispōnes: iō istis
mediātib^o sup alias significam^o p̄ vriā: p̄ncipali^o tñ de epa
tis dispōne: aut qz ipsum est p̄ncipale in generando eam:
aut quia maxime sufficit eam alterare qualitatibus hu
moz commixtione cū inter ista sit fortissimum.

¶ Ampli^o significatōes q̄ ex vrinis hēnt ex septē
sūt accepte gñibus gñe coloris et gñe substātie
et gñe claritatis et turbulētie et gñe quāritatis i
paucitate et multitudie et gñe odoris et gñe spu
me. sūt hō qdā qui inter hec genera ponunt ge
nus tactus et genus saporis. Cūq̄ dicim^o gen^o
coloris itelligim^o illud qd̄ visus i ea sentit ex co
lorib^o. i. albedinē aut nigredinē aut q̄ int^o eas exi
stūt. Et cū substātie gen^o dicim^o itelligim^o dispō
nē ip̄si^o i grossitudine aut tenuitate: et cū dicim^o
gen^o claritatis et turbulētie itelligim^o q̄ penetra
tio visus in ea est facilis aut nō est. Inter hoc at
gen^o et gen^o substātie existit d̄ria: qm̄ plerūq̄ est
substātia grossa et clara sicut albumē oui et glu
ten pisciū liq̄tū et vitrū liq̄tū et oleū et plerūq̄ ē
res subtilis substātie turbida sicut aq̄ turbida q̄
est magis tenuis q̄ albumē oui. Turbulētie at
cā est p̄mixtio p̄tū colores hñtū extraneos fu
scos aut alijs coloribus infectos qui ab aspiciē
te sensu nō sūt percepti et p̄hibēt p̄uieratē et non
per se p̄cipiunt. Inter eā hō et ypostasis existit
d̄ria: qm̄ visus plerūq̄ cognoscit hypostasis.
et iter ip̄az et colorē existit d̄ria. qm̄ color p̄ totā

14^a q̄d̄rio16^a q̄d̄rio16^a

hioris substancia pcedit cu maiori pmixtione.

¶ Ista est pa tertia in qua enumerat Aui. genera disponuz vrine ex qbus nos significam sup corpis disponē. ¶ Su mitur autē cōiter sufficiētia hoc mō: qz dispones iste: aut sūt ex ipō vrine liquore in se: aut rōne p̄tētoz i eo. Si p̄mo aut erit rōne sbe aut rōne qualitat̄ aut rōne q̄titat̄. p̄ 2° mō hēmus duo ḡna. S̄z si 2° mō: aut erit q̄litas tāgibilis: aut gustabilis: r̄ iste abyicūtur: aut odorabilis: r̄ sic est aliud gen^o: aut visibilis: r̄ hoc aut pprie sicut color r̄ est vnum genus: aut improprie sicut claritas r̄ obscuritas: r̄ est gen^o aliud: r̄ sūt. 5. genera. Sonū aut vrina de se nō h̄z. si aut sit rōne cōtētoz. Aut hoc erit supra vrinā vt spuma: r̄ h̄ vnu gen^o: aut infra: r̄ hoc gen^o hypostasis r̄ sic sūt. 7. ¶ Nō sc̄do d̄fiaz iter claritatē r̄ tenuitatē r̄ iter turbulētā r̄ grossitiē de qb^o infra dicem^o: valeat at̄ ista sufficiētia quātū pōt: nā paucis h̄itis supplemētis clare dicere: s̄z sciaz q̄dā istoz i vnu gen^o cōiūgi posset: r̄ sic fieri pauciora genera: r̄ q̄dā diuidi: r̄ sic fieri plura: s̄z ista fuit pueniētior cōnumeratio.

¶ De significatōibus r̄ coloribus vrine. Cap. II.

Colorib^o vrie sunt gradus citrinitatis sicut palearis. Deinde citrin^o post flav^o: deinde ruffus: postea citrangularis: postea igne^o q̄ tincture croci assilat r̄ ipse q̄dē est vebemēter citrin^o: postea croce^o qui assilat capillis zaffarani: r̄ ipse q̄dē est quē vocat rubeus clar^o.

¶ Aui. in hoc caplo determinat de vrine colorib^o. Et diuiditur in duas ptes: p̄mo ponit signa a simplicib^o colorib^o supra fm modū loquēdi medicoz. sc̄do a cōpositis. ibi 2° (Ampli^o color^o vrine) p̄ma in. 5. p̄rio. n. determinat de colore citrio. 2° d̄ rubeo. 3° de viridi. q̄rto d̄ nigro. quinto d̄ albo. Et ne laboremus i cā ordia dico q̄ ita voluit. 2° ibi. (Post istos vō). 3° ibi. (Post vō sūc) q̄rta ibi. (Graduū at̄ color) quinta ibi. (Urina at̄ alba). p̄rima i duas qz p̄mo enumerat gradus coloris citrini. quos medici distinguūt: sc̄do ponit eoz significata. ibi sc̄da. (Dēs autē q̄). ¶ De p̄ria dic̄. q̄ de colorib^o sūt gradus citrinitatis. s. palearis: citrin^o: flavus: ruffus: citrangularis: igneus: r̄ rubeus clarus: q̄ vocat croce^o: qz in colore similat capillis zaffrani. ¶ Nota ergo p̄mo de hoc colore p̄mo determinasse: qz iste est q̄ nāliter s̄z aliquā suā spēs in vrinis maxime hoīuz iuenit. ¶ Nota se cūdo. q̄ nomē citrini est apud medicos in h̄ loco equocuz Nā d̄ tanq̄ genus oīuz istoz color^o. r̄ tanq̄ spēs iportās graduū 2°: noiatis q̄ similat colorū citri b̄i maturi. ¶ Nota tertio. q̄ hoz graduū distinctio nō est specifica i colore: s̄z ē fm p̄cipatōez maiorē: aut minorē eiusdē spēi coloris: r̄ iō fac̄ oportunū q̄ hec diuersitas explicare p̄ similitudinē ad res tali colore coloratas: vñ p̄mus gradus est cū vria similatur colorū palee frumēti q̄ paz distat ab albo. ¶ Secūdus paz plus ad citrinitatē distat ab albo: r̄ ē silis colorū citri maturi. ¶ Tertio est gradus itensior r̄ est medius: inter citrū r̄ auz: r̄ est silis colorū capilloz. ¶ Quarto gradus silatur auro. ¶ Quintus colorū citrangulari pomi q̄ est ad crocū magis accedēs. ¶ Sexto silatur colorū aq̄ i q̄ croc^o dissolutus est. ¶ Septimus ipsi croco sūpto in ppria suba r̄ iste pp̄ pingtatē quā h̄z cū rubedine improprie vocat rubeus clarus. ¶ Nota quarto q̄ in hoc oēs isti colores conueniūt q̄ sūt pp̄ mixturā colere: cū vriali aqua. ¶ Nota quinto. q̄ naturaliter cū aquositate vriali hora debita collecta d̄z pmisceri aliqd de colera: r̄ debet vrina tingi tictura aliquantū citrina.

¶ Dēs at̄ q̄ s̄ post citrinū caliditatē significat: s̄z tñ fm suos diuersificant gradus. Et est q̄dē

cū accidit pp vebementiā mot^o: r̄ pp dolores: r̄ pp famē r̄ pp aque abstinētiā.

¶ Nō ponit significatōez istoz graduum dicēs. q̄ oēs isti gradus q̄ sūt post citrinū significat caliditatē: sed differūt fm suos gradus plus aut min^o significādo caliditatē: verū tñ aliqui isti colores sūt pp vebemētē motū localē: aut pp dolores aut pppter famē aut pppter aque abstinētiā. ¶ Nota ergo p̄mo ex hac l̄ra cōcipi posse q̄ isti colores q̄ sunt citra citrinū significat frigiditatē: r̄ q̄ sūt maioris tincture significat caliditatē: r̄ citrinus ip̄e significat t̄pamētū. Nā exp̄iētia notauit. q̄ in corpibus t̄patis debite rectis vrina est citrina r̄ cū ifrigidatur tēdit ad palearē r̄ albā r̄ cū calefiūt tēdūt ad vltiores gradus dictos. ¶ Cā aut est. qz tñ colere seu sanguis permisceri d̄z cū aqua vriali: vt tigitur tinctura citrina. Cum aut tinctura est amplior significatur q̄ amplior colera cū aquositate miscet: aut q̄ eadez colera magis tingit. r̄ vtrūq̄ est plurimum pp caliditatē r̄ ecōtra cū tinctura est remissior. ¶ Nota sc̄do. q̄ licz colores supra citrinū diuersificant in significādo caliditatē s̄z suos gradus: nō tñ q̄ vltimo d̄ magis significat caliditatē. Nā rubeus clarus q̄ est vltimus minorē significat caliditatē q̄ igneus: qz igne^o paz d̄nūz colere significat. S̄z rubeus clar^o significat d̄nūz colere mixte sāguini. ¶ Nota tertio. q̄ dolor nāliter agitat colericū humorē: r̄ ita famēs r̄ mot^o corporei fortes: ita q̄ esto q̄ caliditas nō maior esset i corpe tamē plus de tinctura reciperet vrina: r̄ iō ne accidat error in iudicio dixit Aui. q̄ ista t̄gunt vrinam. quō aut paucitas aque est cā tincture d̄m̄ est supra: r̄ silr de ieiunio. Et iō canō ille q̄ isti colores significant caliditatē itelligēdus ē seruatiōib^o positis in caplo p̄cedēti.

Sed tunc est dubiū: qz si color citrinus significat t̄pamētū: ergo ip̄e est magis nālis r̄ maxime nālis: r̄ sequēs falsū est r̄ tra Hal. p̄mo de crissi dicēs. q̄ vrina hominis perfecte sani declinat ad citrinitatem r̄ ad rubedinē clarā: cōstat q̄ iste nō est citrinus: imo quodāmodo itensioris tincture. Et p̄z q̄ hoc Hal. voluerit cū dicit loco allegato. Omnīū at̄ vrinaz laudabilior est q̄ declinat ad ruffedinē tinctā r̄ ad rubedinē clarā. Et an̄ in p̄cipio capituli. vria cuiuscūq̄ digōnis p̄fecta nō est que rēda nisi i hoīe p̄fecte sano: h̄ at̄ vria d̄clinat ad citrinitatē tinctā r̄ ad rubedines clarā: sed tūc ad citrinitatē tinctam declinat q̄ ad rubedinē clarā. ¶ In hoc dubio dicūt quidaz q̄ gradus citrinitatis h̄z latitudinē. Et Aui. vult q̄ h̄ latitudo correspōdet latitudini t̄pamēti. r̄ hoc vult Aui. s̄z Hal. vult q̄ gradus itensius hui^o citrinitatis correspōdet t̄pamēto: h̄ tñ rō nō v̄t̄ v̄a: qz si latitudo citrinitat̄ corripōdet latitudini t̄pamēti mediū d̄z medio correspōdere r̄ extremū extremū r̄ nō extremū mediū: videt̄ ergo mihi dicendum q̄ declinare ad citrinitatē r̄ rubedinē clarā potest itelligi duob^o modis. Uno mō q̄ magis appropiquat istis q̄ albo vel paleari. Alio modo q̄ absolute hēat de tictura citrinitatis r̄ rubedis clare modo p̄mo nō voluit Hal. q̄ color nālissime vrine sit declinās: sed sc̄do modo qz p̄cipās vtroq̄. Nā vt vult eodē caplo tictura vrine est ex sero sanguinis qd̄ tigit versus rubeū r̄ colera que tigit versus citrinum: r̄ iō est declinās ad rubeū r̄ citrinū. i. vtroq̄ p̄cipās Mēsurā aut hui^o p̄cipatōis fm Hal. nō pōt lingua exp̄i mi: sed ōz q̄ discatur p̄ ostēsiōnē ab alio medico: aut ōz q̄ cōsidere in vrinis optime sanoz hora cōplemēti digōnis r̄ figat̄ in aio illa imago vt pro regula: vñ sic dicit loco allegato. ¶ Et quātitas hoz pmixtionū sermone nō potest exprimi: v̄z est necesse tibi vt vel adiscas ab alio confiderationē ad vrinā nālem vel experiaris eā p̄ teipsum tentādo r̄ experiendo in vrinis sanozum. Aui. autem visum est q̄ hec quantitas est in vrina quam vocat citrinam sumendo citrinū p̄ spāli colore. r̄ hec sufficiat pro r̄cordia.

*pr qd̄z h̄or. d̄
r̄ m̄p̄o si r̄alib^o r̄ol
p̄iant ab ip̄is m̄ib^o
nō nālib^o nā r̄al
p̄iḡat̄ r̄alib^o r̄alib^o*

*Vid̄ q̄ d̄o v̄m
na iudicat r̄ol
r̄alib^o q̄ p̄iḡ
r̄alib^o m̄p̄o
r̄alib^o app̄i
alib^o r̄ol
aquo r̄ol
p̄p̄is*

Post istos vero gradus predictos existunt gradus rubedis sicut roseus et rubens obscurus et rubens puluerulentus.

Nunc declarat colores rubeos: et diuidit in duas partes. in prima hoc. secundo ponit regulas de significatione illorum colorum: coniungendo cum illis regulas aliquas de significationibus urine citrie. ibi secunda. (Et oēs quidē). (Dicit primo quod post gradus citrinitatis dictos sunt gradus rubedis. et sunt quatuor: rubens: et roseus: rubens obscurus: et rubens puluerulentus. (Ubi nota primo quod gradus rubedinis dicitur primus gradus citrinitatis: aut quod sunt ita in narratione Auic. aut quod sunt ita in naturalitate: quod color rubens non est ita naturalis sicut citrinus et minus propter naturam quam reliquos. Aut secundum alios quod tinctura rubea plus distat ab albo tendendo ad nigrum quam citria et intelligitur si plus gradualiter sicut forme proprie naturam state graduū paritate. (Non est quod sicut non citrinus est nomen coloris facti a colera: ita rubeus est nomen coloris facti a sanguine. Et sicut citrinus sumitur per speciem sub illo genere que non est multum inter se: ita hic rubeus sumitur per colorem non multum inter se in rubedine. Et hic distinguitur a roseo: quod in roseo est inter se rubedo.

In rubeo obscuro est rubedo cum obscuritate siue liuiditate opaca. In rubeo autem puluerulento est rubedo non translucens sed cum obscuritate: sicut ubi gra: color pulueris rubei ex lateribus cui aliquid albedinis videtur commisceri.

Et oēs quidem sanguinis dicitur significat. Et in omnibus in quibus est color zabafarano attinet est significatio dicitur colere rubeo: et in omnibus quod puluerulento attinet est significatio dicitur sanguis et igneus quod magis significat calorem quam rubeo et puluerulentus: sicut colera in se calidior quam sanguis. et calor quod videtur in egritudinibus acutis intercedit trahit ad colorem zabafarano et igneitate. Quod si ibi fuerit tenuitas: aliquam maturatōis significat disponit: et quod iam incipit et si non apparet in substantia. Si autem citrinitas fortior fiat et usque ad igneitate perveniat terminus et ad finem in ea: significat quod calor incessanter processit: et iste quod est finis citrinitatis. Quod si in ipso claritas augmentetur calor iam per diminutionem incedit.

Non ponit significationes. Et quod diminute valde locutus erat de significationibus citrinorum colorum aliquid de illis imiscet. diuidit ergo in duas partes: primo ponit significationes magis generaliter. 2º specialius. ibi secunda. (Est propterea). (In prima parte ponuntur octo regule. prima quod oēs isti colores significant caliditatem. 2º quod oēs significant quod magis tingitur urina tinctura sanguinea quam dicitur: et quod hoc est ut plurimum per sanguinis abundantiam: aut propter eius nimiam caliditatem: et utrumque istorum sequitur caliditatis dicitur: ideo oēs isti significant caliditatem. Tu tamen attende quod ex hoc non sequitur quod sit egritudo calida: quod quandoque est color rubens et egritudo frigida: ut infra dicam. (Secunda regula est quod oēs colores sicut zaffrano vel tincture sue supple supra citrinum significant dicitur colere. Et ratio est: quod significant dicitur humoris habet tingere tali tinctura: et nulla est alia nisi cola. (3º regula est quod oēs colores attinentes rubeo puluerulento: quia rubei significant dicitur sanguis. Et causa est quod rubea tinctura urine est ex sero sanguinis: ut per de crisi. (Quarta regula est quod color igneus magis significat calorem quam rubeus puluerulentus. Et causa est: quod significat dicitur ultimatē colere et alius dicitur sanguis: modo colera in se est calidior sanguine. Et tu hoc nota. per illa quod dicuntur de gradibus calidiorum: prima huius capitulo de comple-

tionibus membrorum. (Quinta regula est quod color videtur in egritudinibus acutis trahit ad colorem zaffrani et igneitate: et causa est quod egritudines acute intercedentes sunt a colera sicut caisson et tertiana continua: et ideo tingitur urina tinctura colerica.

Sexta regula est quod quibus cum urina tēdētē ad colorem zaffrani fuerit tenuitas: significat tamen aliquam digonem: et quod iam incipit: sed non apparuit digestio in suba. (Septima regula quod si in ista urina fiat citrinitas fortior et perveniat usque ad igneitate et ad finem in ea. id est usque ad summum igneitate: significat quod calor incessanter processit augendo: et iste. id est finis igneitate est terminus vel finis citrinitatis. id est pure aut finis in significando caliditate: nam rubeus clarus ut supra dicitur: et si sit magis tinctus quam igneus et sit in gradibus citrinitatis: tamen non est purus: et non ita intensus caliditate significat. (Octava regula est quod si in urina ignei coloris aut alteri zaffrano attinetis auget claritas per diminutionem tincture citra igneitate sed: significat quod calor incedit diminuendo. (Sed circa sextam regulam nota quod habet duplicem intellectum: unus est dicitur quod intelligit quod si in urina tendente ad colorem zaffrani fuerit tenuitas. id est fuerit remissio coloris zaffrani versus minorem tincturam tunc significabit aliquam digonem ita quod per tenuitatem intelligit tenuitatem coloris: et eius remissionem: et ideo statim subdit Avicenna quod si addit citrinitas quod incessanter procedit caliditas. Et ideo si arguitur ibi. in febribus acutis intercedit tamen est subtilis digonem est per grossatōem. procedo dicitur: sed ista grossatio est in suba de qua habet non loquitur nec de tenuitate sibi opposita. (Et si 2º arguitur. digonem plus fit in suba quam in colore quod color fundat in suba ut sequenti capitulo dicitur: quod si ibi est aliquid digonem erit in suba. (Rūdet quod dupliciter sumitur digonem. uno modo proprie: et ista proprie operatur in suba. et de ista non loquitur habet Avicenna. (2º modo per perversionem rei quocumque modo ad naturalitatem: et ista proprie est in colore: esto quod non sit in suba: et de hac loquitur habet Avicenna. cum dicit de ista urina. Si attenuet. id est remittat citrinitas sua quod significat aliquam digonem. id est aliquem motum versus naturalem dispositionem. Et hunc modum in summa sequuntur precise Jacobus et Marsilius. (Sed vere istorum fundamentum est falsum. Nam habet causa non habet per de crisi. quoniam loquitur de urina per subtili aquosa. et postea subtili subrufa. Dicit quod ista subrufa subtili in suba iam digerit per colorem suum. ponit quod illam subtili in suba in qua est aliquid digonem signata per colorem suum et est digonem respectu illius quod est aquosa in colore et in suba. et ideo intelligo quod ly si. sicut per quibus. (Et de 2º intellectu. id est quod quibus in urinis tēdētibus ad colorem zaffrani fuerit tenuitas tamen ibi significat aliquam digonem. sed non appetit in modo sube: sed sit per mixtōem cole. Appetit autem in cola quod magis tigit quam grossat talis cola mixta. Et ego dico quod significat digonem proprie acceptam respectu aquae sine colore. nam significat quod videtur iam aliquid sufficere sequi strare ubi plus non poterat: et quod aliquid de cola miscet ubi plus nihil miscerat: sed huiusmodi potest ex modo sube sensu precepto argui cum non sit facta sensibilis grossa. (Quod si arguitur. digonem in urina dicitur procedere grossatōem. procedo. et ita facit respectu aquae plus appetit. sed grossities non est sensu precepta. quod aut debemus intelligere quod digonem plus fit in suba. quam in colore dicam infra loco suo. causa est significatōibus sube videtur.

Et est propterea cum in egritudinibus acutis sanguinis urina sicut ipse sanguis mingit aptione vene ibi existente et significat repletōem supflua quam si paulatim mingendo emittit et est cum odore malo est significatio timoris et timeat ex ea ne sanguis ad loca suffocata susus derinet. et peior quod de ea est cum est subtili in colore sui et disponit. Quod autem ex ea multum mingit est cum est significatio bona in febribus acutis et mixtis: quoniam est cum est significatio crisis et sanitatis nisi in principio subito attenuet antequam sit hora crisis: quoniam tunc erit redivivatio signatio: et si tenuitas post crisis ordinata non fuerit.

¶ Die ponit pticulares stringētiās: et sunt tres. scōdas ponit
ibi. (In icteritia: ubi 3° fames quoq; In p̄ma pte diē
sex. ¶ Primū ē q̄ cōtingit i egritudib⁹ acutis sanguineis
q̄ vrina mingit sicut ipse sanguis nō existēte ibi apertioe
vene. Et hoc ē nā deriuāte ad vias vrine sanguine multū
grauantē v̄tutē: vñ egredit̄ dilatato colatorio: et ista v̄l̄r si
gnificat repletionē supflūā ex sanguine: aliter. n. natura nō
sic sanguinē deriuaret. ¶ Dicit 2° q̄ si ista vrina mingit
paulatiz et sit cū odore malo ē significatio timoris: qz signi
ficat q̄ ē dubiū ne sanguis fusus deriuē ad loca suffocā
tia. i. i qbus facit suffocationē sicut cor et ptes eius. Et rō ē
qz si ibi ē malus odor: tūc significat̄ putrefactio i sanguine
fortis: et qz paulatim mingit significat q̄ nā agitatur euz: et
nō pōt bñ sibi dñari: et iō timor ē ne currat ad loca nobilia
in hac diuersa agitatioe nā nō regulāte motū. ¶ Dicit 3°
q̄ ista est peior si sit subtili colore: qz pax colorata colore
sanguineo et sit subtili dispositioe. i. in mō substantie. Dec
eniz maiorē significat v̄tutis ipotētiā. ¶ Dicit 4° q̄ aliqui
ē significatio bona i febrib⁹ acutis et cōmixtis: qz qñq; si
gnificat crīsim et sanitatē: et β est qñ ex ea multuz mingit.
¶ Dicit 5° q̄ β est v̄x nisi ipsa i principio sui exit⁹. i. post
modicū exitū suū attenuē anteq; sit hora crīsis: qz tūc si
gnificat q̄ mā retinet̄ et q̄ nā nō cōplet crīsis: iō significat
recidiuā. ¶ Dicit vltio q̄ eodē mō significat recidiuāz si
post crīsis tenuitas nō fuerit ordinata. i. si nō attenuetur
paulatiz: tūc enim ē significat aliquā partēz retineri. Et
ea q̄ reliquūtur i morbis subuersionē facere cōsueuerūt.

¶ In icteritia vero cū vt iā adeo fuerit maioris
rubedis donec ad nigredinē trahat et p̄nū ta
liter tingat ne remoueri possit: et q̄to plus fue
rit erit sani⁹: quoniā cū vrina in ipsa fuerit alba
aut rubea pauce rubedinis icteritia in sua dis
positione manente timet̄ ex ea hydropisis.

¶ Ponit scōm speciale et dicit q̄ i icteritia vrina qñ fuerit
tate rubedinis id ē ticture q̄ trahat ad nigredinē et p̄nū
ifusus i vrina taliter tingat q̄ color citrin⁹ ab eo remoue
ri nō possit quāto maior fuerit ista tinctura erit sani⁹. Et
si vrina fuerit alba aut rubea pauce rubedis. i. citrina pau
ce citrinitatis icteritia manētē i eadē dispositioe i se et sua
causa significat̄ ex ea ydropisis. ¶ Ubi nō q̄ plurimū lo
quit̄ de icteritia citrina in qua abūdat colera ita vt cu
tis tota fiat citria ad modū icteris auis. ¶ Nō 2° q̄ mul
ta tictura vrine mō dicto significat potētiā v̄tutis supra
māz pellendā extra. Et iō ē signū bonū. Contrariū aut̄ si
gnificat̄ ipotētiā facit timere ne v̄tus epatis succubat ab
teratioe hūoris. Et iō timor ē ne sit tanta d̄bilitas vt loco
sanguinis generet aquositatē et fiat ydropes. Et timor est
etiā ne oppilatio porri fellei sit pp̄ āpa. durū i c̄cauo epati
vñ tādes sequit̄ ydrops. Et hunc casuz pluries vidi.

¶ Fames quoq; est ex eis que vrinaz vebemē
ter tingunt et ipsam valde acuunt.

¶ Modo ponit tertiū stringēs dicēs q̄ fames est de his q̄
vrinā vebemēter tingūt et ipsaz valde acuūt. Lāz aut̄ hui⁹
dicit Gal. p̄mo de crīsi eē: qz vacuo ventre calor agit i p̄tē
dulciore et subtiliore sanguinis et per hāc actionē quertit̄
i colerā: ideo multū de eo trāsīt ad vrinā et tingit illā.

¶ Post vero sūt gradus viriditatis sicut vria
cui⁹ color coloris fisticoz attinet. v̄inde cui⁹ co
lor ē similis coloris erugis eris: postea illa cui⁹
ē color similis coloris ireos. deinde cui⁹ color si
milat̄ indico: postea que similis ē succo porri.

¶ Modo determinat de vrina viridi. Et p̄mo enumerat

modos i ea. 2° pōit significaciones. ibi 2°. (P̄bisticalis.)
¶ De p̄ma dicit q̄ post gradus rubedis sūt gradus viri
ditatis. Et iste ordo pōt itelligi modis supradicti d̄ rubea.
postea enumerat diuisiones q̄ sunt sic illa cui⁹ color silat̄
coloris p̄bisticoz. 2° cui⁹ color ē silis erugini eris. 3° cuius
color est silis coloris lily celestis siue yreos. 4° cuius color
silat̄ indico. 5° cui⁹ color silat̄ succo porri. f. folioz. ¶ Ubi
nō. q̄ isti gradus non solū differunt p̄m plus et minus sed
p̄m specie. Nā due istaz sunt vere virides. Alie aut̄ ma
gis ad idicū declinat̄. ¶ Nō 2° istos modos noiari a reb⁹
q̄ silant̄ i colore vt p̄cedētes. P̄bistici aut̄ sunt qdā fru
ctus i magnitudine auelane: i qz medulla ē parua tēdētia
ad liuidū et idicū. yreos aut̄ ē liliū celeste et plus tendit ad
indicū. Alie sunt note ex suo nomine.

¶ Fisticalis nō significat friditatē et silr oēs in
qbus existit et friditas p̄ter eā que erugini eris
aut succo porri similat̄: hec nāq; vebemēs si
gnificat icediū. Verūm succo porri silis sanioz
ē ea q̄ erugini eris similat̄. Et illa qdē q̄ erugi
ni eris similat̄ post laborē significat spasmuz.
Viridis vero i pueris spasmū significat. Que
nō colorē ireos hz friditatē vebemētē p̄m plu
rimū significat et ante ipam p̄cedit vrina viri
dis. et qdā dixerūt q̄ significat venenū in potu
fuisse haustum. et si fuerit i ea hypostasis spes
erit vite. et si nō timet̄ ei. Derugini vero eris si
milis vebemētē significat perdicionem.

¶ Ponit significaciones: et sunt octo regule. ¶ Prima q̄
vrina p̄bistical coloris significat friditatē. ¶ 2^a regula
ē q̄ ois viridis vrina excepta silis erugini eris et silis succo
porri significat friditatē. Lā aut̄ ē qz isti colores ad liui
ditatē trahūt q̄ sit p̄ viā cōgelatiois sanguinei hūoris: vt
patz i hieme i genis sanguineoz: s; duo dicti sūt ex p̄mix
tione colere zinarie aut prassine q̄ sunt vebemēter calide
aut p̄ma hui⁹. caplo de hūorib⁹. ¶ 3^a regula ē q̄ silis eru
gini eris et succo porri significat vebemēs icendiū. Et cau
sa p̄z ex dictis statiz. ¶ 4ª regula ē: qz vria silis succo por
ri ē sanioz q̄ silis erugini eris. Et cā ē qz colera prassina ē
min⁹ mala q̄ zinaria vt supra dictū ē p̄ma hui⁹. ¶ 5^a re
gula ē q̄ vrina erugini eris silis post laborē. i. forte exerci
tiū significat spasmū: qz significat fortissima adustio i hu
morib⁹: vñ eruginosa colera ē genita: ex tali at̄ qñq; acci
dit spasm⁹ siccus ex mēbroz resolutioe: qñq; aut̄ nō pro
portionat⁹ ad materiā bac mā colica petente neruos aut
caput: et sui maxia acuitate pungēte ita vt fiat tractio ner
uoz vt spasm⁹: vt inuit Ysaac. 7^a. pticula vrinaz. Alij tñ
p̄ laborē itelligūt dolorē mēbri neruosi vt stomach⁹: et cā
p̄z. ¶ 6ª regula ē q̄ vrina viridis i pueris significat spasmū.
Et itelligit Din⁹ d̄ viridi silis erugini eris q̄ apparēs in
pueris ē sine p̄cedente labore significabit spasmū: qz ista
corpora sunt spasmō sicco aptiora: vt 2ª terty. v̄l̄ aliter q̄ i
pueris nō tñ eruginosa s; porre: als vere viridis signifi
cat spasmū: ita q̄ nimiū icendiū i eis significat spasmū de
ianitioe. ¶ 7ª regula ē q̄ yreal. i. silis yreos vt plurimū si
gnificat vebemētē friditatē: et ante ipaz p̄cedit vria viri
dis minoris. i. viriditatis et p̄bistical q̄ minorē significat
friditatē. ¶ Dicit 2° qd̄ hāc regulā q̄ qdā dixerūt q̄ ista
significat venenū i potu fuisse sūptū. Et q̄ i ista ē ypostasis
est spes vite et si nō timetur de morte. Prima pars huius
regule patet ex cā p̄me et 2^a. scōda pars pōt eē de veneno in
frigiditate cōgelate et caliditate p̄ viā mortificatiois calo
ris p̄ acciōis i frigiditate. Cū vero ypostasis apparet signi
ficat

ficat aliquā mēbroz v̄tutē et q̄ magi hūozes sint pmutati q̄ mēbra. Si v̄o est sine ypostasi significat mēbroz debilitas: et hoc dictū ē Sal. 6.º interiorz. et intelligat vbi corp⁹ prius fuerit in nāli dispōne et nō p̄cipiat aliud iconueniēs regimen. C. S.º regula est q̄ eruginosa vebemēter significat p̄ditionē: et h̄: q̄ colera eruginosa ē de gñe venenoz.

Graduū aut coloris nigri ali⁹ ē niger q̄ ad nigredinē tēdit h̄z viā coloris croci sic ē i icteritia et significat colere rubee spissitudinem et eius adustionem et coleram nigram que accidit ex colera rubea et significat icteritiam.

Modo determinat de v̄rina nigra. Et diuiditur in duas ptes: p̄mo enumerat spēs coloris nigri: et ponit generalem ipsoz significationē. 2.º distinguit modos significationuz. ibi 2.º. (Et ad sūmū.) De p̄rio facit tria h̄z tres gradus nigredinis q̄s notat. ibi 2.º. (Ali⁹ ē) ibi 3.º. (Et ali⁹.) De p̄ma dicit q̄ de gradib⁹ nigri coloris vnus ē q̄ ex citrino cōuertit ad nigredinē sicut i icteritia: et iste significat colere rubee spissitudinē et ipsi⁹ adustionē et colerā nigrā ex adustione colere rubee generatā: et significat icteritiā. C. Ubi nō p̄rio hos gradus nigredinis nō distinguit s̄m itensuz et remissuz: vt dicit Din⁹: q̄ stat p̄mi coloris v̄rinā multo magi esse nigrā et tinctā q̄ i 2.º mō. S̄z distinguit penes modos p̄iunctiōis cū alio colore vel carētie mixtiōis. C. Nō 2.º q̄ p̄im⁹ modus accidit ex colere adustioe vel grossitie. Nā q̄ citrinitate p̄cipiat h̄ nō p̄t eē nisi p̄ mixtiōē colere: et q̄ ibi ē nigredo oportet q̄ sit aut p̄ adustionē ei⁹ vnde i melācolia p̄ pte p̄uertit: aut q̄ grossitiē nondū adusta et multe quātitatis: et hoc ē est quod accidit i icteritia. Nāz colera et si p̄cipiat mltā citrinitate: tñ cū vebemēter grossa ē ad fuscēdinē citrinitati p̄mixtā declinat. C. Nō 3.º. q̄ hic possem⁹ d̄ duplici icteritia loqui aut nigra q̄ ē cutis b̄ fedatio ad nigredinē tendēs pp̄ humorē nigrū imbibituz cuti aut citrina: sed mihi videt q̄ intelligat de sola citrina. Nā i reliq̄ nō est color niger p̄ viā coloris croci cuz sit ratione melie nō facte ex colera rubea.

Et ali⁹ ē qui ex fusco p̄ouenit ad nigredinē et significat coleram nigram.

Narrat scdm̄ graduū dicēs q̄ ali⁹ ē color niger tendens in nigrū ex fusco. Et p̄ fuscū itelligim⁹ rubeū obscurū valde: vt puto: h̄z s̄m aliq̄s itelligim⁹ colorē nigrū remisse si ne alteri⁹ p̄mixtiōe vel soli⁹ alibi. C. Dinus ḡ et sequētes eū dicūt q̄ ista v̄rina sit p̄ solā cōmixtiōē mlie naturalis et q̄ paulatim misceat: iō paulatim fit p̄mo remissa i colore nigro et dicit fusca: h̄z ḡ gradus h̄z hūc modū significat mliāz sed nō significat illā adustā nec ita vebemēter frigiditātē sicut sequēs et p̄cedēs: sed hec imaginatio nō sufficit. nam cōtingit mliāz p̄us fieri nigrā p̄ adustionē: et postea paulatim incipere cōmiscere cū v̄rina: ita vt v̄ria fiat fusca postea nigra. Et stat q̄ ista nō significat mliāz naturalē nō adustam. C. P̄terea sanguis p̄t aduri et in mliāz cōuertit: et cū v̄rina misceri ita vt v̄rina fiat tādē nigra: et si de ista nō eēt mētio facta Aui. valde fuisset diminut⁹: et s̄m de flegmate. C. Et ideo dico q̄ color fuscus est nomen cōmune ad colorē tēdentē ad nigrūz imediate ex albo et ex rubeo. Et patet i fra. i ca.º de significationib⁹ ypostasis. vbi narrat et vocat colorē vnū rubeū fuscū p̄cipue cuz est ex sanguis adustioe. Dico 2.º q̄ q̄ i hoc trāsitu p̄t eē cōmixtiō cuius cūq̄ speciei mlie: et p̄t esse p̄ adustionē sanguinis: et p̄ adustionē alioz hūoz et sine adustioe. ideo dicit Aui. q̄ significat melancoliam non limitando se ad modum melancolie quem significat.

Et ali⁹ niger q̄ puenit ex viriditate et colorū indico filis et significat colerā nigrā purāz.

Modo narrat tertiuū graduū dicēs q̄ aliq̄s ē q̄ ex viridi tendit ad nigrū. et iste significat mliā purāz. C. Ubi nō s̄m modū Aui. q̄ colera zinaria p̄ vltiorē adustionem dealbat et nō denigrat: similr et colera prassina: ideo nō fit trāsitus ex viridi istas significatē i nigrū: sed ex viridi s̄m modico aut ex yreos aut fisco: tales aut colores significat vebementē frigiditātē: et ideo iste color significat frigiditātē valde itensāz et mliā multū frigidā. C. Nō scō q̄ hic p̄ mliāz purā itelligim⁹ mliāz itensāz i suis q̄litateb⁹: et ex his p̄z canonis verificatio. C. Et ex istis potes sufficiētā istoz graduū itelligere. Nā cū v̄rina nigra sit talis p̄ cōmixtiōē mlici hūozis: hoc erit aut p̄ adustionē aut per cōgelationē: aut sine cōgelatiōe et adustioe genite. Si p̄ cōgelationē est v̄rina tertij modi. Si p̄ adustionem hoc erit aut colē et erit p̄mus modus aut sanguinis aut mlie et erit modus secundus. Aut sine adustione p̄ solam cōmixtiōnem: et etiam secundus. Per adustionem etiam flegmatis aut nullus aut solum secundus modus.

Et ad sūmūz qdē v̄ria nigra significat aut vebemēs icēdiū aut forte frig⁹ aut mortē aut coloris nālis supationē aut crisi et expulsiōē nature q̄ ipsa colere nigre expellit supfluitates.

Distinguit modos significationū v̄rie nigre. et diuidit in duas ptes. In p̄ria enūerat generales significationes v̄rie nigre ostēdendo modū distiguēdi iter illas. 2.º p̄dit quāsdā p̄tētiās spāles. ibi 2.º. (Et ē qdē.) P̄ria in duas. p̄ h̄ significatione enūerat. 2.º docet distiguere. ibi 2.º. (Ad aut ex icēdio.) C. Dicit p̄ assumēdo significatione v̄rine nigre i gñe: q̄ ois v̄rina nigra significat aut vebemēs icēdiū aut forte frigus aut mortificationē calozis inati aut crisi et expulsiōē: qua nā expellit supfluitates colere nigre: et p̄z q̄ significat colerā nigrā expelli vel rubeā grossāz multā: hoc aut aut erit p̄ modū crisi: et sic est vltim⁹ modus: aut pp̄ abundantā hūozis nigri supantis naturā. Et hoc aut ē pp̄ adustionem aut p̄pter congelationem qm̄ his duobus modis abundat mlicus humor: aut p̄pter defectum calozis continentis humores: et est tertius modus.

Q̄ at ex icēdio ē cognoscit qm̄ illic ē fortis ardor et ante ip̄az fuit v̄ria citria vel rubea. et by postasis ē diuisa et iequal et icōtinua et nō est vebemētis nigredinis: imo trahit ad colorē croci et citrinitatē aut ad fuscitatē. et si ad citrinitatem trahit significat multam icteritiam.

Nūc docet iter ista significatione distiguere. et diuidit i q̄ tuoz sic q̄ tuoz sūt gñalia significatione v̄rie nigre. ibi 2.º. (Verū qdē ex friditate.) ibi 3.º. (Illud at) ibi 4.º. (Illud qdē.) C. De p̄ma dicit q̄ nigredinē eē v̄rie pp̄ vebemēs icēdiūz cognoscit p̄mo q̄ ē fortis ardor. Et p̄t duplr itelligi. Vno mō q̄ sit ardor i emissioe. 2.º mō q̄ ē calor adurēs i corpe sicut febris causon aut est aliqd̄ s̄m. Cognoscit 2.º q̄ ante ipsam fuit v̄rina citrina aut rubea: et hoc quia significat calidos humores p̄dominatos fuisse. tertio quia ypostasis est diuisa et inconti⁹. et inequalis p̄pter actionem calozis vrentis et discontinuantis. 4.º quia non est vebemētis nigredinis quia est ad huc mixtiō humorum colericorum et rubeorum.

Verū qdē ex friditate sit cognoscit vt atē ip̄az habeat v̄ria q̄ ad viriditātē trahat aut liuiditātē: et ē sedimē paucū iunctū: ac si esset sicuz et nigredo in ipsa est purior. Et est etiam cuz inter duas complexionēs differentia notatur. qm̄ quādo v̄ria nigra fortis odoris fuerit signi

dit grad⁹ nigri
collous v̄rine
3.

qd sit + h̄rinā

ficabit caliditatez: et cum fuerit cum ea odoris praenatio aut fortitudinis eius debilitas significabit frigiditate. Cum enim valde fuerit sepeata odor non erit in urina. Illud autem quod ex casu caloris accidit innati cognoscitur propea quod ipsum sequitur fortitudinis casus et eius dissolutio.

Docet cognoscere quod sit ex frigore positio, et primo dicit cognosci quod praecessit urina viridis. intellige de fiscali aut yreali aut idica. Nec de alijs quod iste frigiditates signat. 2º quod secundum est paucum cum de humore tali pariter expellatur et est coniunctum quod frigus coniungit. et est ac si esset siccum per expulsiõem humidum ligidi subtilis: et nigredo est purior: quod non sunt ibi alij dñantes humores colorates urina. et quicquid discernit a signate calores per odorem. Nam puata odore est ex frigore et forte et acutus hñs odorem est ex calore. Illud autem et. Patet ista pars.

Et illud quidem quod accidit per modum purgationis crisis cognoscitur sic quod accidit in fine quartanae et cum splenis egritudines resoluuntur et dolores dorsum et matricis et febres melice et nocumenta quae ex menstruorum accit retentio et retentio eius quod ex sanguine fluere solebat per annum et precipue cum nã et ars in puocando iuuant: et sic accidit mulieribus quod mensura retinent et non retinet nam sanguis supfluitate propea quod ante ipsam praecessit urina idigesta aquosa: et propea quod post ipsas adueniet corpori alleviatio et erit ipsius quantitas maxima copiosa.

Nunc docet quoniam significat crisis. Et primo ostendit conditiones ad hoc requisitas. 2º docet quod significat quoniam caret istis conditionibus ibi. (Quod si non ita.) Dicit primo quod urina nigra quae fit per modum purgationis et crisis cognoscitur quod accidit in fine quartanae et duritiei splenis et doloris dorsum et matricis et febrium melicarum et post alia nocumenta quae sunt ex retentioe menstruorum: et post retentionem sanguis consueti fluere per annum: et hoc precipue habet verum cum ars et nã in puocando urina se iuuat. Et sicut accidit mulieribus quarum mensura retinent: et nã non retinet supfluitates sanguinis ita quod intelligant ista simul. scilicet quod mulieribus retineant mensura: et tamen nã non retineat supfluitates sanguinis. id est quod non sit tamen supfluitas sanguinis in eis quod cognoscitur: quod ante istam fuit urina alba aquosa idigesta: et post ipsas urina nigra sequitur leuitas infirmi et erit quantitas multa et copiosa. Ubi nota egritudines notatas esse a melico humore quod cum cretice expellit facit urina nigra. Non 2º quod oportet in crisi quantitatem esse multam et lenitatem infirmi sequi si debet esse crisis bona.

Sed dubium est de textu illo. Et non retinet nam sanguis et. Dic iuxta expositionem quam statim dedi intelligo duo coniungi ante urina nigra: unum est quod mensura retineant. scilicet quod tunc non sit in corpore sanguis supfluitas: tunc enim abundat humor melicus parte bona sanguinis uersa in membrorum subam. Retinent ergo mensura et tamen non retinet nam sanguinis supfluitates: quod non remanet tamen in corpore sanguis supfluitas. Et hoc modo intelligendo tollitur secundum dubium quod esset quare ante nigra urinae debet apparere aquosa cruda. Nam si debet crisis bona expectari debet urina significare digestionem et non esse aquosa. Dicit enim quod signus quod in muliere mensura retineant non retinendo tamen sanguinis supfluitates ad sensum dictum est quod per tunc urina est aquosa cruda sed parum ante crisis non est aquosa: cum iam magis debeat esse digesta. Si ergo autem vult aliam glossam venet eam quod quidam dicunt textum illum corruptum et debere esse istum terminum cum in loco ubi est negatio: sed ego omnes textus hoc modo vidi ut iacet: et ideo sic exposui. Et si arguitur praedicta quod sed

Sal. primo de crisi omnis urina nigra est mortalis. Cum dicitur: omnis urina pueniens ad nigredinem est in fine malitiae adeo ut neminem videri liberari quod urina minxerit nigra. Dicitur de quod Sal. intelligit de his quod mingunt urina nigra ante signa digestionis: quod autem post signa digestionis egritudinum melicarum mingunt urinam nigra: quodammodo cretice et laudabiliter B faciunt: quod vult hic Aui.

Quod si non ita urina fuerit nigra signum erit malum et precipue in acutis egritudinibus et quanto plius si eius quantitas fuerit pauca: quoniam ex sua paucitate est sciendum quod humor iam destruxit adustio: et quanto magis fuerit grossa erit deterius et quanto magis fuerit tenuis erit minoris malitiae.

Docet quod sequitur his non seruatis. Et dicit quod si non fuerit cum his conditionibus significatibus crisis omnis urina nigra erit vehementer mala et precipue in egritudinibus acutis et multo plus si urina fuerit nigra et pauca: quod ex paucitate sciatur quod humor inde destruxit adustio: et quanto magis fuerit grossa erit deterius: et quanto magis tenuis erit minoris malitiae: et tunc ex hoc loco potes glossare Sal. loco supra allegato. Non tamen quod humor grossior est magis rebellis: et ideo grossior illum significat est deterius et subtilis minus mala: pauca autem ei in acuta est mala: quod virtus est debilitata a calore adurentem et humores paucificati.

Et est quidem cum accidit ut urina nigra aut rubra obscura mingatur per vini potationem: quod huiusmodi colorem cum nullo modo nam aliquid in eo operata fuerit et experit secundum suam dispositionem: sed in hoc non est timor.

Ponit contingencias speciales. Et diuidit in sex sicut sunt sex. ibi 2º. (Et cum bode.) ibi 3º. (Multotiens enim.) ibi 4º. (Et quoniam affuerit.) ibi 5º. (Et est.) ibi 6º. (Urina nigra.) Dicit quod quicquid contingit quod urina nigra mingatur aut rubra obscura per potationem vini in quo est talis color cum nam non fuit aliquo modo in ipsis operata: sed in isto non est timor. Et dicit Dinus quod accidit in diabetica passione de qua Sal. primo de crisi: et 6º de iterioribus vult quod est sicut lienteria stomachi ita diabetis renibus quod expellunt potum in eadem forma in qua sumitur. Sed ego puto hoc non esse ad mentem Aui. nam in ista est maximum timor ut vult Sal. locis allegatis. Sed puto quod alij melius dicunt quod hoc accidit per plurimam potationem: unde virtus non vacat nisi expulsiõni: aut quod in quibusdam respectu vini habent renes proprietates trabedi et ipsi cum nimium habent pellunt propter grauitatem.

Et est bone crisis significatio existit et in acutis egritudinibus sic si eger eam tenues minxerit et fuerit in ea suspensio in partibus diuersis.

Dicit hic quod quandoque est signum future crisis bone etiam in acutis egritudinibus: et hoc cum fuerit tenuis et humorum suspensio. id est nubes in partibus diuersis.

Multotiens enim significat sonitum capitis et vigilias et surditatem et desipientiam et precipue si paulatim eam minxerit et in longo tempore fuerit suspensa. fuerit et eius odor acutus et fuerit cum febribus. quoniam tunc vehementer significabit capitis sonitum et desipientiam.

Dat aliam contingentiam ex qua cum sequente verificabitur praecedens. Dicit ergo quod urina nigra cum conditionibus supra dictis significabit capitis sonitum et vigilias et desipientiam et surditatem et precipue si eger eam minxerit paulatim et suspensio in urina appareat longo tempore: id est in longo tempore

suspendat ypostasis apparens et non cito quod parum est quod hoc modo sequestrat et non multum graue: et fuerit eius odor acutus et fuerit cum febribus: quoniam tunc vehementer significat capitis sonitum et desipientiam. Et tu vides quod hoc est quia signat quod materia in qua est fortis adustio habuit raptum ad caput qui raptus hec facit accidentia.

Sed quoniam affuerit ibi insomnietas et surditas et desipientia et sonitus capitis significabit sanguinis fluxum ex naribus.

Ponit tertia contingentia dicens quod quoniam cum predictis signis fuerit ista vrina significat fluxum sanguinis narium: et ideo significat crismum ut dicebat in contingetia 2^a. s. posita. **Ubi** non raro verificari prima de istis tribus. Nam cum vrina est magna subtilis cum nube pedente in diuersis locis significat humoris non nisi pauca digressio et eius vehementer malitia: et ideo ut plurimum non sequitur crisis bona. Et hoc voluit Ysaac quod huiusmodi vrina cum istis conditionibus conditionem significat. Nam etiam si sit cum raptu materiei ad caput: tamen pluries crisis est apatis propter materiei rebellionem: et aliquando est crisis mortalis: quod non euacuat bonum et malum simul unde deficit ut. **Sed** Aui. vult hic quod raro contingit oppositum et contingit quod sequitur crisis bona tamen magis existere valde adusta et subtili: quoniam n. contingit quod non ipsa superat et parte magis digesta et ampliore derinat versus caput ad venas pro quibus postea exit sanguis: unde in vrina expellendum non est multum et non est bene digestum: et ideo vrina fit modo dicto: quod autem digestum pellitur sursum: et in isto casu quoniam est signum crisis bone: sed est valde ambiguum signum et cum maiori dubitatione de opposito. vnde medicus hanc vrinam videns dicit quod magis verisimile est quod sequitur predictio. **Et** hoc vult Ysaac: sed addit tamen per hoc quod in vrina appetit significat quod posset esse raptus materiei digresse ad caput quod per fluxum sanguinis euacubatur: et fit crisis bona: et sufficit Aui. Et tu nota.

Et est etiam cum existit causa lapidis in rene. **Ruffus** igitur vrina nigra bona est in egritudinibus renum et egritudinibus lapidis que ex humoribus pueniunt grossis: et est significatio mortalis in egritudinibus acutis. dixit etiam quod vrina nigra est mala in egritudinibus renum et vesice cum vehementer ardor ibi adest. considera ergo alia signa.

Ponit quarta contingetia. Et hanc nota quod multoties euenit. **Dicit** ergo quod vrina nigra est multoties causa lapidis in rene. **Iohannes** dixit **Ruffus** medicus sublimis quod vrina nigra in egritudinibus renum et precipue lapidis eorum que pueniunt ab humoribus grossis est bona: sed in acutis egritudinibus renum cum ibi vehementer ardor est mala: et ideo ad iudicandum per ea: considera per alia signa. **Non** ergo primo quod in his que sunt consueti pati lapidem in renibus vel parati ad illud vrina apparet nigra ante renum dolorem. Et est signum quod materie grosse melice derinant ad vias renum et egrediuntur cum vrina: et ista ut plurimum significat lapidem futurum. Nam hec magis oppilat renum colatorum: deinde plurimum de ea ibi remanet et aduritur in tempore et conuertitur in lapidem. Et ideo plurimum quoniam vrina incipit clarescere sequenti die patitur dolorem renum: et hoc nisi plenificationem ventris et aperitionem fiat sufficiens mudificatio. Et ideo 18° tertij. ca. de signis lapidis renum dicit quod quoniam sani et precipue senes mingunt nigrum absque dolore aut cum dolore iudicat quod lapis complectitur in vesica. Et in primo capitulo dixit. Cum vrina in principio est grossa deinde incipit conuertitur ad tenuitatem et attenuatur propter retentionem turbidam tunc estimat eam. s. lapidis generationem. **Sed** tunc dices: quod vrina ista nigra est mala cum significet lapidis generationem cuius oppositum statim habet auctore **Ruffi**. **Dicit** dicit quod in hac egritudine minus mala est grossa et nigra quam clara quod significat meatuum et virtutis potentiam. Et sic dicit Aui. loco allegato cum dicit.

In principio rei grossa. s. vrina est magis significatio sanitatis virtutis et dilatationis meatuum. vnde si absolute sit mala significatio egritudinis tamen cum alijs signis huius egritudinis significabat bonum significatio virtutis vigore et vias latas. **Sed** dices 2°. quomodo ergo est vrina nigra in egritudinibus renum mala cum ardore. **Dicit** dicit quod si est cum ardore erit aut ex ulcere a quo sanies nigra exit: et ideo est malum: aut propter acuitatem materiei mixte excoctam: ista etiam est mala non significatio bonum aliquid ut precedens.

Urina nigra in senibus non est bona propter illud quod scis: neque venit in eis nisi ex corruptione mala.

Hec est sexta contingetia: et diuiditur in duas: per illam ponit cum vna similitudine. 2° sumat significationem boni vel mali ex vrina nigra: ibi (Ad summum.) Prima in duas: nam per facit quod dictum est 2°: ponit regulam. ibi 2^a. (Urina nigra.) **Dicit** primo quod vrina nigra in senibus non est bona propter illud quod tu scis et non venit nisi ex corruptione mala. Et similiter in mulieribus.

Sed dices 2°. quod magis est bona in senibus quam in alijs. Nam ex Aui. loco. s. allegato proprie in senibus significat lapidem et egritudinem in qua est bona. **2°** senes multiplicat humores melancolicos que sunt nigri. et ideo magis in eis esse bona. **Preterea** vrina est bona in retentione menstruorum: et hoc est maxime in mulieribus. **Preterea** vrina cum egritudine renum accidit vbi est maior meatuum largitas: et illis est signum bonum. modo mulieres sunt huiusmodi. **Propter** ista puto Aui. locum hic de vrina nigra que non apparet cum egritudinibus noiatis: videtur. n. de alijs debere relog ex quo tamen proprie de istis dixerat. Et ideo maxime videtur log de illa que est propter adustionem: quod senes sunt frigidi et mulieres. et ideo vehementer adustio est mala valde in eis. Et hoc voluit cum dixit. propter illud quod scis. Et propter hoc hanc partem introduxi ego tanquam contingetia non tanquam regulam quod vult: quod contingit quod in mulieribus et senibus est mala magis quam in masculis et iuuenibus: et hoc quoniam est ex adustione: quod est raro.

Et sicut in mulieribus vrina nigra post laborem significat spasmus.

Modo ponit regulam dicens quod vrina nigra post laborem significat spasmus. Et causa est similis illi que fuit dicta de viridi supra. hoc capitulo 2°.

Ad summum vero vrina nigra in principio febris est perniciofa. et similiter in eorum fine quoniam non cum ea fuerit alleviatio neque significauerit crismum.

Facit quod dictum est: quod vrina nigra in principio febris est perniciofa: et sicut in eorum fine nisi cum ea fuerit alleviatio et signa significatio crismum. Et sic intelligas nisi ibi fuerit egritudo renum. Ego hanc sepe vidi in principio febris in his que assueti erant lapidi renum et non inueni malum nisi lapidem significantem.

Urina autem alba sunt duas intentiones est scienda. Una eorum est cum ipsa est tenuis translucens: quoniam vulgus quod translucens est albam vocat sicut est vitrum quod est clare et crystallum clarum vocat albam. Et altera est que pro certo est alba: cuius color est disgregatus visus sicut lac et pergamentum: et ista quidem non translucet ut visus in ipsa penetret. translucencia enim pro certo non est nisi omnium colorum privatio.

Modo ponit significationes vrine albe: et diuiditur in duas partes. Primo ponit significationes generales. 2° magis speciales. ibi 2°. (Et cum in omnibus.) Prima in duas. quod primo ponit modos acceptiois vrine albe. 2° eius generales significationes. ibi 2°. (Albus ergo secundum.) **Dicit** primo quod vrina dicitur alba equiuoce sunt duas intentiones. quarum vna est que dicitur alba quod ipsa est tenuis translucens quoniam vulgus illud quod est translucens ut vitrum clarum et ut crystallus vocat album.

Alio modo dicitur alba: quia alba vere: et hinc colore disgregatiui visus sicut lac et pignemum que sunt alba: sed non translucetia: quia visus non penetrat in ea. Sed translucetia non est nisi puritas omnium colorum supple cum aptitudine ad eorum species recipiendas. Nam puto aliud esse opacum quod colorem non habet nec minus visum imutaret quam tenebre.

Albus igitur secundum intentionem translucetis significat friditatem omnino et est auferens digestionis fiduciam. et si cum grossitudine fuerit significabit flegma.

Dicere queritur: et diuiditur in duas. primo ponit de significationibus albe translucetis. 2° albe vere. 3° ibi. (Sed alba per certo.) De prima dicitur quod urina alba primo modo significat friditatem omnino: et auferit fiduciam digestionis et si fuerit cum grossitie significabit flegma. Non primo quod urina tingitur ex permixtione humoris colorati que est sanguis vel colera aut melia: sed cum equali permixtione maior caloris actio maior facit aliquam tincturam. permixtio autem fit a calore: et ideo alba secundum intentionem translucetis nullum habet mixtum humorum: et per consequens significat friditatem. quia defectus caloris permiscetis. et defectus humoris naturaliter tingentis. scilicet colere que est calida: ex quo patet quomodo auferit fiduciam digestionis. scilicet significat quod nulla est in humore digestio et cruditas inter se. Patet 2° quod cum fuerit grossa: quia hoc non potest esse nisi ex permixtione humoris: nullus autem alius humor caret colore: restat quod significat flegma multum esse comixtum.

Sed tunc est prima dubitatio: quia urina alba quicquid significat frenesim que est aqua calidus. Et quicquid excoziationem interitum a colera: ut prima tertia. et quarta pericula affozismorum. Quibuscumque urine limpide etc. et 16^a tertia. ca. de signis fluxus ventris: in principio que quicquid significat caliditatem. Et 2^a dubitatio: quia urina alba si significat ablationem fiducie digestionis significaret mortem semper: ut patet ex dictis: primo de crisi et primo affozismorum. commento. Tertium dubium: quia ex dictis hic videtur quod aliqua sit urina alba: primo modo que sit grossa. huius autem contrarium dicitur statim supra cum dicitur quod est tenuis. Ad primum negatur consequentia: nam non ideo dicitur velle significare friditatem: quia semper eo apparente sit proprio frigida: sed quia ex illa absolute plurimum vere arguimus friditatem. quod non cum alijs signis potest caliditatem significare habere infra: et quod aliquam tam ista que quedam alie significationes fallunt. Alij autem dicunt intelligi regulam ubi non significet raptum materiam ad alium locum. Ad secundum dicitur quod aliud est auferre fiduciam presentis digestionis: aliud future: alba igitur auferit fiduciam presentis digestionis: sed non future: et ideo non est necessario signum mortis. Ad tertium dicitur quod illa que est grossa est alba. secundum primam intentionem quodammodo non absolute: plus autem descripsit istam absolute albam. Nam flegmaticus humor et si sit translucens non tamen est pure absque colore.

Sed alba per certo non erit nisi cum grossitudine. et eius quod est alia est cuius albedo est mucilaginosa et significat multitudinem flegmatis et humoris crudi. Et alia est cuius albedo est vinctuosa: et significat adipis liquefactionem. Et alia est cuius albedo est filis albule et significat flegmatis liquefactionem que accidit ut accidet. Et alia est cuius albedo est filis albedini que est in fungo cum tenuitate et sanie: et significat exituras vlcerosas in instris urine: et si absque sanie fuerit erit per superationem materiam multe crude non mature. Et est cum est cum lapide vesice. Et est alia que spermatis simulat cum flegmaticorum aquam adest crisis et laxitas interiorum et egritudinum que ex flatu

accidunt vitreo. Cum vero urina spermatis filis existit et non est secundum modum crisis est per aqua flatu. imo cum in primis puenerit pronosticabit apoplexiam aut paralytum.

Ponit signa albe 2° modo: et potest diuidi in sex partes. Nam primo ponit unam generalem conditionem albe per certo. deinde in sex partibus ponit. scilicet eius maneries cum suis significatis: et diuisio patet. Dicitur igitur primo: hec alba semper est grossa et intelligatur respectu translucetis pure. Nam in illa non est mixtio humoris: sed bene in ista. Non autem intelligitur grossa respectu mediocris: quia infra illa cuius est albedo filis albedini fungi dicitur subtilis.

Dicitur 2° quod hoc secundo modo una species est mucilaginosa. id est ad modum mucilagis: et ista significat multitudinem flegmatis et humoris crudi. Dicitur 3° quod aliqua est cuius albedo est vinctuosa: quod significatur ex suo adipino nitore: et ista significat adipis liquefactionem. scilicet noui. Dicitur 4° quod aliqua est que est filis macule albe apparenti in nigro oculi. Et ista significat flatum quod liquefit aut liquefiet. Dicitur 5° quod aliqua est alba filis albo fimo. scilicet puluerulente albedini cum pauca liuiditate: et ista significat sanie et vlcera: et quicquid est ex lapide in vesica. Et quicquid est ex resolutione materiam crude non mature separantis absque sanie.

Dicitur 6° quod aliqua est filis albedini spermatis: et ista est ex crisi si aqua flegmaticorum: et quicquid membra interiora sunt relaxata. Et quicquid adest crisis egritudinum pendentium a flatu vitreo. Et ideo quicquid ista urina apparet non per modum crisis tunc est propter apostemata flegmatica. et cum apparet pronosticatur paralytum aut apoplexiam. Circa istas partes non quod secunde partis causa est: quia nullus est humor in corpore albo mucilaginosis nisi flatu: et ideo mucilaginosa est per flatum mixtionem. Circa tertium dictum non primo quod adeps et piguedo quicquid non est fortis actio caloris non permanet permixta cum tota suba urine: sed supnatat. forti autem existente actione misceatur: ut in multis brodis apparet que per totum sunt vinctuosa: maxime si misceatur res viscosa cui adherens vinctuosus perhibeat ab ascensu et facit adeps nouus colore albus non antiquus: quia ad citrinum trahit: ut notat Galenus 2° pronosticorum. Circa quartum dictum attende quod albula est macula in oculo apparet ex cicatrice vlcere corneae. Ista autem significat flatum liquefactionem que iam accit: quia ex illi permixtione forti facta a calore: hic calor apparet: aliter non esset tanta permixtio quod color per modum appet. Et non attendas ad quosdam que dicuntur hic sumi albula per vno fluuio cuius aqua per turbulenta: et allegatur bugutionem. Nam autem Aui. se exponit quod intelligitur macula oculi: quia talis fluuius non fuit Aui. notus. Et turbulencia potest significare multum flatum comixtionem que liquefactionem. Circa quintum attende quod albedo filis albedini fungi ut dixi ante est puluerulenta cum liuiditate: et talis est in sanie et in puluere et in lapide vesice dissoluto: et in flatu crudo quicquid ad paruas diuiditur partes: et ideo ista urina aliud istorum trium significat. discernitur autem plus fetore: et puluis lapidis ex sua discorinnitate subtilium partium: et flatu crudum vtriusque istarum purtatione. Cuius vero vltimi dicti est. quia tanta grossities non est nisi per plurimam emissionem: et ideo autem est creatione aut per plurimam abundantiam: et cum plurimum abundat verisimiliter in cerebro est: quia est fridum et facit morbos dictos.

Et in omnibus horis febris alba supuenerit urina cito in quartanam conuertetur.

Modo ponit particulares significationes. Et diuiditur in tres. primo quasdam ponit. 2° remouet dubia circa dicta. 3° reddit ad alias particulares significationes ponendas. ibi 2° (Sci to at) ibi 3° (Urina quoque multoties.) In prima parte ponit sex particulares significationes. Et primo dicitur quod cum urina apparet alba in omnibus horis febris putride significat quod febris cito in quartanam conuertetur.

Sed circa hoc dubitatur: non videtur quod urina debet apparere alba omnibus horis etc. quia tunc in omni tempore

eius esset puatio digestionis et oppositi et sic semper esset eius
 vlt pncipiū. ¶ 2° vrina alba significat dñium flātis vt pre
 dicitur: s; ex dñio flegmatis poti^o fiet flātica q̄ quartana:
 q̄ nō est verū qd̄ dñ. ¶ Preterea illa febris i qua vrina ap
 paret alba in oibus horis aut est quartana aut nō. Si ē q̄r
 tana nō pueret in quartana: si nō est quartana: q̄ humoris
 a quo ipsa pendet ex vrine albedine significat cruditas vl
 timata et nō plus: ex hoc autē nō significat putredo mlie. q̄
 nec quartana. ¶ Pro isto notādum q̄ vrinaz apparere in
 oibus horis albā Auic. intelligit q̄ appareat multo tēpore
 hoc modo in cronica febre. ¶ Nō 2° q̄ multoties ptingit
 pncipalem motū ad putredinē fundari in flāte multo me
 lancolico humore permixto ad quā putredinē seq̄ primo
 quotidiana: sed ppter mlie pmixtionē multum difficulter
 digerit et pportionaliter contingit in colera. ¶ Nō 3° q̄
 raro cōtingit alium humorē a mliā vel permixto cū multa
 melācolia tñ resistere digestionī q̄ per multū tēpus vrina
 appareat alba. Nam flā et sanguis ppter humiditatē citius
 parunt et nō nisi p multā putrefactionē tñ digestionī resi
 stit nec colera cū sit valde subtilis. Si aut merito talis pu
 tredinis resisterēt nō ppter hoc apperet longo tēpore vri
 na alba: restat q̄ vt plurimū longo tēpore in febre appare
 re vrinā albā significat q̄ multus melācolicus humor ē
 pmixt^o hūori faciēti febres q̄ r̄soluto pus pp sui subtilitatē
 fiet quartana. Ex quib^o notatis patet argumētōz solutio.
 ¶ Et plūbina qd̄ sine hypostasi est valde mala.
 ¶ Dic ponit secundam dicens q̄ vrina coloris plumbei sine
 ypostasi ē valde mala. Ratio: qz plūbina est alba ad liuidi
 tatem trabens q̄ significat vt supra. Dicit aut initiū vehe
 mentis incendiū aut caloris inati superationez: et qz est sine
 hypostasi significat multum materiei resistētiam: et hec
 sunt mala mortalia.
 ¶ Et lactea etiā i acutis egritudib^o est perniosa.
 ¶ Ponit tertiā dicens q̄ vrina lactea qz silis lacti in acutis
 est perniosa. ¶ Et hoc declarabit in 6° statim. Nam aut
 pnotificat mortem aut ptisim.
 ¶ Albedo pterea vrine in febrīb^o acutis quocū
 q̄ mō fuerit post tincturā q̄ pcessit significat q̄
 colera rubea ad aliqd̄ mēbz declinavit qd̄ apa
 tur aut ad fluxū ventris et magis significat q̄ d̄
 clinavit ad caput. et silr cū vrina rubea est in fe
 brīb^o: dñ subito fit alba significat desipientiaz.
 ¶ Ponit quartā dicens q̄ quādocūqz fuerit vria alba post
 q̄ fuit tincta in febrīb^o acutis significat q̄ mā declinat ad
 aliqd̄ mēbz qd̄ apabitur aut qd̄ declinat ad fluxū ventris.
 Sed qd̄ magis significat est q̄ tēdit ad caput. Et silr si vri
 na apparet rubea et post subito dealbat significat desipien
 tiam. Causa pz presertim: qz colera leuis existēs maxime ē
 apta petere superiora vt in cōmento illius affozisimī. Qui
 buscūqz vrine limpide rē.
 ¶ Et cū vrina in sanitate pseuerauerit in colore
 albo significat priuationem digestionis.
 ¶ Ponit quintā dicens q̄ vrina cū i sanitate multū pseue
 rat alba significat priuationē digestionis. Et nō q̄ pōt esse
 ex idigestione stomachi: vñ epar nō multā colerā gñat: sed
 flegma. Et pōt esse ex idigestione epatis. et hoc est plus.
 ¶ Et albule silis q̄ lacti similat acetoso in febrī
 bus acutis mortē significabit et ptisim.
 ¶ Ponit sextum dicens q̄ vrina silis albule. s. macule albe
 oculi in acutis febrīb^o pnotificat mortem aut ptisim. Rō
 est: qz si acuta ē febris et vrina apparet silis albule: tūc ē ex
 liquefactione flegmatis aut pinguedis si modo tñ abun
 dat flegma in acuta febre: tūc est signū q̄ virtus nō poterit

humores superare infra terminū acute febris. Si aut fit ex
 liquefactione pinguedis significat q̄ eger psumit et fiet pri
 ficus et marasmatos. Nam ptisim h̄ sumit p corpis cōsum
 ptione a calido nō p vlcere pulmonis.

¶ Scio aut q̄ pole est vt vrina sit alba et cōplo
 calida et colerica: aut vrina rubea et complexio
 frigida flegmatica.

¶ Modo remouet dubia. Et diuidit i duas partes: pmo re
 mouet dubia. 2° assignat dictōz causas. ibi 2° (Colera enī
 rubea.) ¶ Circa p̄mū nō q̄ supra absolute dictū ē q̄ tictu
 ra citrina sup citrinū spālter sumēdo citrinū significat ca
 liditātē. et silr de rubea. ¶ Dubiū est q̄ vtrū necessario ap
 parentib^o his vrinis sit cōplexio calida. Silr dictū ē de al
 ba translucēte q̄ significat frigiditātē oio. dubiū est q̄ vtrū
 possit appere sine pplexiōe frida. ¶ Et p vtroqz respōdet
 q̄ nō obstātib^o dictis tñ pōt esse q̄ vrina sit alba et cōplexio
 calida et colerica: et possibile ē q̄ vrina sit rubea et cōplexio
 frida et flātica. Et tu nota ex illo q̄ nō sequit. vrina alba est
 signū friditatis. q̄ semp apparēte vria alba erit p̄plo frida.
 silia argumēta. Nā p antecedente sufficit q̄ valde in plibus
 cōtingit illo modo. Et hoc vult Gal. in cōmento illius affo
 risimī. spasmus ex elleboro mortalis. Luz aut volunt docto
 res inuere talis p̄ne veritatem ponunt mēbz necessitatis.

¶ Colera. n. rubea cū declinat a via vrine et non
 admisceat vrine remanet vria alba. Debes ergo
 vrinā albā cōsiderare qm̄ si fuerit ei^o hūoz mul
 tus et lumiosus et ipsi^o sedimen multū et grossū
 et ei^o suba cū h̄ trahit ad grossitudinē: debes sci
 re q̄ albedo est ex friditate flātis. S; cū vria nō
 fuerit lumiosa clara neqz ei^o sedimē multū neqz
 puia et albedo ad fuscitātē traxerit scire debes
 q̄ colera rubea ē occultata et si i egritudie acu
 ta fuēit alba et fuerit i ea signatōes sanitatis ex q̄
 bus nō timeat frenesis et q̄ sunt sicut ipm̄ debes
 scire q̄ colera rubea declinavit ad aliū cānales
 et ad intestina et accidit ei constrictio.

¶ Modo assignat causas dictōz. Et diuiditur in duas par
 tes p̄m duoz declarationes. ibi 2°. (Causa vero ob quā.)
 ¶ Dicit de p̄ma parte q̄ cā qz vrina est q̄nqz alba et cōplo
 calida ē: qz colera rubea declinat. i. recedit a via vrine: et tūc
 nō pmisceatur vrine: et iō vrina remanet alba sine tinctura.
 ¶ Dicit 2° quo ad eandē partem q̄ tu debes vrinā albā
 cōsiderare si fuerit multi et lumiosi humoris grosse substā
 tie multi et grossi sedimis tunc ista est alba ex friditate flā
 tis. ¶ Dicit 3° q̄ cū vrina nō fuerit luminosa clara: et ei^o se
 dimē nō fuerit multum: et ipsa fuerit puia. i. trāsparens. imo
 albedo ad fuscitātē traxerit: tūc iudica q̄ colera rubea est
 occultata: et supple nō oz q̄ pplexio sit frida. ¶ Dicit 4° q̄
 q̄n in egritudine acuta fuerit vrina alba et fuerint in ea si
 gnificationes sanitatis: et tales q̄ non timeat frenesis et alia
 apata colerica sicut ē frenesis: vt verbi grā pleuresis: tunc
 debes scire q̄ colera rubea declinat ad aliū cānalē et ad
 intestina et accidit ei constrictio.

Sed tunc est dubium nam supra dicit q̄ vrina la
 ctea in febribus acutis est perniosa
 Et de alba simili albule modo cōstat q̄ in istis casibus est
 complexio calida nō frigida. ¶ Respondeat q̄ in illis non
 est vrina luminosa. Nam quando multum flegma commi
 scetur vrine ppter calorem eliquantem: tunc vrina nō ha
 bet substantiam luminosā: sed opacā vt lac: vt ibi diuidit.

Sed tunc est dubium de eo qd̄ sequit. Nam dicit
 si vrina nō fuerit luminosa clara: ne

quod eius sedimen multum et non fuit peruia et albedo ad fuscedinem traxerit quod hoc est: quia colera nigra est occultata et non opus quod sit ex frigiditate. Contra, stat esse talem urinam cum albedo est similis albedini: ut supra dicitur, constat autem quod illa non est propter occultationem colere. Preterea cum videretur in vesica stat mala complexio frigida: et ista tamen non prohibet qui urina non sit clara propter saniam nec prohibebit quoniam sit non luminosa, ergo non est vniuersaliter verus canon. Et idem patet in lapide vesice. Pro isto dicitur non fuisse dubium apud Auicennam, quoniam contingat esse urinam albam non translucentem non mota colera ad alium locum ut in casibus supra dictis quando nocumentum concitatur vis urine, sed Auicenna, intentio est quod non stante defectu instrumenti urine quandoque apparet urina alba et complexio tamen epatis est calida: quia colera rubea occultatur. Et hoc cognoscitur per signa supradicta. Et causa est: quia urina apparente non ex toto clara significat permixtio humoris non clari nec luminosi: quia permiscetur res opace aduste. Ista autem permixtio fit a caliditate. Et ideo si pro tunc non est color citrinus sine nocumento instrumenti vesice significatur quod colera transit alio, et ideo occultatur: quia non permiscetur cum urina: verificatur ergo ut in pluribus et deducto impedimento nocumenti instrumentorum urine. Tertium dictum est clare. Nam si sit possibile non apparentibus signis motus materiam ad caput quod materia colerica moueatur ad expandendum aliud membrum: verbi gratia, spatulam, tamen quia colera est subtilis leuis et iter fel et iestina est via naturalis eius declinationis: ideo quoniam non diuertit eam a vis urine plerumque transit ad alterum duorum locorum aut ad caput propter leuitatem et caliditatem aut ad iestina propter vie latitudinem, apparentibus signis quibus significatur quod non currit ad caput ut sunt in colicis ronis puatio doloris acuti et vigiliis arguimus moueri ad fluxum ventris. Non tamen quod hoc dictum quod accidit ei constrictio exponitur aut quod accidit apud in iestinis unde fiet constrictio. Alii intelligunt quod accidit dolor propter que constrictio guntur hoies: et hoc puto verius: Nam secundum Auicennam, 16. tertium, causa, de signis fluxus ventris omnium modorum cum istis signis est timenda excoziatio iestinoz: et hoc est cum fluxu.

Causa vero ob quam urina existit rubea et egritudibus frigidis est vna harum rerum aut fortitudo doloris qui coleram rubram resoluit sicut in colica accidit frigida: aut oppilatio que facta fuerit ex superatione flegmatis in canali qui est inter fel et iestina, quapropter fel ad iestina naturaliter non descendit sicut solebat, imo urine societatis est ei necessaria cum qua egrediat: quemadmodum accidit in colica frigida aut propter debilitatem epatis et sue virtutis defectum que inter aquositate et sanguinem separationem facere non valet, sicut accidit in hydropisi frigida et in egritudinibus debilitatis epatis secundum plurimum: quoniam propterea urina est similis loture carnis recentis aut propter constrictiones quam oppilationes fecerunt: et mutatur color flegmatis in venis propter aliquam putrefactionem que ei accidit: et eius quidem signum est aquositas urine: et eius sedimen secundum modum quem diximus: et eius tinctura est tinctura debilis non luminosa. Colere enim rubee tinctura est luminosa.

Nunc causas assignat quare urina appet rubea cum pro-

ne frigida: et assignat quatuor causas. Prima est dolor fortis qui coleram resoluit, et est Auicenna, intentio quod dolor fortis ex quacumque causa precipue in membris vicinis epatis quibus epas et fel multum partuntur promouet naturaliter coleram et subtiliat eam: vnde de ea asseritur ciatur urine et tingitur: esto quod dolor sit a causa frigida. Et B multum accidit in colica frigida: quia multum appet epas et iestinis. Causa 2^a causa est oppilatio porri fellei que prohibet coleram transire ad vias iestinoz: et ista causa est clara et plerumque accidit in icteritia oppilatiua. Et Auicenna, dedit exemplum de colica: quia minus erit certum in colica: quod due cause coniunguntur dolor et oppilatio. Causa 3^a causa est debilitas epatis ut accidit in hydropisi frigida quoniam. Et est ratio: quia epas non bene secernit iter aquositate et sanguinem, vnde nimis transit de sanguine ad emulgentes venas et renes et fit urina ut lotura carnis recentis. Et non quod hec tinctura est vere rubea sanguinea: sed due precedentes sunt de gradibus citrinitatis. Nam hic rubeum sumitur pro color ad rubeum et citrinum iuxta vulgarem locutionem. Causa 4^a causa est constrictio flegmatis in loco aliquo ventrum ubi putrefit et mutat colorem in rubeum: sed tunc non est urina luminosa: quia flegma commixtum urine et ipsa ita colorans non est peruium nec luminositate recipiens. Colera autem tingens est luminosa, ideo prohibens urinam ab illuminatione propter sui subtilitatem nisi fuerit valde multa ut in icteritia.

Urina quoque multotiens in principio egritudinis erit alba: sed postea fiet nigra et fetebit sicut accidit in icteritia.

Ad idem redit ad preclaras regulas: et sunt preter regulas et preter contingente: et sunt, xi. Primo dicit quod quoniamque urina in principio morbi appet alba: postea appet nigra et fetet sicut accidit in icteritia. Non primo quod hoc est vnum contingens quod fiat aliquando ista mutatio non fit solum in icteritia: sed fit et in aliis morbis ab oppilatione pendentibus in quibus primo urina est alba et postea digesta vel putrefacta materia retenta et oppilationibus apertis fit urina nigra fetens quia humor qui expellitur fuit putridus.

Nota 2^a: hoc non debere contingere in icteritia facta ex sola oppilatione porri fellei ad iestina cutis: quia ex illa fit ab ipso principio urina magis rubea. Sed contingit ex oppilatione vie a felle ad renes siue emulgentes venas: que apta fit multe colere emissio et urina apparet nigra propter illius colere diu retente horribile odorem: et aliquando propter suam putrefactionem: nam etiam in icteritia quoniamque putrefit colera et sequitur febris. Non 3^a quod si non possumus imaginari de icteritia nigra. Nam supra est habitus quod colera nigra emissa cretice facit urinam nigram: sed raro propter hanc icteritiam in principio appet alba: quia urina non debet alba ex puatio exitus melle: potest tamen contingere quod stat oppilationes que sunt causa nigre icterice esse communes ita quod inde sequitur urina alba.

Amplius urina post comestiones albescit: neque sic cessat donec digestio fieri incipiat, tunc, non, incipit urina tingi.

Hec est regula. Et dicit quod urina post comestione albescit: et non desinit esse alba nisi quando incipit digestio: tunc, non, incipit urina tingi. Sed dices: urine que post comestione mingunt non sunt ex superfluitate noui cibi: sed sunt de aquositate veteris cibi retenta: que deberent esse colorate quia multum passae a calido. Dic dicit Dinus quod non obstante quod sint ex veteri cibo: tamen albenz propter duas causas: vna est: quia calor a toto corpore reuocatur ad membra nutriti et ad stoma et ideo a membris urine: et quia calor tingit urinam: ideo tunc urine manent puate hac tinctura. Secunda causa potest esse: quia propter meserai cas clauso est portanario aliquando et vapores cibi assumpti transeunt ad epas et ad renes: que sunt aquee nature et permixti cum precedente aquositate reddunt eam crudiorum. Ego autem expertus sum in me quod post multum cibum et potus accit multum mingere et albam urinam: vnde existio quod aquositas et propter subtilitatem noui cibi

Fen. II.

per meseraicas que terminant ad stom trāsīt ad epar cui⁹ paucissimū i sanguinē puerit: et iō cū aquositate superflua que cito ad epar trāsīt pax aut nihil vadit colere: et iō vria est alba. Cum autē digestio est in epate vrina incipit tingi pp colerā genitā cui⁹ pars transmittit cum vrina.

Et ppter hoc vrine vigilantū sunt albe et adiunat ad hoc calozis inati resolo: sed nō lumino se: imo attinet fuscitati pp puationē digōnis.

Modo ponit cām cuiusdā particularis cōtingentis. Dicens qd ppter hoc. i. ppter puationē digestionis quā vrine vigilantū sunt albe: et ad hoc adiunat resolutio calozis inati. s. ad pax digerendū: sed iste nō sunt lumine: sed attinent fuscitati ppter puationē digestionis. Nō gō supē rius caplo pmo hui⁹ dī qd vigilie mutant colozem vrine ad rubedinem. Et iō ex modo Dini hunc locū cum illo cōcordauit et ex modo Jacobi. sed ex hoc modo exponendi habes aliū meliorem et est qd ptingit vrinās ex vigilis supfluis mutari ad albedinē fm varietatem dispositionis cozporis: vnde quādo ad albedinē mutant est ex pauca digestionē et resolutioē calozis inati: quādo autē ad rubedinē est ex acuitate calozis: quare aut nō sunt clare. Causa est qd ex motu i vigilia facto pmisceat humor: sed ille nō pmisceat optime pp digestiois defectū: et iō nō est clara.

Tinctura rubea in egritudinibus acutis melior est q̄ aquosa.

Dicit ponit vnā regulā qd in acutis egritudinibus melior est tinctura rubea q̄ alba aquosa et substantie rubee ē et melior qd est grossior. Causa ē: qd alba significat puationē digōnis penitus aut eliquationē: rubee aut aliquā digestionē: et ita suba aliquā grossum respectu aquose.

Sz rubea que est sanguinea maioris etiā securitatis q̄ rubea colerica.

Ponit quintū et est regula dicens qd tinctura rubea sanguinea est maioris securitatis q̄ ru. colerica. Et cā ē: qd sanguis est humor magis benignus.

Rubea quoq̄ colerica nō tanti est timoris cū colera quieta manet. Sed si extat mobilis magni est timoris.

Ponit sextū dicens qd rubea colerica est maioris timoris quā colera mouet q̄ quādo ē geta. et est vtrplm. Nam quādo colera geta est apostemās cerebrū est perdens oio et cā est clara: qd mota magis ledit q̄ geta nō faciens apā.

Amplius vrina rubea in egritudinibus rentim est mala: quoniam fm plurimū calidum significat apostema.

Ponit septimū dicens qd vrina rubea i egritudinibus renus ē mala qd fm plurimū significat calidū apostema. Rō est qd egritudie existēte i renib⁹ vrina rubea significat ibi multitudinē mae sanguinee et hec ibi vtrplmū facit apā.

Et in doloribus capitis desipientiā p̄tendit.

In hoc. s. dicit qd vrina rubea in doloribus capitis significat desipientiā. Sed cōtra est qd alba significat desipientiā. gō nō rubea: qd rubea est ex cā opposita. Dicit dī qd tam multa rubea q̄ alba i dolorib⁹ capitis cuz acuta febre significat desipientiā. qd significat raptū mae calide ad caput. Sed alba significat raptū totius mae: rubea aut significat tātam esse multitudinē vt nō obstāte qd pars tēdit ad caput: tñ sunt alie partes remanentes.

Cūq̄ vrina in egritudinibus acutis rubere ceperit: et sic permanserit et nō i ferius descensum fecerit perditionis egri timorem affert et renum

Doc. III.

apostema significabit.

Ponit nonā et est regula dicens qd qñ i egritudie acuta vrina rubere ceperit: et sic pmāserit et nō fecerit i ferius descensum. tunc affert timorem perditionis egri: et significat apā renum. Ubi nō qd cū vrina perseuerat rubea: sed nō fac descensum: qd nō bz hypostasim significat humorē nō digeri: et tñ esse calidum et ideo acuta existente egritudine significat mortem qd vritus illius ipressionē tāto tēpore tolerare nō valet. quādoq̄ autem est apostema i rene. ppter qd opilatione existente prohibet trāsītus partis grosse q̄ descensum in vrina facere deberet.

Et si cum rubedie fuerit turbida et taliter non māserit apostema in epate.

Ponit decimā dī. qd si vrina fuerit turbida et ru. pmanēs turbida significat apostema in epate. Et causa est: qd significat ebullitionem fortem sanguis in loco cōmixtiois humorum cum aquositate vrine: et ille est epar. in renibus at nō ita fit turbulenta respectu apostematis.

Et calozis inati significabit debilitatez.

Ponit vltimum dī. qd statim dicta vrina significat debilitatem calidioris inati. Nam si calor inatus esset fortis nō fuisset tāta v̄tositas permixta humori turbati vrinam vt vrina deberet remanere turbida.

Amplius colorum vrine sunt quidāz compositi ex quibus est color qui carnis recentis loture assimilatur: qui etiam sanguini in aqua dissoluto similis existit. Et est ex debilitate epatis: et quādo etiāz est ex multitudine sanguis. Verū tamē sepius existit ex debilitate epatis ex quacūq̄ pplexione superuenerit malitia vincente quā digerendi debilitas demōstrabit et virtus dissolutio. Et si virtus fortis fuerit tunc nō erit ex sanguinis multitudine et eius augmento vltra mensuram quam virtus disgregatiua penitus separare non sufficit.

Nūc determinat de signis ex coloribus cōpositis. Et diuiditur i quatuor partes s̄z qd de quatuor talibus facit itētionem. 2^a ibi. (Et ex eis est color.) 3^a ibi. (Et ex ea est carnis.) 4^a ibi. (Et quādoq̄ est.) Dicit primo qd colorum cōmixtorum in vrina vritus est qui similatur loture carnis recentis nouiter. s. decolate et est aquositas sanguini mixta. Et ille significat aut debilitatem epatis ex quacūq̄ causa: aut multitudinem sanguis. et discernitur inter ista: qd quando est cum dissolutione totius et multa debilitate: tunc est ex debilitate epatis ex quacūq̄ causa: quando autem virtus est fortis tunc nō est nisi ex nimia sanguis q̄ritate quā virtus disgregatiua disgregare non potest ab aquositate.

Ubi nota qd ille color dicitur compositus ex albo et rubeo nō quia in eadem parte adequate appareat albus et rubeus: sed qd in quadam parte discernit sola aquositas et in alia sanguis permixtus sicut videmus in aqua in qua lotē sunt carnes recētes decolati animal. Nota 2° qd hoc cōtingit quando sanguis miscetur cum vrina nō tamen taliter vt tota vrina appareat sanguis nec ita parum vt ex toto sanguis sit in profundo ad modum ypostasie: et ideo ista vrina apparet ppter sanguinis multitudinem in toto stante fortitudine virtutis renum et epatis: qd tanta est quantitas vt virtus aliquam sanguinis partem cū aquositate pellet tātam qd renes nō totā retinet: imo aliqd de ea notabili cū aquositate ad vesicam transmittunt cum ea satis comixtum. Quandoq̄ autem apparet quando epatis:

Digestiva est debilis in tantum ut l3 sanguinem rubrum generet tamen non ita bonum quod a membris trahatur. imo mēbra magnam eius partem respuunt: et ad renes transmittit: et inde ad vesicā. ¶ Si autem vena est fracta in epate aut renibus tanta est sanguis quantitas quod urina est tota rubra ut plimū sic sanguis non sic lotura carnis. ¶ Et si in vesica est fracta vena: tunc tā parva esset mixta urina cum aquositate quod sanguis in fundo per se remaneret non sicut lotura. ¶ Quando ergo est sicut lotura quasi semper est propter istas duas causas l3 possit contingere tam parvā venā esse fractā in epate quod urina esset sicut lotura: et hoc est raro. Et sicut ex debilitate continēte renū: ut dicitur. is. terty. sed hoc etiā est raro: et ideo non corrumpit veritatem regule.

Sed hic est dubium multo existēte sanguine bono propter quod o3 urina apparere simile loture carnis utrum sit ibi alicuius virtutis debilitas. Et videtur quod sic ex Aui. dicitur: hanc multitudinē quā virtus disgregatiua penitus disgregare non sufficit. ¶ In oppositū ē: quod quatuor virtutes attractiua: retentiua: expulsiua: et digestiua: hoc casu sunt fortes et non sunt alie ministrātes ut supra dictū ē prima pmi: imo in hoc videtur sequi errorem Averoy qui hanc quantam virtutē posuit. ¶ Dicunt quod nullius virtus hoc casu ē absolute debilis: l3 nā non sufficiat hanc multitudinē sanguis sequere strare sicut tunc nulla stomachi virtus ē debilis: l3 ossa cerebro non possit digerere: sed est debilis respectu multitudinis segregandae que virtus non est nisi attractiua aliorum membrorum et retentiua epatis et attractiua renū. ab his. n. fit sanguinis ab aquositate sequestratio.

¶ Et ex eis est et color oleagineus et est citrinitas cui admixta ē siclinitas et color olei similes propter viscositatem quae est in ipso et translucētiam cum nitore adipino et cum splendore substantie ad quandam spissitudinem trahit.

¶ Modo determinat de 2. colore proposito. et duo facit primo notificat hunc colorem. 2. ponit sua significata. ibi (Et in plurimis.) ¶ Dicit primo quod de coloribus compositis ē color oleagineus et ibi ē citrinitas cui admixta est siclinitas. i. color viridis sicut illi qui iuvenit in sicla quae est spes blitidis et assilae coloris olei propter viscositatem quae est in ipso cum nitore adipino et cum splendore quod ad quādam substantie spissitudinem trahit. ¶ Dicunt non quod color sumit hanc comiter ad omnem apparentiam per se propter pertinentē ad visum ita ut lux et apparentia ex casu radij supra corpus dicantur colores. Et quod ad substantie spissitudinem et viscositatem cum sicut vero colore sequitur alia apparentia: ideo Aui. dixit hic quod similatur color olei sua grossitie et viscositate et cum nitore adipino.

¶ Et in pluribus dispositionibus significat malum aut non significat bonum neque maturationem neque meliorationem.

¶ Modo docet significata eius: et dividit in duas partes. primo ponit regulas quasdam. 2. enumerando species vel modo urine oleagineae docet modum distinguendi sua significata. ibi 2. (Et ad summum.) ¶ In prima ponit sex regulas. prima quod oleaginea urina in pluribus dispositionibus significat malum aut non significat bonum neque maturationem neque meliorationem. Causa prima ē: quod omnis oleaginea urina significat liquefactionem pinguedinis aut carnis: et talis puenit ab ardore et victoria caloris inflammati aut putrefaciētis: et hoc semper est malum. Secunda igitur significat hoc malum saltē et non ē hoc per digestionem vel meliorationem: quod digestio non eliquat.

¶ Sed fortasse raro materierum vinctuosarum euacuationem per modum crisis significat. et hoc quod non est nisi cum post ipsas aduenit reges.

¶ Ponit secundam vi. quod haec materia raro significat materiam vinctuosarum euacuationem per modum crisis. Et hoc non est nisi quando post ipsam aduenit requies ita quod non proprie sed propter quietē sequatur. ¶ Ex quo patet hoc non contradicere priori: quod procedens intendit quod non significat bonum vel meliorationem. Nec vero quicquid bonum significat ut quando euacuationes pinguedinis sequitur reges: quod contingit cum piguedo a calore febrili eliquata sicut cum materia morbi iam a calore naturali diminuta et digesta crisi euacuat: eo quod per poros subtiliata intraverat venas.

¶ Que vero ex ea est perniciosa ē illa cuius vinctuositas ē ferida et proprie illa ex qua parva mingitur quantitas.

¶ Ponit hic tertiam vi. quod illa vinctuosa urina est valde perniciosa quae est ferida et proprie quando ex ea parva mingitur quantitas. ¶ Causa prima est quod per fetorem significat vehementem putrefactionem quam non corrigit digestio. ¶ Causa secunda est quod propter paucitatem significat expulsiue debilitas.

¶ Cum vero ei aliquid miscetur quod est sicut loture carnis recentis est deterior. Et hoc quod plus contingit in hydropisi et ptisi et colica mala.

¶ Ponit quartam vi. quod quando urine oleagineae commiscetur aliquid sicut loture carnis recentis est deterior quam iam dicta: quod ista cum significatiōe liquefactionis significat quod ventum est ad extremam debilitatem virtutum naturalium epatis. Accidit autem in hydroptisi quod in ea est epatis nocumentum propter essentiam et vixim in colica mala quae est ab apostemate est nocumentum barum virtutum per compassionem. In ptisi autem est nocumentum in toto intelligendo per ptisim assumptionem totius corporis siue fuerit cum ulcere in pulmone siue non.

¶ Et est cum oleaginea post nigram sequitur vria quae praecessit: et tunc quod est significatio bona.

¶ Modo ponit quintam dicens quod quandoque urina oleaginea mingitur post nigram quod signum est bonum. ¶ Nota quod hoc non est vniuersaliter verum: nam si est urina nigra propter vehementem incendium et sequitur oleaginea ex liquefactione tunc nihil est boni. Sed contingit quod quandoque post crism adustarum materierum cum quibus vinctuose exuberant iam euacuatibus adustis sole vinctuose euacuantur in fine crisis. Tunc cum istis conditionibus significat bonum.

¶ Adai autem quod vria significat oleaginea est quod in die quarta indicat egrum in die septima moriturum: in egritudinibus. v3. acutis.

¶ Dicunt ponit sextum dicens quod plus quod significat urina oleaginea in acutis est quod apparens in quarta significat mortem in septima. huius autem causa est: quod permutatio fortius significatiōum in quarta ad bonum vel malum indicat bonum vel malum in 7. cuius quarta est indicatiua.

¶ Ad summum vero oleagineae vrie tres sunt species. Alia. n. ex ea est que tota est adeps. et alia est cuius inferius est tantum adeps. et alia est cuius superius ē adeps. Ex ea est que in suo colore tantum ē oleaginea sicut est in ptisi et proprie in sui principio aut in sui suba tantum: aut in eis vtriusque: quemadmodum ē in egritudinibus renū et in perfectione ptisis et eius fine.

¶ Dicunt docet modum distinguendi significata urine dicte ponendo duas distinctiones ex quibus significatorum possumus intelligere differentias. ¶ Prima est quod quedam est oleaginea que tota est adeps. Quedam cuius inferior pars est adeps. Quedam cuius pars superior. ¶ Secunda distinctio ē quod quedam est oleaginea tantum in colore sicut in principio ptisis quod est oleaginea tantum in substantia: quod est in ambobus sicut in renū egritudinibus et in complemento et perfectione ptisis. ¶ Ubi

nota pmo qd qnq; tanta est comixtio pinguedis cu aquositate qd no separaf sicut qnq; videm⁹ in rebus que bulliunt. qnq; aut separaf: tunc alio quocunq; deducto supern stat. qnq; autē vnctuositas forti permixtioe est pmixta cu substantia terrestri vt in resolutione radicaliu mēbroz: tunc stat in fundo. Ex qb⁹ p3 distinctio pma significatoz p tres primas. ¶ 1° no qd adeps qnq; paucus eliquat r pmiscef cu aquositate: r si sit pinguedo noua tunc color est albus r no olei. Sed si sit pinguedo antiqua tunc color est oleagineus: sed pp paucitatem quantitatē no apparet substantia ita viscosa r grossa vt oleum: sed sonat cu scutiē. qnq; autē ē multa pinguedo r noua: r facit substantia magis silem substantie olei qd colorem colorū ppter cam dictā. qnq; autē est multa pinguedo r vetus: r ista facit similitudinem in suba r colore. Et id apparet hoc i pfectioe p̄sis: qz no solū noua: sed antiqua pinguedo eliquatur rē.

¶ Et ex eis est etiam carminius qui malus est r perniciosus: quoniam vtriusq; colere significat adustionem.

¶ Determinat hic de alio pposito colore qd dicit carminei⁹ Et fm expositores est color mixtus ex citrino r nigro. r fz alios est cineritius. sed dz alicui citrinitati attinere: r iste significat adustionē colere nigre r colere rubee: r id ē malus r perniciosus. Et addit Dinus qd est perniciosus nisi p modum crisis acciderit. sed puto qd iste color cineritius no apparet nisi ppter adustionem vltimatam cum qua no stat possibilitas bone crisis.

¶ Et quādoq; est color rubeus in quo currit nigredo r significat febres compositas r febres que ex grossis sunt superfluitatibus. Qui si clarior fuerit r nigredo ad ipsius similitatem declinauerit apostema significabit lateris.

¶ Hic determinat de quarto colore mixto dicens qd quidā est color rubeus i quo currit nigredo r significat febres compositas: sed si vrina fuerit clarior r nigredo ad superiora traxerit tunc significat apostema lateris. ¶ Ubi no pmo qd hic color est in aquositate rubeus r est ac si subtilis nebula nigra esset cum illa: r ppter ruborem significat dñium aut colere aut sanguis. Et pp nigredinem significat mā grossas ad meliam tendentes: r ideo significat febres ex diuersis humoribus no vnitis: r ideo compositas. ¶ Sed causa quare cu est clara r nigredo ad superficiē tendit significat apostema lateris ponit a Dino. notādo qd no per se hoc significat: sed cum alijs signis pleuresi p̄p̄is. Ratio autē est quia pleuresis est de colera r facit vrinam claram quia est clara nisi aduraf. Et quia mā aliqua adusta subtilis supernatat r superiora petit: ideo est verisimile qd ad pleurā veniens ibi faciat apostema. ¶ Et forte no minus verū est qd plenressi existente vtriplurimū valde parū de eius mā mittitur cu vrina vnde vrina bona in pleuresi no est valde bonum signum: vt. x. terty. Et ideo ppter raptū humorū ad superiora remanet clara: r qz aliqd subtile adustum cōcatur facit nebulam ad nigrum tendentē.

¶ De significatiōib⁹ substantie vrine in quantitate ipsi⁹ r in claritate sui aut turbulencia. ¶ Caplm. III.

Substantia vrine est aut tenuis aut grossa aut mediocris.

¶ In isto ca^o determinat Aui. de signis sūptis a substantia vrine r claritate r turbulencia: r hoc ppter cōuenientia qd v̄ eē iter turbiditatem r grossitiē claritatē r tenuitatez

Et diuidit in tres partes. pmo ponit absolute significaciones sub vrine. 2° claritatis r turbulencie. 3° redit ad signa

substantie vrine no absolute: sed cu alijs. ibi 2° (Ampli⁹ vrina spissa.) ibi 3°. (Cū vrina grossa mingit.) pmo i duas. pmo ponit diuisionē vnā. 2° ponit signa. ibi 2° (Valde vero) ¶ Dicit pmo qd substantia vrine aut ē tenuis aut grossa aut mediocris. ¶ Ubi no qd per substantia no itelligim⁹ rōnem quiditatiaz. sed itelligim⁹ modum se habendi in grossitie vel densitate r in subtilitate vel raritate. Mediocris autē est illa que est nālistima. Grossa quelibz grossior. Subtilis quelibz alia deficiens ab illa grossitie mediocri. Quomodo aut grossities r subtilitas cognoscant. dictū est supra ca^o pmo. r dicit ifra. i hoc caplo. ¶ Nota tñ qd aliqui vrina dē tenuis in comparatioe ad aliaz que debet tñ copoz a quo emittit in nālistima sibi dispositione vt vrina talis qualis est i iuvene tēperato diceret tenuis respectu vrine puerorū: r ita itelligat de grossa. Dic aut lz Dinus Aui⁹ dicat v̄ mibi Aui. log de tenui r grossa pmo modo.

¶ Valde vero tenuis in omnibus dispositionibus maturationis significat priuationem aut in venis oppilationes aut epatis debilitatez r canalium vrine qui non attrahit nisi qd tenue est aut attrahunt sed extra non eijciunt nisi qd natura subtile existit aut multam aque potationez aut vehementis frigiditatis complexionem cu siccitate.

¶ Nunc ponit signa tenuis r grosse absolute. r diuidit i duas. pmo ponit significaciones vrine tenuis. 2° grosse. ibi 2°: (Urina autē multū spissa.) ¶ pmo in quatuor. pmo ponit absolute significatiōes vrine tenuis. 2° signa in egritudinib⁹ acutis. 3° in pueris. 4° in sanis vlr. ibi 2° (Et in acutis.) ibi 3° (Et vrina qdem.) ibi 4° (Et s̄lr si bec.) ¶ De pmo dicit qd qnq; sub diuisione significat vrina cu est valde tenuis rē. vnū est priuatio maturationis. scdm ē opilationes in venis. tertiu debilitas epatis aut canalium vrine r ista debilitas aut est in attractiua virtute: qz trahit soluz subtile qd pax resistit: aut in expulsua: qz no pōt expellere nisi illud qd est valde subtile. quartū est multa potatio aq. quintū ē pplexioe vehementis friditatis cu siccitate. ¶ Ubi notandū pmo qd qz vrina qnq; est tenuis cu nāli cōplexioe vt in senib⁹: ideo Aui. no dixit qd vrina tenuis ista significat sed dixit valde tenuis. Et itelligit qd multū sit distās a mediocri. ¶ 2° no qd digestio est qua virtus pmiscet humores cuz aquositate vnde fit grossior vrina qz aqua que bibit. r id cu est valde tenuis qz significat qd no fit talis comixtio ideo significat priuatio digestionis r peccantis humoris r ciborū. ¶ No tñ qd no necessario significat priuationem futuram vt dixi de vrina translucente. ¶ No 3° qd opilationibus existentib⁹ via est strictior r phibet exitus rei grosse: r ideo opilationes sunt cā vrine tenuis.

Sed dices contra. qz nec opilationis epatis nec aliaz venarū nec emulgentiū. Nam vene epatis hora qua talis vrina apparet no phibent transitū nutrimenti ad epar r ad alia mēbra qd ē grossius aquositate: igit no possunt prohibere transitū grosse vrine. Itē nec venaz emulgentiū opilatio est hui⁹ causa cuz transeat pillas sanguis quo nutriunt renes. v̄ g qd nulle opilationes sint causa tenuis vrine.

Secdo dubitat qz non videt qd epatis debilitas sit causa vrine subtilis modo dicto. Nam ex debilitate forti epatis fit vrina silis loture carnis recentis in qua est aliquid de ipsa sanguis corpulentia: vt in precedenti caplo visum est. Et cōstat qd talis est grossa. Cōstat et qd in ea est pars sanguinolenta grossa qd pellit. ¶ Pro pmo igit nota qd in pluribus dispositionibus aquositas no solū puenit ab epate ad renes: sed a venis i ambitu

rotius recurrit ad renes. ¶ 2° nota. q^d cōcauitate venarū
eque lata manente cū tñ est opilatio p̄hibetur rei grosse
transitus magis q̄ rei subtilis alyis parib⁹. Maiorē. n. co-
natus oportet fieri ad dandū viā rei que nō ī subtiles par-
tes diuidit̄ q̄ rei que in subtiles partes diuiditur. ¶ Ex
his dicit̄ q^d p̄ venarū epatis et emulgentiū et totius corpo-
ris opilationes vrina potest mingi tenuis: qz oēs iste sunt
vie p̄ quas transit vrina ad renes vt patet ex p̄mo notato
Nec valet argumentū. Doza qua talis vrina mingit̄ trā-
sit p̄ hāz venarū concavitatē sanguis et aly hūiores q̄ sunt
valde grossiores vrina grossa. igit̄ vrina grossa pōt trāsire
Nam p̄ aliū modū trāsit vrina et p̄ aliū nutrimentum. Et
vtus fortius trahit nutrimentū ad mēbra q̄ pellat aquas
ad renes. ¶ Possēt etiā dici q^d opilationib⁹ existētib⁹ de
viscosa materia p̄hibet̄ mixtio materie hūoris cū aquosi-
tate p̄ viscositatē vñ vrina remanet subtilis. ¶ Pro 2°
dicit̄ q^d debilitas epatis ī qua vrina apparet sicut lotura
carnis ē debilitas digestiue: et ista hic dicta ē attractiue v̄l
expulsiue. ¶ Qz si dicatur: vrina spissa significat opilatio-
nes igit̄ nō tenuis: negat̄ cōsequētia. Nam hic cōtraria si-
gna significāt q̄nq; similes p̄ pte dispositiones. vtraq; n.
istarū significat p̄sentia rei grosse aut viscosē in venis: et
ita opilationes: sed vna p̄sentia talis hūoris cui⁹ aliquam
ptez nā euacuat: alia p̄sentia talis cui⁹ ptē nā nō euacuat.
¶ Et ī acutis q̄dez egritudinib⁹ significat v̄tu-
tis digestiue debilitatē et maturatiōis p̄uatiōnē
¶ Modo ponit significatiōnē vrine tenuis in acutis: et di-
uidit̄ in duas ptes. primo facit quod dictū est. 2° remouet
dubiū. ibi 2° (Et ē etiā) ¶ Dicit p̄mo q^d vrina hec in acu-
tis egritudinib⁹ significat debilitatē v̄tutis digestiue et p̄-
uatiōnē maturatiōis. ¶ Ubi nota q^d vrina tenuis ī febrī-
bus acutis significat māz hūoralē nō cōmisceri cū aquo-
sitate v̄rinali. Et ideo illā nō eē maturā: et p̄ cōsequēs de-
bilitatē digestiue saltē ī relatiōe ad humore facientē mor-
bus. et ideo Auic. ad demonstrandū q^d nō dicebat absolu-
te significari p̄ vrinā tenuē debilitatē v̄tutis digestiue: s; ī
relatiōe ad materiā subdit et maturatiōis p̄uatiōnem.
¶ Qz si querat̄ vtrū idem in cronicis significat. Ad h̄ di-
cendū q^d sic. Dicit autē Dinus q^d qz nō ita apparet ī cro-
nicis sicut ī acutis ideo se maxie retulit ad acutas. ¶ Ego
aut̄ multo plures vidi vrinās subtiles ī p̄cipio cronicarū
q̄ in acutis. Et ideo puto q^d sic ad acutas rettulit: qz p̄uati-
tio maturatiōis in eis est peior. Nam non datur temp⁹
ad maturandum sicut in cronicis.

¶ Et est et cū reliquarū virtutū tantā significat
debilitatem vt nullo modo ī aq̄ opentur: imo
quemadmodum īgreditur ita labitur.

¶ Remouet dubiū. Possēt. n. qz dicere. pōt ne vrina eē
tenuis sine debilitate absoluta digestiue aut p̄pter aliarū
virtutū debilitatē. Et dicit q^d sic: quia q̄nq; hec vria signi-
ficat tantā debilitatez aliarū virtutū a digestiua vt nullo
modo operent̄ in aquā: imo sicut īgreditur ita labitur.
¶ Ubi nota. non esse Auic. mentes: q^d alie virtutes nul-
lo modo operent̄ in aquā quia non pellere et non attra-
beretur ad epar. sed adeo est aliqua aliarū virtutum debi-
lis vt digestiua nullo modo in aquam opere et quia scilicet
retentiuā non retinet tēpore notabili. Et quia digestiua
indiget tēpore determinato in sua operatione: ideo absq;
notabili permutatiōe a digestiua virtute egrediē. ¶ Et
ex hoc patet quare supra in generali significatiōe nō po-
sunt omnes modos significatiōis ī genere. Nam aliqua-
do est vrina subtilis p̄pter nimiam caliditatez renum et
epatis: vnde retentiuā est debilitata: et hoc est in diabete-
ca passione que est talis instrumento vrine qualis est liē-

teria stomacho. 19°. certy. ¶ Ego autem memini multos
medicorum non interrogantes de quantitate cum talem
vriam viderunt iudicasse de opilationibus et frigiditate
infirmos ad mortem duxisse: quare frequenter est inqui-
rendum de frequentia mingendi et quantitate eius vriam
videmus valde tenuem et translucentē: quia in hoc erro-
re est periclitatio infirmi in totum.

¶ Et vria q̄dez tenuis valde p̄ hūc modū dete-
rior ē ī pueris q̄ in iuuenib⁹: qm̄ naturalis pue-
rorū vrina spissior ē vrina iuuenis: ideo q^d sunt
hūidiores et q^d eorum corpora plus attrahit
hūiditatis: p̄pterea q^d materia supflūes est eis
necessaria cā augmētī. Si ergo eorū vrine ī fe-
brīb⁹ acutis multū fiāt tenues iam valde elō-
gati erūt a sua naturali dispositiōe. Et si hec in
eis p̄seuerauerit nō significabit nisi p̄ditionem
qm̄ cū p̄durat significat p̄ditionē nisi bona sint
ad iūcta signa et v̄tutis stabilitas. tñc. n. exiturā
significat q̄ accidit et p̄prie īferi⁹ sub pte ep̄is.

¶ Docet modo quid talis vrina significat in pueris. Et di-
cit tria. primū est q^d talis vrina tenuis in pueris est dete-
rior q̄ in iuuenibus: et ratio est quia naturalis vrina pue-
rorū debet esse grossa respectu vrine iuuenum p̄pter
duas causas. vna est: quia pueri sunt hūidiores. 2° est: qz
pueri indigent attractione multi nutrimenti ad epar et cor-
pus vt sufficiat pro augmēto et nutritione. Et ideo si eorū
vrine fiūt multū subtiles ī acutis febrībus plus di-
stant a naturali dispositiōe: et ideo sunt deteriores. ¶ Di-
cit 2° q^d si vrine multū subtiles p̄seuerauerint in pueris
cū febre acuta nō significant nisi p̄ditiones. Et ratio est
quia significāt multas resistētiāz materie aut multā vir-
tutis imbecillitatē: et ideo in tēpore breui non posse supe-
rari morbi materiā et per p̄ns in acuto morbo infirmum
periturū. ¶ Dicit 3° q^d quādoq; reliquis signis bonis ap-
parentib⁹. scilicet signis icolumitatis virtutis significat
h̄ vria apostēa quod accidit īferius et p̄prie sub pte ep̄is.

Sed circa dicta dubitat̄. primo non videt̄ q^d
humiditas puerorū sit huius
causa. primo qz illa hūiditas est aerea que ē subtilis: et p̄
cōsequens nō est causa grossitiei. ¶ 2° qz senes vrine sunt
subtiles: et tñ senes sunt hūidi extranea hūiditate q̄ magis
videt̄ facere ad grossitiē vrine q̄ substantifica hūiditas.
¶ 3° dubitat̄ qz si puerorū corpora multo nutrimento idī-
gent: ergo p̄p̄ de hūorib⁹ relinquit̄ ī aquositate: et p̄ cōse-
quens hec esset poti⁹ causa subtilitatis vrine.

¶ Pro istis nō. q^d digestiua mlta idiget hūiditate: vt p̄ma
p̄mi: et iō pueri p̄pterea q^d hūidi sunt substantifice fortē h̄
bēt v̄tutē cōmixtiua et digestiua. Et qz multo idigent nu-
trimento oportet illi⁹ multas sequestrari supfluitates q̄ p̄
digestiue fortitudinē miscēt cū aquositate: et fit vria spīs-
sa. ¶ Qd̄ aut̄ dicit Dinus istos p̄p̄ idigentia multi nutri-
menti cogi ad capiendū plus cibi q̄ bene possint digerere
et ideo vrinā īgrossari: iudicio meo dicit̄ Gal. 3° tegni vbi
dixit q^d tēperatū corp⁹ tñ appetit quantū bene digerere
potest: et constat q^d loquit̄ ī omni etate. ¶ Ex qbus patet
ad vtrūq; dubiū respōsio. Nam nō sequit̄: ē hūiditas sub-
tilis: igit̄ nō est causa grossitiei vrine: Nec sequit̄ hūiditas
extranea senū est causa subtilitatis: igit̄ naturalis puerorū
ita erit. Nec ī 2° dubio sequit̄. Multū nutrimentū trahit
mēbra: ergo non multa remanet supfluitas. Ultimū autē
dictū concordat cū dictis Gal. 2° p̄nosticoz cum dixit q^d
vrina clara et cruda et diuturna significat apostema futurū

sub diafragmate. Causa autē est qz significatur materia rebellis virtuti z grossa: z ideo significat q natura nō faciet crīsim nisi permutationis: z qz erit versus inferiora propter materiei grauitatem.

Et si si hec in sanis pmāserit z se nō puerterit ab eis significabit apā qd accidet illis vbi dolorē sentiūt z fm plm accidet eis vt cū h in alchati z in renib⁹ dolores sentiāt. z significat aptitudines ad apā. Qz si dolor z grauitas vni mēbro pprie nō fuerit. imo sunt cōes significabit bottoz z variolas z apata que corpori erunt cōmunia. Tenuitas quoqz vrie in crisi sine ordine reciduationem pronosticat.

Modo ostēdit qd significat vrina subtilis i sanis pseterans z itelligunt hic sani nō iculpatē sani: qz isti vrinās habent mediocres: sed oēs q nō sunt actu egri. Et dicit pzo qz si vrina fuerit tenuis in sanis z ita pmāserit z nō pmutata fuerit ad grossāz vel mediā significat apostēa futurā in parte i qua sentiunt dolorē. Si autē dolor aut grauitas non fuerit vni mēbro. i. nō doleant plus i vna pre qz i alia sed i ambitu toti⁹. Tūc significat variolā aut morbilū aut botoz. i. pua apata: aut alia apata q erunt coia toti corpori.

Dicit 3⁹ qz si hec vrina tenuis apparuerit i crisi sine ordine significat reciduiā. Causa autē pziū ē: quia cū hec vrina in sanis significet materiā supflūā retineri sequitur qz erit ibi causa aūs apostēatis. Si igitē dolor in vno mēbro sentiūt significat qz materias ad illū locū natura iam incipit deriuare iuxta sententiā affozismi. Et vbi i corpore dolor zc. Aut etiā si dolor esset a cā primitiua ad illū locū natura stimulata supflūā materiā trāsmittet z apostēa faceret cū dolor trahat sicut ventosa. Causa autē secūdi est qz lassitudie vel dolore pauco existente i toto cū dicta significatiōe materie retente significat qz ad musculos q sunt in ambitu toti⁹ aut ad cutē natura trāsmittit materiā que fm sui varietatē qnqz facit variolas qnqz botoz idest parua apostemata: sicut i scabie apparet: qnqz forniculos multos in toti⁹ ambitu. Causa autē tertiū ē: qz in crisi que p vrinā accidet vrina debet esse grossa: vt infra: qz hūozes multi debēt cū ea esse mixti. cū igitē crisis ē cōpleta paulatī circa finēz crisis vrina ordinate fit minus grossa: sed si subito fiat subtilis significat qz ex aliqua cā impedit vritus ab expulsione totius. z ideo aliqd de materia grossa relinquit. Modo que relinquant in morbis post crīsim subuersionē facere consueuerunt.

Vrina autē multū spissa fz plm significat maturatiōis priuationē z fm minus hūoz grossē substātie maturatiōne. Erit ergo i statu hūozoz sarum febrili z in apertione apostematū.

Dic docet significare p vrināz multū spissāz siue grossā Et duo facit. Pzo hoc. z. respōdet tacito dubio. ibi. (Nō autē subtilitas.) Pzimo diuidit in nouē partes sicut nouē sunt regule quas ponit vt patebūt. Pzo igitē dicit qz vria multū spissa significat priuationē maturatiōis fm plurimūz. Et raro significat humoz grossē substātie maturatiōne: z ideo ista talis erit i statu febrili humozozaz: idest pendentius ab hūozibus grossis z multis: qn. s. debet esse crisis z in apertione apostematū post qz. s. sanies p vrināz pellit. Cōsidera igitē qz vrina multū spissa est de qua loquit: qz parum spissa potest esse cum naturali dispositiōne: sed multū nō. Nota 2⁹ qz hec multū spissa fm Aui. quādoqz significat priuationē digōnis: qnqz significat digestionē: sed raro significat digestionē. Causa autē est quia

quādo materia digērit humores grossos raro eos cū vria trāsmittit: qz vie sunt stricte. Plurimū igitē cū humores grosse substātie sint cūz vrina pellit ipostasis grossa: sed vrina nō fit multū spissa: qz nō tm de isto humore pellitur cū vrina qz ipsaz faciat multū spissā ad intellectū datus. Plurimū igitē mingit vrina multū spissa ppter multitudinē grossozūz humozū stimulantiū ad sui expulsione ante digestionem eoz: z ideo vtr plurimū significat priuationem maturatiōis. Reliqua in isto canone sunt clara.

Et plurimum quidem qd i acutis significat egritudinibus est malum.

Est canon secundus z dicit plurimū qd significat vrina multū grossa in acutis egritudinibus esse malū. Causa at est: quia talis plurimū significat peccatū grossozūz humozū non digestozū. Et qz grossi humores nō faciliter cito digerunt: morbi autē acuti cito terminant: ideo significat qz terminabitur morbus ante materiei digestionem: z p pns male. Dicit autē notanter plurimū: qz aliquo modo conuenit oppositum: vt si materia subtilis digesta esset z per vrināz expelleret: nam vrina fieret grossa: qz humoz lz sit subtilis est tamen grossior vrina.

Verū tēnuitatis durabilitas plus significat malū. Spissitudo nāqz quādā significat distione qz qdez substātie cōfert i eo qz digestiōez significat. z qz vritus expellēdi hz potētiā est id in quo fiducia hz z iquantū materiei significat corruptionē z ei⁹ multitudinē z maturatiōis phibitionē separantis ad fundū descēdētis significat malū. Quid autē sit illd qd inter duas res supantius est cognoscit ex eo qz post eā aduēit ex requie aut succedit ex debilitatis augmēto.

Ponit tertiū dicens qz peior est durabilitas tenuitatis qz grossitiei: z ratio est qz spissitudo significat quādā digestionē: z iō ista cōfert substātie. i. significat bonū quoddam ex parte modi substātie: quia aliqd de digestionē significat suscepisse. Vel aliter significat digestionē qz cōfert substātie. i. que sufficit facere substātiā vrine grossāz: lz nō sufficiat facere bonā ipostasis: z hec ē melior expositio. Preterea significat etiā vrina grossa qz virtus habet potētiā expellēdi: z hoc ē etiā signū in quo. i. ppter qd habet fiducia bonitatis ex vrina grossa. Sz tamē ista vrina grossa significat malū ppter tria. Pzimo qz significat materiei corruptionē. aliter enim virtus nō stimulare ad eius expulsione ante complementūz maturatiōis. secundus est multitudo materie que significat ppter eandem causam. tertium est priuatio digestionis nō absolute z penitus: sed digestionis separantis z ad fundū descēdētis. i. significat qz digestio nō est tanta qz humoz qui cum vrina pellit descendat in forma ipostasis laudabilis: imo remanet permixtus cūz tota aquositate. Ex quo patet qz vrina spissa aliquo modo significat bonum z pro parte malum. Sz valde tenuis significat absolute malum. z ideo tenuitas durabilitas ē deterior. Deide qz posset quis querere quomō cognoscat quid est maius an bonum quod significat an malū: dat modū i hoc dicens qz illud quod superat de istis. s. bono vel malo significato cognoscit ex requie accite post aut ex augmento debilitatis. Nam quando superat bonitas expulsione z digestionis malitiam corruptionis sequitur hanc vrinam requies z contrarium debilitas.

Et vrināz qdē spissāz i febrilī sanior existit illa de qua multū subito euacuat.

¶ Hic est quartus can. et pater.

¶ Illa vero que paulatim euacuat multorum humorum est significatio et debilitatis virtutis.

¶ Ponit alium can. dicens quod illa que paulatim euacuat significat multos humores et virtutis debilitatem: quia non fieret multum grossa nisi propter humorum multitudinem: et non mingit paulatim nisi propter debilitatem expulsiue.

¶ Et post illam quidem que utilitatem affert sequitur mediocritas urinae similis cum requie.

¶ Canon sextus et causa est: quia tandem corpus mundificatur: et ideo fit postea mediocritas et sequitur requies.

¶ Cum autem tenuis urina in acutis egritudinibus ad spissitudinem conuertitur postquam non aduenit requies significat liquefactionem.

¶ Septimus canon. et dicit quod cum urina tenuis conuertitur ad valde grossam et post illam non aduenit requies in acutis egritudinibus significat liquefactionem. scilicet membrorum aut humorum grossorum: quia prius erat subtilis: quia nihil de tali poterat pellicula: nunc autem pellicula: et non propter digestionem: quia si ita esset sequeretur requies. igitur erit per viam liquefactionis.

¶ Cum in sano urina pueruerit spissa et in parte capitis dolorem senserit et conuulsationem indicabit ei febrem.

¶ Est octauus cano: et dicit quod quando pueruerit urina spissa in sano. id est neutro modo egro et iste senserit in parte capitis. scilicet aut ante: aut retro: aut a latere conuulsationem. id est dolorem cum perturbatione et obfuscatione sensuum significat futuram febrem. Et ratio est: quia significat quod humor peccans incipit ebullire vni summi petunt caput et putrescent et facient febrem.

¶ Est tamen cum hoc est ex superflua expulsioue aut apertione aut vlcere in partibus viarum urinae.

¶ Canon nonus et vltimus. Dicit quod quando contingit quod hec. scilicet urina grossa in sano est ex superflua expulsioue. id est magna: vni agitati humores aliquid suorum humorum capiti conuulsant: scilicet quia cito euacuantur non sequitur febris. Quandoque autem significat apertionem opilationum: propter quas materie grosse retentae expelluntur: aut 3° propter vlcera in viis urinae propter quam mingit sanies multa: et tamen non sequitur febris.

¶ Non autem subtilitas et spissitudo utriusque maturationis significat priuationem nisi quia maturationem subest contra mediocritatem. Spisse est maturationis est ut digerendo ad tenuitatem mutetur. Et tenuis maturationis est ut coquendo mutetur ad spissitudinem.

¶ Dic respondet tacito dubio: posset enim quod dicere. Statim dicebat quod urina tenuis significat priuationem maturationis: et nunc dicit quod multum spissa idem significat: quod videtur falsum: quia spissitudo est contraria subtilitati et contrariorum signorum debet esse contraria significata. ¶ Dic respondetur quod utraque significat priuationem maturationis. 1° est: quia maturationem comitatur mediocritas in modo substantie. Ideo maturationis materie spisse est ut attenuetur versus mediocritatem: et maturationis subtilis est ut ingrossetur et conuertatur ad mediocritatem versus spissitudinem. ¶ Nota tamen hic quod urina tenuis non ideo significat priuationem maturationis: quia significat subtilem humorem: sepe enim est propter humorum nimiam grossitatem: que opilationes facit.

¶ Amplius urina spissa quemadmodum prius diximus quandoque est clara translucente quandoque est turbida. Verumtamen iter spissam translucentem et tenuem existit dicitur quia spissa translucente cum motu inundatur

non sunt partes ipsi inundate multum parue. imo magne in ea accidunt: unde et eius motus sunt tardi et cum spuma multarum ampullarum: et ipsi ampulle non cito rumpuntur.

¶ Dic ponit signa claritatis et turbulentie ut mihi videatur et hoc ideo in isto cap. quia claritas et turbulentia putantur habere conuenientiam cum grossa et subtili. Et ideo etiam miscet significationes grosse et subtilis. Diuidit in duas partes. Prius docet horum significationes sigillatim. scilicet clare et turbulente. 2° quando in eadem urina apparet claritas et turbulentia quoad diuersa tempora. ibi 2°. (Ampli^o tres obbes.) Prius in duas. prius ponit vnam distinctionem et differentiam inter claram et subtilem. 2° ponit significationes. ibi 2°. (Et que quidem.) ¶ Dicit primo quod ut dictum est supra. capitulo huius summe. urina spissa que dicitur est clara translucente: et quedam est turbulenta. Dicit 2° quod inter spissam translucentem et subtilem sunt tres differentie vna est quod quando grossa translucente agitatur mouetur tarde. 2° quod quando agitatur sue unde non fiunt partes scilicet magne. 3° est quod in ea fit spuma multarum ampullarum: et iste ampulle non cito rumpuntur. Sed in subtili urina contraria contingunt. ¶ La^o autem est: quia grossa est grauior et terrestris magis ac magis viscosa: et propter grauitatem tarde mouetur: propter terrestritatem non facile in paruas partes diuiditur: propter viscositatem in concussionem fiunt ampulle et non cito rumpuntur.

¶ Et que quidem huiusmodi existit ex flegmate generatur bene digesto aut colera vitellina si est in ea tinctura ad citrinitatem trabes. Et si tinctura non est in ea significat flegmatis vitrei resolutionem. et hoc quidem in epilepticorum urinis multum existit.

¶ Dic ponit significationes clare et turbide premitendo signa grosse et subtilis. Et diuidit in quatuor partes. Prius ponit signa spisse clare. 2° tenuis. 3° spisse sine limitatione ad claritatem. 4° turbide absolute. ibi 2°. (In tenui) ibi 3°. (Spissa autem) ibi 4°. (Ad vltimum) ¶ Circa primam partem attende quod textus conuenter inuenitur affirmatiue quod urina spissa et clara generatur ex flegmate bene digesto. Sed omnes auctores dicunt litteras esse corruptas: quia debet dicere ex flegmate non bene digesto. Et dicunt manifeste patere persequentiam: quia statim dicit quod si in ea est tinctura ad citrinitatem trabes est colera vitellina: sed si est sine tinctura est ex liquefactione vitrei flegmatis. MODO constat quod vitreum flegma non est digestum. Et ideo sepe apparet in urina epilepticorum ista urina: quia in eis tale flegma multum abundat. puto igitur hanc expositionem esse veram: sed posset dici quod etiam propter flegma vitreum bene digestum fiat urina spissa. Nam ipsius bene digestum est tamen vehementer grossum ut supra dicitur. et hoc non erit generaliter sed in paucioribus ut supra dicitur.

¶ In tenui autem in qua multa existit tinctura scitur tincturam non esse propter digestionem. Alioquin digestio in primis non magis operatur substantiam quam coloris permutationem. propria namque digestionis operatio est substantiam efficere. unde ipsam tingere. Et digestio quidem in substantia melior est quam in colore.

¶ Dic ponit significationem tenuis: et diuidit in quatuor sicut quatuor regulas ponit: et patebunt partes legendo: primus canon est notus.

¶ Circa tamen hunc locum cadit dubitatio: quia primo videtur esse in vobis dictio. 2° dictio cum dicitur supra. et 3° non videtur inia vera in se. ¶ Prius. n. ad probandum quod tinctura non est propter digestionem infert quod aliter non operaretur substantiam prius quam coloris permutationem ac si ex opposito sequeretur falsum. videtur igitur velle quod non prius

operetur substantia quae colore et statim dicit oppositum ut patet
 ¶ Secundum patet: quia supra. cap. de coloribus dixit. Et color
 quod est urine in egritudine acutis incendit trahit ad colo-
 rez zaffrani et ad igneitate. quod si ibi fuerit tenuitas aliqua
 maturatio significat dispositionem et quod iam incipit sed non ap-
 paret in substantia. Istud expressit dicitur per regulam. ¶ Tertium
 autem patet ex hoc. quia non in casu huius textus dedit colore per dige-
 stionem et tamen non substantiam. igitur non semper prius apparet in substā-
 tia quae in colore digestio. ¶ Pro istis dimittendo supflua et
 non vera dicta expositio est primo notandum quod possibile est per
 actionem digestiue virtutis dari colore manifeste et non manife-
 ste dari modum substantie ut in ante statim allegata. Nam statim
 per mixtionem humorum multum citrini valde pauca continentur nobis
 litera rigere aequitate et non nobiliter ingrossare eandem.
 ¶ Dicendum 2° quod non prius in digerendo intendit dare modum sub-
 stantie quae colore. Nam digestio est preparatio ad expulsionem: talis
 autem habet per modum substantie non per colore: id digestiua virtus
 precipue in nocituo prius intendit modum substantie quae inten-
 dat colore. ¶ Ex quo sequitur quod cum virtus digestiua multum
 agit digerendo aut multum digerit oportet quod multum det de
 modo substantie quam intendit quia iste propter et per se sequitur operatio-
 nem digestiue virtutis et intendit dicitur. hic cum dixit quod operatio
 digestiue est prius dare substantiam deinde eam tingere. ¶ Non
 tamen quod cum statim dicitur de colore et substantia mediocri et quod
 prius et post. Sed non statim quod per multum et forte digones detur
 color et non modus substantie: quia semper forte et multum dige-
 stionem sequitur modus substantie propter mediocri.
 ¶ Dicendum 3° non est dicitur. intentionem quod color multe tinctu-
 re in urina tenui non sit quodam modo per digones sed vult quod non est
 propter intensas digones vel multas sicut multa est tinctura: et hoc
 modo legatur. In urina tenui in qua existit multa tinctura scilicet
 quod tinctura non est propter digones. sicut intensas in suo genere sic
 est tinctura. Nam hoc non est propter multam digonem sed propter ichoatas
 et debile nodum apparentem in substantia ut dicitur supra. cap. de co-
 loribus in ante allegata: et probat dicitur. ibi. Alioquin dicens
 quod alioquin. si aliter esset quod dicitur et tinctura esset propter multam
 digonem tunc non prius fecisset in hac urina substantiam digeste vri-
 ne quae ista colorum mixtionem. Nam ut ego dixi statim si digestio
 est multa et intensa quod sit manifesta in substantia. Ad hoc est re-
 pugnant in casu nostro quod supponimus urina tenuem. ¶ Non vult
 igitur dicitur. inferre ex opposito sui dicti quod digonem prius operatur sub-
 stantiam quae colore tanquam absolute falsum: sed tanquam repugnans
 opposito regule. Ex quo sequitur quod ideo oppositum sue regule
 est impossibile: quia ad ipsum sequitur aliquid sibi repugnans. ¶ Ex
 quo patet prius quod hic nulla est dicitur: et non presupponit in modo
 arguendi falsum esse quod non prius operatur substantiam quae colore. imo
 vult hoc esse verum: sed repugnans opposito regule. Et ideo ne quod pu-
 taret quod diceret hoc esse falsum subdidit quod digonem prius operatur
 substantiam quae coloris mixtionem: et intelligitur ad sensum secundi
 notabilis propositi. ¶ Et sic soluit primum dubium de dictione
 littere. ¶ Sic scilicet de dictione ad dicta capli precedentis
 Nam non intendit absolute quod non sit propter digestionem ut dixi.
 ¶ Ad tertium autem dubium patet ex 2° notabili. et ideo hac litte-
 raz non lego dicens alioquin per quod ut dicitur in modo dicitur.
 nec transponendo sententias prius sequentis ly alioquin ut dicitur se-
 cundus modus nec addendo unam negationem ut dicitur sua 3°
 expositio. Dis. n. modis exponere non est nisi falsificare lit-
 teram. ¶ Quod si queratur utrumque ois tinctura urine deest per dige-
 stionem: puto quod non. Nam contingit urina tingi propter ebullitio-
 nem a calore putredinali ut potest colligi 2° quarti. caplo
 de signis sumptis ex tenuitate urine: dum dixit. Si autem
 fuerit rubedo aut nigredo: scias quod causa in hoc est res stringens
 aut vehementia virtutis qlitatis egritudinalis ipzimentis in
 aqua. Credo tamen quod aquositas puram non tingit nisi propter eomix-
 tionem alicuius rei humoralis cum ea ut expressit vult Gal. primo
 de crisid. sed hec pars humoralis quandoque magis tingit non

propter maiorem digestionem: sed propter maiorem ebullitionem pro-
 pter quam ille humor fit intensius coloratus.
 ¶ Et propter hoc cum urina tenuis in acuta egrit-
 tudine perseverat significat malum et quod virtus di-
 gestiva est sopita.
 ¶ Ponit secundam regulam ad modum correlary dicens quod pro-
 pter causas dictas. s. quod prius digonis operatio est facere sub-
 stantiam sequitur quod urina tenui perseverate in egritudine acuta
 est signum malum significans quod virtus est sopita. i. remis-
 se agens in digerendo aut non digerens.
 ¶ Cum autem urina videris tenuem in cuius
 partibus rubedis et citrinitatis fuerit diversitas
 laborem cognosces inflamantem.
 ¶ Ponit tertiam regulam dicens quod cum videris urina tenuem
 que habet diversitates in partibus in citrinitate et rubedine
 ista significat laborem inflamantem. ¶ Ubi nota intelli-
 gi quod appareat diversitas rubedis et citrinitatis: aut quia
 diverse partes urine appareant una rubea et alia citrina
 sicut si in superiori parte appareat rubea et in inferiori citri-
 na: aut secundo quia appareat color comixtus ex rubeo et
 citrino: et per laborem inflamantium possumus intelligere lassitu-
 dinem inflamantium que provenit ex abundantia humo-
 rum calidorum: scilicet sanguinis et colere quod significatur ex
 hac diversitate colorum in urina apparentium aut 2° per la-
 bore intelligendo uniuersaliter omnem lesionem ut intelligitur
 2° affozismo. affozismo primo: et hoc mihi plus videtur verum.
 ¶ Et si tenuis fuerit fueritque in ea res que sunt sicut
 furfures egritudie in vesica non existente signum erit
 hoc esse propter flegmatis adustionem.
 ¶ Ponit regulam quartam dicens quod si urina fuerit tenuis et
 habuerit sedimen ad modum furfuris non existente egritu-
 dine in vesica significat flegmatis adustionem. ¶ Causa
 autem est quia hec similia furfuri sunt alba et lata: et ideo sunt
 aut ex excoziatione alborum membrorum sicut vesica aut
 adustione humoris albi sicut flegma. Non existente igitur
 in vesica egritudine erit ex flegmate adusto.
 Spissa autem urina in febribus acutis ad summum mul-
 tos significat humores et fortasse significat lique-
 factionem. Et ipsa quidem est que cum una permanet
 hora congelatur et inspissatur.
 ¶ Dic ponit signa urine spisse non limitando ad claritatem vel
 turbulenz dicens quod urina spissa in febribus acutis signi-
 ficat multos humores aut liquefactionem. Et illa est que cum per-
 manet una hora congelatur. ¶ Causa autem est: quia si humores
 essent pauci in morbo acuto cum sint ut plurimum subtiles non
 facerent urina grossam. Et ideo quoniam est grossa propter hu-
 morum comixtionem significat ipsos multos. Quandoque autem
 est grossa propter liquefacta comixta cum ea ut esset pin-
 guedo: et ista recedente calore actuali congelatur sicut alie
 pinguedines a calore eliquate.
 ¶ Ad ultimum hoc turbulencia urine est propter terreitate
 cum ventositate que aquositati admiscetur. Ex istis
 namque cum admiscetur puenit turbulencia et ex ip-
 sorum abinicez separatione puenit claritas.
 ¶ Ponit significationem urine turbide absolute: et dicit quod si
 significat mixtionem partium terreaz et ventositatis cum aquo-
 sitate vriali. Et ratio: quia quando iste due res. s. ventositas
 et pars terrea admiscetur in urina ex eis puenit turbulen-
 tia: et quando separantur puenit claritas. ¶ Et hec regule non
 habent dubium. Nam oia alia elementa sunt puria preter
 terram: et ideo non habent aquam reddere opacam. Terra autem per
 non permanet sparsa per totam aquositate nisi esset ventositati

coniuncta ipsam facienti nature aliter descenderet ad fundum. ¶ Nota tñ hic q̄ verisimile est p̄tingere eē partes terreas cū aqua ita vt vrina sit clara. Nam nō est dubium q̄ vrine aliq̄e sunt clare z nō generatis ventositatibus in eis siēt turbide: igit̄ prius erāt ventositates z p̄tes terre stante claritate. Et aliū patet q̄ vrina mingit̄ clara z p̄ ifrigidationē fit turbida sicut vocam⁹ eas corruptas q̄ postea cuz ad ignē calefiūt clarificānt̄. ¶ Imaginanduz est igit̄ q̄ quēda modū mixtionis partiu⁹ hūozaliū cum aquositate seq̄ claritas: esto etiā q̄ p̄tes terre sint multe nō descendentes ad fundū sicut clara est cristallus non obstante q̄ plurimū sit terrea z vitru cui⁹ multa ps ē terrea: tamē regula Auic. vera ē i se z maxie h̄z verū de turbulētia q̄ accidit aquositati p̄ se puie que fit turbida per admixtionē nō verā partiu⁹ terrearū. In hoc. n. casu oportet q̄ sit p̄pter partes terreas iunctas v̄tositati z econtra p̄tes terre opace cōiuncte v̄tositati sufficiēti ad subleuādū eas in aqua sunt semp̄ causa talis turbulētie: z ita patet generale significatū vrine turbide.

¶ Amplius tres d̄bes attendere dispōnes. Est nāq̄ cū tenuis mingit̄ z d̄inde ispissat̄ q̄ significat q̄ natura laborat i maturādo: s̄z nōdū materia ei v̄ndiq̄ obediuit z ē paties. z fortasse ē cum mēbrozum significat liquefactionē.

¶ Dic ponit signa claritatis z turbulētie: q̄n i eadē vrina apparet claritas z turbulētia diuersis tēporib⁹ z turbida que remanet turbida. Et diuidit̄ i tres partes. p̄rio ponit tres modos cōsiderādos. z. cōparat duos illoz adinuicē. 3. ponit q̄sdā speciales regulas. ibi z. (Ilavo que) ibi 3. (Urina quoq̄.) Itē p̄ria i tres fm tres dispōnes cōsideratas. ibi z. (Aut mingit̄.) ibi 3. (Aut est dispositio.)

¶ Dicit i p̄te p̄ria q̄ tu debes attendere tres dispositiones in vrina q̄rū vna ē. q̄nq̄ mingit̄ tenuis. i. clara: z postea ispissat̄ z fit turbida: z ista significat q̄ nā laborat i maturādo: s̄z mā nō ex toto obediuit z est paties: z aliq̄n significat liq̄factionē mēbroz. ¶ Nota igit̄ p̄mo q̄ Auic. narrat illos tres modos turbide vrine quos pōit Hal. primo de crisi: s̄z nō ponat eo ordine. ¶ Nota z. q̄ in vrina que mingit̄ sunt dispōnes ex alteratiōe z p̄mixtiōe hūoz tam a calore nāli q̄ putredinali itra corp⁹ recepte: merito q̄z dispōnu⁹ vrina extra corp⁹ p̄mutat̄: z iō ex p̄mutatiōe extra corpus cognoscit̄ quomō passa fuerat itra corp⁹ z corp⁹ z humoz dispositiones vt dicit Auero. 4. colliget. ¶ Nota 3. q̄ cū vrina mingit̄ clara z postea turbidatur significat q̄ p̄tes hūozales sunt mixte cū aquositate vrinali p̄ opus caloris nālis. Nā ex opere putredinali poti⁹ mingit̄ turbida: sed hoc opus significat̄ esse debile: q̄z p̄ leuez actionē aeris cōtinentis p̄mutat̄: q̄z etiā vrina nō mingitur turbida significat̄ q̄ i hūozib⁹ nondū ē fortis putrefactio z q̄z ab aere exteriori cito hāc alterationē recipiūt significat̄ q̄ sunt parati putredini. ¶ Ex q̄bus patet p̄rio regula Auic. cē verā q̄ hec vrina significat q̄ nā laborat i maturādo. i. aliquo mō agit color naturalis i hūozes: s̄z materia nō ex toto obediuit. ¶ Patet z. q̄ v̄z dixit Hal. cuz dixit primo de crisi q̄ hec vrina significat q̄ hūoz nonduz ē motus: sed erit i p̄ximo. i. nondū vehementer bullit nec multū digerit̄ i p̄ximo ē futurus i eo motus ebullitionis. ¶ Ultio nota q̄ ex mēbroz z adipis liq̄factiōe cōtingit̄ mingi vrinā clarā q̄ p̄ leuē congelationē turbidat̄: q̄z hoc est de natura pinguedinis que dum est liquida z dissoluta est puia: s̄z ifrigidata ē opaca. Et Auic. hāc subdit significatiōē quā tacuit Hal. loco allegato: q̄z raro accidit.

¶ Aut mingit̄ spissa z postea clarificat̄ z separat̄ ab ea grossiuz subtr̄ stās z significat q̄ natu

ra iaz separauit mām z ipsam maturauit. Et q̄to maior fuerit claritas z maior d̄scensus i ferius z citius significabit̄ maturationem.

¶ Ponit significatiōes secūde maneriei: z dicit q̄ vrina q̄n q̄ mingit̄ turbida z postea clarificat̄ ita q̄ pars grossa ab ea separat̄ z stat i fundo: z ista significat q̄ natura iaz maturauit materiā. Et quāto magis clarificat̄ z citi⁹ tāto est certi⁹ signū maturatiōis: z similt̄ quāto maior est d̄scensus inferi⁹. ¶ P̄rio igit̄ nō. de his trib⁹ manerieb⁹ fecisse mentionē Hal. p̄rio de crisi. z Auerois 4. colliget z Auic. hic ita q̄ putat̄ cōmuniter ab expositoib⁹ de eadē dispositiōe locut⁹ fuisse. ¶ S̄z aliter videt̄ dixisse Hal. de significatiōe hui⁹ z aliter Auerois z aliter Auic. Nam Hal. p̄mo de crisi dixit ita. S̄z que mingit̄ turbida z post paulatim residet i ea sedimen laudabile significat egritudinē absq̄ mora digerendā. Auic. hic vt videt̄ sic dicit q̄ significat materiā eē digestā nō dicit digerendā. ¶ Auerois autez 4. colliget videt̄ hāc ponere q̄ p̄rio ē grossa post subtiliat̄ z post etiā igrossat̄ sicut accidit plerūq̄ cū vrina dimittit̄ z de hac dicit q̄ significat pigritiā nature post icepti operis p̄ncipiū: vñ sic dicit ad litterā. S̄z vrina grossa q̄ postea subtiliat̄ z itez igrossat̄ quāuis hoc opere nature p̄cedit pigritiā nature significat post suscepti operis p̄ncipiū. ¶ Ego libenter i hac diuersitate vidissez qd̄ crediderunt antiq̄ expositoies: s̄z nō iuenio Dinū aut Antoniū de parma aut Mōdinū aut Marsiliū ista declarasse. Dico igit̄ istud qd̄ puto fuisse de mēte istoz auctoz. ¶ P̄rio q̄ nota. q̄ vrina q̄ mingit̄ turbida z clarificat̄ q̄nq̄ mingit̄ paz turbida z clarificat̄ bene p̄ d̄scēsu⁹ hypostasis laudabilis: z hec ē dispositio vrinaz cōpletā digestionē significatiū i morbis materialib⁹. Nā q̄z hypostasiua mā nō est ex toto clara nec ē cōmixta vero mō cōmixtiōis cū aquositate: sed p̄ vicinatē: ideo o3 q̄ cū mingit̄ z p̄ motuz est mixta reddat aq̄sitate parump̄ obfuscatā: z d̄ ista puto q̄ loquit̄ Auic. bec. n. significat naturā digessisse z superasse materiā. Et ideo addit q̄ quāto maior fuerit claritas supple cū debita substātia z citior d̄scensus magis significabit maturationē. ¶ Quedā autē ē vrina que mingit̄ vere turbida: q̄z itense turbulētie z ois talis significat vebemē tē ebullitionē. Nam Hal. de illa q̄ clarificat̄: z ē de qua loq̄mur: ita dicit. Nā vrina q̄ clarificat̄ post paululū significat illud quod remanet de augmēto feruoris z de agitatiōe dicta esse parū. Vult igit̄ q̄ etiā ista significat augmētū feruoris z dictā agitationē z p̄sequens ois alia vrina multū turbida. ¶ S̄z de istis quedā ē q̄ clarificat̄ p̄ d̄scēsu⁹ partis terrestris ad fundū: z ista si sedimen fuerit laudabile: nō dico laudabilissimū: ē. n. impossibile i isto casu significat vt dicit Hal. q̄ cito cōplebit̄ digestio. Erit at̄ sedimē laudabile quod nō erit male substātie nec mali coloris: s̄z nō ex toto oēs habeat aditiōes optimi sediminis: s̄z de hac nō loq̄tur Auic. supra. Et ideo nō oino dispositiōnes easdē itellexerūt Auic. z Hal. ¶ Causa autē dicti Hal. est quia ex quo ē i principio ita turbulēta vrina nō pōt eē sine preternaturali ebullitione que excludit complementum digestionis. Sed quia cito fit sequestratio significatur q̄ vestigium caloris naturalis sit forte z ventositates per ebullitionem putredinis ibi existentis sunt pauce parum resistentes: z ideo cito cōplebitur maturatione. ¶ Si vero vrina mingitur turbida z clarificatur per d̄scēsu⁹ ad fundum: sed postea cito corrumpitur propter aeris impressionem: h̄ est de qua Auero. loquitur: z ista significat pigritiam nature in digerendo eo modo quo prima de illis de quibus Auic. loquitur. z ita isti auctores non de eadem penitus videntur loqui dispositione in his locis: propter qd̄ non ponunt eadem significata.

CAut est dispo media iter primā et alterā ex q̄ cū pdurauerit et nā fuerit fortis et virtus fixa sciet q̄ nō ad maturationē pueniet itegrā. Si vero virtus fixa nō fuerit. erit timēdū ne p̄ditio p̄ueiat maturationē. Cū autē pdurauerit et timorosa significatio nō affuerit significabit capitis dolores. quoniam significabit ebullitiones et ventositates vaporosas.

Cponit maneriē tertiā di. q̄ q̄q̄ ē dispositio media inter primā et secundā q̄ est q̄ vrina mingit turbida. et ita remanet: et ista si b̄ modo pdurat et virtus ē fortis significat q̄ nūc. i. paruo tēpore pueniet ad itegrā maturationē. Sed si virtus nō fuerit fixa significat timores ne mors pueniat maturationē. et si pdurauerit hoc modo et nō fuerit ibi signa alia timorosa significabit capitis dolores: q̄ significat ventositatem et ebullitionem materiei.

CEt i hac etiā tertiā dispositiōe diuersimode videntē dicere Gal. et Auic. Nā Gal. dicit q̄ hec vrina significat cōmotionē et augmentū feruoris q̄ ē in sanguine eē i sūmo augmenti sui. Et Aueroys ita dixit: sed si ab ipso p̄cipio apparuerit grossa et eadez grossitudine p̄māserit significat multā hūorū ebullitionē a calore extraneo factā: et p̄ b̄ ē malū signū: videt igitur q̄ nō significat q̄ cito veniet ad maturationē itegrā cū significet sūmūz motū putrefactionis.

CPro istis nota q̄ vt dixi in q̄stioe d̄ magnitudine febris 2° p̄tūcula affozisimoz nō repugnat māz forti motu moueri ad putredinē: et tñ digeri et esse p̄p̄ cōplementū digōnis imo p̄pterea digeri veloci^o natura magi conāte et mā magis apta recipere saltē ex p̄te eliq̄tiōis et facilitatis vaporatiōis supflui: vñ nos videm^o vermes plurimos generari i aqua cū vebemēter putrefit: et similr i carnib^o. **C**Nō 2° hāc vrinā semp significare vebemētē motū putredinālis coloris. Cū hoc tñ q̄q̄ est diunct^o fortis motus digestiōis: et hoc ē cū virtus ē p̄stans et nō sint alie male significatiōes: et voluit Auic. et b̄ etiā inuit Gal. cū istā dixit meliorē prima: et ex his patet concordia auctozum.

CAlla vero q̄ ex tenuitate ad turbulentiā p̄ueit et sic p̄cedit melior illa ē q̄ i turbulētia p̄manet s̄m plimas horas. Aria quoq̄ multotiens fit spissa et ē hoc p̄p̄ casuz virtutis et nō p̄p̄ nature expulsionē. S̄z vrina q̄ aquosa mingit et aquosa remanet signū ē priuatiōis maturationis penitus. Et vrina spissa laudabilior ē que ad exundūz ē facilis et multe sepatiōis simul. Et huius modi nanq̄ sanat p̄alysis q̄d est ei simile.

Cponit q̄sdā speciales regulas. Et diuidit i q̄tuor et patebunt partes. **C**De p̄ma dicit q̄ illa q̄ mingit tenuis et ex tenuitate puenit ad turbulentiā est melior q̄ illa q̄ p̄manet i turbulētia s̄m plimas horas et vt plurimū. **C**Et hoc videt 2° d̄ d̄ dicto Gal. p̄rio de crisi. Nam que puenit a claritate ad turbulentiā dicit eē deteriorē istaz triū. vnde sic b̄ littera. Urina q̄ turbida fit exteri^o significat q̄ nōdum est ei motus: sed erit in p̄ximo. Necessario igitur hec vrina ē eaz deterior. **C**Et paulo infra. vrina vero 2°. vt dictū est inter has duas est media. Nam ipsa cū generet a cōmotiōe que ē i vltimo fine et statu suo in tñ diminuta ē in malitia ab vrina significante q̄ nondū est motus eius s̄z erit in p̄ximo inquantū excedit i malitia vrinaz significante q̄ ille motus iam p̄ximus est vt sedet et quiescat: et constat q̄ vrina secūda apud ipsum est que mingit turbida: et sic remanet. 3° vero mingit clara et extra turbidatur

CPro cōcordia igitur dicendū hanc vrinā q̄ turbida mingit raro esse bonā. Raro eniz est cū digestiōe et cū alijs signis bonis: s̄z q̄ est bona est melior q̄ illa q̄ mingit clara et turbida cito: q̄ ista significat digestiōne p̄ximā: et hoc est raro. Gal. igitur loquitur de ea q̄ bonū significat. Et Auic. dicit hoc: q̄ vt plurimū ē deterior: q̄ raro ē bona: et cū est mala est deterior. **C**2° regula ē q̄ multoties vrina fit spissa p̄p̄ casuz virtutis nō p̄pter expulsionē materiei. Et post sum^o hic itelligere turbidā p̄ spissaz vel spissam p̄p̄ie dicitā. Nam q̄ cōtentiua mēbroz deficit: ideo multi hūores simul cū vrina trāseūt: nō q̄ natura illas itendat expellere. **C**3° regula est q̄ vrina que mingit aquosa et ita p̄manet significat priuatiōne maturationis penit^o. et hanc dicit Gal. primo de crisi peiorē q̄ sit aliqua trium supra nominatarū. Et de hac satis dixim^o p̄cedēte caplo cū locuti fuimus de vrina alba. **C**4° regula ē. q̄ vrinaz spissaz ista ē melior que est facilis ad exundū: et est multe sepatiōis q̄ in ea fit sequestratio et hypostasis multa p̄ quā tota mā turbulētie et nimie grossitiei descendit: et fit hypostasis: q̄ illa significat maiorē materie obedientiā q̄ aliqua alia: et ex tali multoties sanat palests vel ali^o silis morbz vt spasmus hūidus expulsa p̄ vias vrine materia morbz faciēte.

CCū vrina grossa mingit et vnde p̄cedēdo s̄z ordinē attenuat si multa ē pueniens existit. Et cū ipsa post spissaz et turbidaz et paucā sequit ē signū bonū. et b̄ q̄dē ē cū spissa q̄ turbulētia est apit q̄ mingit paulatiz et subito ide multa facile mingit vrina. cū hac. n. multoties resoluitur egritudo siue ipsa sit vna febrili acutaz siue sit vna aliaz egritudinū ex replōne puenientiū siue sit replō ex q̄ nōduz māifesta accidit egritudo. et iste q̄dez vrine modus est extraneus.

CIn hac 3° parte capli vt supra dicit p̄ncipaliter docet significare p̄ modos substantie et turbulentiā: vt alij dispositiōi coniungunt. Et diuidit in tres partes. Primo docet significare per diuersos modos substantie. 2° p̄ turbulentiā. 3° ponit quasdam extrauagantes regulas cōcernētes maxime significatiōes rerum cūz vrina mixtarū. ibi 2° (Urina turbulenta multoties. Ibi 3° (Urina coloris). P̄ma diuiditur in tot partes quot sunt regule. **C**De prima igitur dicit q̄ quando vrina grossa mingit et deinde procedendo secundum ordinē attenuat si sit multa est cōueniens. Ratio regule est: q̄ significat hanc esse purgationem naturalē. **C**2° regula ē q̄ vrina dicta. s. grossa multa que secundū ordinē attenuat quando est post turbidā aut spissam paucā est signū bonū: et hoc est quando vrina spissa et turbulenta apparet que mingebat primo paulatiz sed post subito et faciliter inde et post eam multa quātitas facile mingit. Et cū ista multoties resoluit. idest finitur egritudo: siue sit acuta siue repletionalis siue fuerit repletio ex qua non prouenit manifesta egritudo: et iste modus vrine est extraneus. Et recte scōm q̄ dicit Dinus: Auic. voluit hic ponere sententiam Ypocratis i illo affo. 4° p̄tūcule. Quibus vrine grosse globose rē. **C**Causa autēz verifians est q̄ quando hec multa tenuis emittit post paucam grossam aut turbidam significat q̄ materia est digesta per subtiliationem factam a natura et pellit. dicit autē hic modus vrine extraneus: quia rarus. Plerūq̄ eniz fit mutatio cōtrario modo: quia ex subtili procedit ad grossam cum ante digestiōnem plurimūz natura non pellat hūores cū aquositate et post digestiōne expellat. **C**Et tū nō. vt i p̄mento voluit Gal. q̄ p̄ tenuem itelligim^o medio crem. et ideo Auic. dicit p̄cedēdo s̄m ordinē attenuat.

¶ Quia est vna nalis coloris supflua e spissitudo plerumq; significat bonitatez expulsiois multaz materiey cui exesidi associat facilitas: et plerumq; significat pditione: ppter ea q; hūoz significat multitudinez et virtutis debilitatez: et hoc quidez demonstrat egrediendi difficultas et paucitas eius qd egredietur.

¶ Sic ponit tertiā regulā dicens q; vrina supflue spissa et nalis coloris significat qnq; bonū qnq; malū. Bonum si gnicat qn exit faciliter: et multa: q; significat expulsionē nālem multaz materiey. Malū significat qn egreditur pauca et paulatiz: q; significat humoz multitudinem sua grossitie: et virtutis debilitatem sua paucitate.

¶ Vrina qdē spissa bona ē q est crisis egritudis splēis et febrū pmixtarū: i q nō expectet eqlitas quoniā natura in expellendo impeditur.

¶ Ista est 4.^a regula: et dicit q; vrina spissa q est crisis egritudinū splēis aut febrū pmixtarū est bona: et cā est: q; ista significat finez illoz morboz consueta mā. Et subdit q; in ista nō expectet equalitas in mō substantie: q; natura impedit i expellēdo. Et nota q; durate crisi nō vult q; expectet eqlitas vrine qn nā est occupata i expellēdo humores ita grossos non obstante q; sint digesti q; vrina per totum tempus crisis est grossa.

¶ Vrina ad vltimū turbulēta significat hūoz multitudine et naturam ab eis occupatam in maturando eos.

¶ Iste est quintus canō de turbida istis incidenter imixtus dicit q; vrina turbida vltimate significat humoz multitudine et naturā ab eis occupatā i maturando eos. Et rō est: q; cū significet materias expelli ostēdit q; nā laborat i maturādo maxie: q; significat q; nō sunt itegre digesti.

¶ Vrina spissa in qua sedimē existit arenosum significat lapidem.

¶ Sic est sext^{us} canō et dicit q; vrina spissa cū arenoso sedimine significat lapidē. Ex quo eniz est spissa significat materiā grossaz viscosam. Et q; sunt ibi arenule significat q; inspissatur et induratur in lapidem aut in renibus aut in vesica. De hoc tamē infra cum de hypostasi dicemus.

¶ Vrina spissa q; apatuz significat apertione cognoscit ex eo qd ei admisceat et ex eo qd pcessit. ex eo. n. qd admisceat sic pure qd malus odor dmonstrat: et exesitib⁹ q; cū ea sepanē sicut petala alba et rubea aut sicut furfur aut alia ab istis ex eis p que cognoscit. Et ex eo quidez qd pcessit qm ibi pri⁹ fuit significatio apatis aut vlcis i vesica aut rene aut epate aut i ptrib⁹ pectoris et significat huius apatis apertione si ante ipsaz vrina fuit similis loture carnis recentis qd est ex gibbositate apatis. Et si egestio talis fuit apatis qd est in eius cōcanitate. et si anhelitus coangustatio pcessit et tussis sicca et dolor in membris pectoris pungitiuus. tūc apostema qd est apertum est lateris et exiuit a parte arterie maioris. et si in pure illo est maturatio conueniens est.

¶ Dec est septia regula dicens q; vrina spissa cognoscit si

gnificare apertione apostematis p ea que pcedunt et p ea que cū vrina cōmiscēt. **¶** Illud aut quod cōmiscet cū vrina q; significat apertione apostematis ē sanies q; cogno scit: q; fetet aut q; illud qd misceat erit aliqd de reb⁹ que a mēbro sepanē sicut petala alba aut rubea aut furfurea: aut alia ab istis sicut sunt quedā filosa. **¶** Sz illud quod pcessit vrinā et facit cognosci q; significat apertione apatis est q; prius i homine illo fuerit signa apostematis i interiorib⁹: sicut verbi gratia. in rene aut vesica aut epate aut in partib⁹ pectoris: et etiā si ante vrinā cū sanie fuerit vria similis loture carnis recentis significat apostēa esse i concavo epati: sz si fuerit ante hanelit⁹ angustatio et tussis sicca et dolor i mēbris pectoris pōgitiu⁹ significat q; fuit apostema i pectore et q; sanies exiuit ex latere arterie vicinioris: et si pus illud est maturū erit veniens. **¶** Et attēde q; numerādo signa q; sunt ante eruptionē apostematis dixit aut vlcis. Nā vlc⁹ nō pcedit eruptionē apostematis: et iō p vlcus debem⁹ itelligere exiturā. Aut B verificat: q; aliquādo vlcus cū debilitat mēbruz ē cā apostematis: et tale vlcus pcedit illius apostematis. apertione.

¶ Et est cū sanus euacuatus qui exercitiuz relinqt migrit vrinā sicut pus et virus tenue quo ipsi⁹ purgat corp⁹ et eius auferit laxitas quā exercitiij dimissione consecutus est.

¶ Dec ē 8.ª regula que posset tñ potius poni p vna ptingētia: et est q; cōtingit hominez sanū migere vrinā sicut pus et virus tenue et maxime cū dimiserit exercitiuz: et p hanc purgabit⁹ eius corpus: et remouebit⁹ ab eo laxitudo: quam fuerat cōsecutus pp dimissione exercitiij. Et hoc cōtingit q; natura materiā hanc aggregatā digerit digōne in nocitio sine eius putrefactioe. deinde expellit p vrinā: et hoc nō est vix pus nec vix virus cū in ea nō sit putredo: sed est sicut pus: q; similis illi: et hic sumit⁹ sanus p omni eo q; nō est eger. Nā ex quo lassitudine patiebatur potius erat neutrum q; sanum corpus eius.

¶ Et etiā cum in epe aut in eo qd est coram ipso fiunt oppilationes et plerumq; contingit vt earuz apertione sit vrina spissa propterea q; earuz egredietur materia. et hec talis spissitudo non est pus. Sed in ipsa q; est post apatis apertione est pus. Et cū hec vrina fuerit cum spissitudine et ad nigredinē traxerit et cū ea fuerit in latere sinistro dolor erit tūc ex parte splēis. Et scdm hanc considerationē si supra femur fuerit aut i sumitate vētris erit tunc ex parte stōi. Hoc tñ septi⁹ ē ex parte epis et canaliū vrine.

¶ Sic ponit nonā regulā dicens q; ptingit fieri opilationes in epate aut i eo quod ē corā ipso de mēbris vt stomacho aut splene aut pectore. Et cōtingit q; p apertione harum opilationū mingat vrina spissa: q; cū aperiunt⁹ egreditur materia earū: q; faciēs eas. Et ista nō est pus: sz illa q; egredit⁹ ex apertioe apostematis est pus et discernunt⁹ ab iuicē. Et si hec vrina trahit ad nigredinē et pcessit dolor in latere sinistro significat q; est ex splene. Et secundū hanc cōsiderationē si dolor fuerit supra femur: aut i sumitate vētris erit ex parte stomachi. scilicet fundi anterioris. sed tñ plurimum est ex epate: quia epar est magis vicinus vrs vrine. Et iste canon est manifestus.

¶ Vrina turbulēta multoties significat casum virtutis. Cuiq; virtus ceciderit frigiditas superabit que erit sicut illa q; exterius ifrigidat.

¶ **M**odo facit quod dictum est: et diuiditur in tres sicut tres regulas de turbulenta vrina ponit. ibi 2° (Turbulenta enim) ibi 3° (Urina que vrinis.) ¶ Dicit primo quod multotiens vrina turbulenta significat casum virtutis. scilicet naturalis et vitalis regulantium totum corpus: unde neque valent sequestrare humorem ab aquositate neque putrefactionem prohibere: nec retinere humores: et ideo fit inde vrina turbida. Et quando cadit virtus tunc vrina est frigida sicut illa que exterius infrigidatur. nec est in isto casu intelligendum quod hec vrina ex toto mingatur frigida sicut aqua: sed valde pauca caliditatis. Nam tunc calor relinquit membra longinqua a corde et etiam in ipso corde paucificatur.

¶ **U**rina turbulenta que malo vino sifas aut aque ciceris est vrina pregnantis aut habentis apostemata calida longi temporis in interioribus.

¶ **D**ec est 2^a regula in qua dicit quod vrina turbulenta que similatur malo vino aut aque ciceris est vrina pregnantium et habentium apostemata calida longi temporis in interioribus.

Sed hic sunt duo dubia. Primus quia in pregnantibus debet esse vrina clara similis vrinis virosum: igitur non turbida. ¶ Secundum: quia apostemata longi temporis debent esse ex materia frigida que non facit superfluitatem rubeas similem vino. ¶ Preterea plerumque est apostema in interioribus et non apparet huiusmodi vrina vt patet experientia. ¶ Ad primum dicitur quod pregnantes pauci temporis: quia parum menstrui retinuerunt: et quia constrictae sunt vie et id parum menstrui quod superat tendit ad venas matricis et iuuantur in digerendo a calido spermatis viri: id vrinas habent claras: sed pregnantes vicine partui: quia multum menstrui retinuerunt et quia illud tunc regurgitat a venis matricis in alias: et est mali coloris. Ideo quandoque aliquid tale emittit cum vrina et faciunt vrinam turbidam dicti coloris. ¶ Ad secundum dicitur quod apostemata in interioribus duobus modis: cum sint longi temporis sunt causa dicte vrine. Primo quia epatis virtutem debilitant unde fit vrina cum permixtione sanguinis mali: et quia ab illis tandem resultat materia que adustione participat et mingitur. Et ideo hec talis mixta cum parte sanguinis et aquositate reddit vrinam dicti modi.

¶ **U**rina que vrinis asinorum aut aialium assimilatur et est quasi mulachbach ppea que est multum turbida corruptione humorum corporis significat: quod tamen magis significat est flegma crudum in quo aliqua caliditas operata fuit propter plerumque significat capitis dolorem venturum. et ipsa cum grossa ventositate ebullire fecit et propter plerumque significat capitis dolorem venturum aut alabachal: et cum perseverat significat litargiam.

¶ **D**ec est 3^a regula in qua dicit quod vrina similis vrine asinorum et aliorum subiugaliu: et est quasi mulachbach: quod est multum turbida: significat corruptionem humorum corporis maxime flegmatis crudi: in quo per operationem caliditatis ventositas fuit generata: et ideo significat capitis dolorem venturum: aut alabachal. ¶ Nota primo quod mulachbach est aqua qua vtuntur saraceni que est ex aqua rosata cum musco et ambra et gariofilis et alijs odoriferis et est valde turbida. Sed alabachal est egritudo in qua a cerebro flegma descendit ad inferiora: et vocatur stillicidium siue species catarrhi: et tunc verificatur regula: quia turbulenta illa non fit sine humorum putredine vt est dictum supra. ¶ 2° sine ventositate coniuncta parti terre. ¶ 3° quia ista nec

nigra est nec citrina nec rubea maxime flegmatis significabit putredinem. ¶ 4° quia ibi est opilatio significatur quod coicatur capiti: et ideo si retinebitur faciet dolorem capitis iuxta affozismi sententiam. Quibus vrine conuerse turbate velut subiugaliu et. Et si non retinebitur faciet catarrum dictum.

¶ **U**rina que colozali alicuius membri similatur cum perdurat egritudine in illo membro significat.

¶ **D**ic ponit extrauagantes regulas: et sunt quatuor. Prima est quod vrina que similatur colozali vnus membri et perdurat hoc modo significat egritudinem futuram in illo membro. Et ratio est quia non obstante quod coloz detur vrine ex permixtione materie et non immediate a membri coloz: tamen membra multiplicantia superfluitates multotiens eas faciunt sibi similes quodammodo in coloz. Et ideo cum vrina perseverat secundum talem colozem significatur quod membrum continue multiplicat superfluitates expellendas: et ideo tandem egrotabit.

¶ **E**t quodam dixerit quod cum in inferiori parte vrine fuerit aliquid quod pulueri sit simile aut fumo plogabit egritudo: et si in tota perdurat egritudine pronosticatur mortem aut flegma crudum quod a pure discernitur fetore.

¶ **S**ecunda regula est ex dicto quorundam: quod quando in inferiori parte vrine fuerit aliquid quod est sicut puluis aut fumus egritudo significatur longa. Et si perdurat in tota egritudine pronosticatur mortem aut flegma crudum quod a pure discernitur per fetorem. Ego autem hoc expresse vidi in quadam puella. ¶ Nota igitur quod multotiens in vrina alba clara superius prope fundum videtur obscuritas ac si fumus esset ibi: et hec quandoque accidit ab vlcere in vesica aut renibus cum paucissima sanies pellitur: et cum igitur videtur quasi fumus a fundo ascendere multotiens aut quasi per totam vrinam est hoc: et quando leniter declinamus vrinale ad vnam partem apparet iuxta superficiem fumus ille. si igitur in vrina est fetor tunc est sanies. si vero non sit fetor significat flegma crudum cui accidit ex putredine diuisio ad paruas partes sine digestionem: et ideo quando protelatur significatur mors cui significetur quod natura non dominatur humori.

¶ **U**rina habens partes diuersas significat quod quanto plus partes in ipsa fuerint maiores tanto plus nature operatio est studiosior et natura plus potens et potius plus aperti.

¶ **D**ec est tertia regula in qua dicitur quod vrina que habet partes diuersas significat quod quanto partes ille sunt maiores tanto nature operatio est studiosior et natura plus potens et potius plus aperti. ¶ Nota igitur quod multotiens in vrina sunt partes humorales aut in fundo aut nantes que non sunt coniuncte: immo percipiuntur ab alijs diuerse: et quandoque contingit quod iste sunt partes membrorum vt petala et trumbi. cum igitur sint partes humorales regula est vera: sed si sint partes membrorum: tunc quanto fuerint maiores partes tanto significantur vlcerata peiora.

¶ **U**rina in qua videntur quasi fila adinuicem mixta significat quod fuit mixta postquam coitus fuit completus.

¶ **Q**uarta regula est quod vrina in qua videntur quasi fila adinuicem mixta significat quod fuit post coitum mixta. ¶ Et non quod hec fila sunt grossa alba ex spermatis parte que remansit in virga post coitum que cum vrina pellitur.

De significationibus odoris vrine. Cap. III.

Intererunt quidam se nunquam vidisse egrum cuius vrine odor sit sicut odor vrine sani.

In isto caplo Aui. determinat de significationibus vrine per odores. et diuiditur in duas partes. primo ponit quorundam dicitur

circa hoc. 2° ponit significando secundum proprias intentiones. ibi 2°. (Et nos.) De prima dicit quosdam dixisse se nunquam vidisse egrum cuius vrine odor esset sicut odor vrine sanorum. Ubi nota quod Aui. de hoc dicto nullum ponit iudicium suum veritatis vel falsitatis. Sed veritas est quod non repugnat inueniri odores in vrina vnius sani et vnius egrum: puta si sanus esset colericus et eger naturaliter flegmaticus et egrotaret parua egritudine colerica. Secundus casus est vbi vnus sanus sibi vteretur quadam dieta permutando odorem vrine ut spagi permutant: deinde vtendo alia dieta ex egritudine haberet vrina odorem similem illi. Tertius casus est vbi egritudine non comunicaret nocumetur epati et vix vrine et venis. Nam tunc non oportet vrine odorem permutari: plurimum tamen variat in eodem homine odor vrine: quoniam de sanitate inculcata transit in febre putrida: quia ea ex quibus vrina habet odorem non seruat proportionem ad omnino similes odori proprio.

Et nos quidem dicemus quod cum vrina nullo modo odorem habet complexionis frigiditatis significat et superflua cruditate. et plerumque etiam significat in acutis egritudinibus mortem nature.

Modo exequitur secundum propriam intentionem. Et tria facit. primo docet significare per priuationem odoris. 2° per odorem. 3° per mutationem de odore certi modi ad priuationem. ibi 2°. (Cum autem odorem.) ibi 3°. in fine. (In acutis egritudinibus.)

Dicit primo quod priuatio odoris penitus in vrina significat frigiditatem complexionis et superflua cruditatem et in acutis egritudinibus plerumque significat mortem nature. id est mortificationem caloris naturalis. Ubi nota quod cum odor fundetur in fumali euaporatione calida et sicca: et vrina naturalis debeat habere odorem acutum sequitur quod priuatio eius significat priuationem huius fumalis euaporationis. et ideo frigiditatem: et quia frigiditas est causa cruditatis significat cruditatem. In acutis autem egritudinibus: quia plurimum pendet a materia calida non videtur quod vrina sit hoc modo facta penitus sine odore: nisi quia iam resolutus est calor naturalis. et cum eo etiam preternaturalis vt in febribus accidit colliquatiuis in quibus etiam hanelit^r est frigidus. Ex quo patet quomodo in acutis hec vrina significat mortem nature.

Cum autem odorem habuerit fetidum et maturatio nis significationes in ea fuerint erit ipsius causa scabies aut vlcera in instrumentis vrine que suis cognoscuntur signis. Quod si maturatio non affuerit pole erit vt sit ex h^o: et pole vt sit ex putrefactione. Quibus hec in febribus fuerit acutis et non fuerit causa membrorum vrine erit signum malum.

Ponit significationes ex odore positivo. et diuidit in sex partes: secundum sex regulas: et patebunt partes. Prima ergo regula est quod fetor in vrina si sit cum signis digestionis ex parte. id est substantie vrine et hypostasis significat vlcera in instrumentis vrine. id est vesica aut renibus aut ex scabie: sed si non fuerit cum signis digestionis: tunc potest esse ex isto: et potest esse propter putrefactionem humorum absque scabie et vlceribus. Ubi nota quod odor fetidus in rebus que non ex tota specie sunt fetide non fit nisi ex putrefactione rei secum commixte talis aut res aut est sanies aut alius humor vltimus. Nota 2° quod quoniam

residuum corporis est sanum non obstante quod in vix vrinalibus sit egritudo: tamen vrina multotiens apparet digesta: imo digestio in vrina significat sanitatem et diuini caloris naturalis in locis qui sunt supra vias vrine vt infra dicitur. Cum ergo vrina est digesta et habet odorem fetidum non est nisi ex putredine vel sanie ab instrumentis vrine: et hec non sunt nisi cum vlcere et scabie in eis. et sic per prima pars regule. Cum autem digestio non est in vrina: tunc etiam potest esse quod putredo tamen non est nisi ex vix vrine: et ideo potest etiam esse ex vlcere vel scabie in eis et potest esse quod veniat a superioribus membris: et tunc significat putrefactionem in eis presertim in venis. Urina ergo fetida cum sanitate membrorum vrine significat putredinem in venis. Si ergo volumus discernere ex quo sit talis fetor: hic fit per signa propria vlcerum renium et vesice posita in 18° tertio. et 19°. et ex hoc patet 3° pars regule quod quando talis vrina fetida fuerit in se. acuta et non fuerit causa membrorum vrine: est signum malum: quia significat materiam morbi fortem putredinem.

Et cum ad acredinem traxerit significabit putrefactionem que est in humoribus frigidam habentibus substantiam quos calor superauit extraneus et significabit mortem caloris naturalis et dominium frigiditatis in natura cum calore extraneo.

Ista est 2^a regula in qua dicitur quod quoniam vrina traxerit ad acredinem significabit putrefactionem que accidit in humoribus sub frigiditate quos superauit calor extraneus. Sed si fuerit egritudine acuta erit signum mortis et significabit mortem caloris naturalis et dominium frigiditatis in natura cum dominio caloris extranei.

Ubi nota quod per odorem trahentem ad acredinem illam intelligimus que habet odorem acetosum. Nota 2° quod odor acetosus fit ex causis proportionatis ad faciendum saporis acetosum: nec talis fumalis euaporatio inuenitur in rebus corpulentis nisi cum frigiditate per priuationem fortis caloris naturalis.

Nota 3° ex his que dixi in caplo de humoribus quod acetosus sapor fit duobus modis. Vno modo per viam digestionis incomplete vel complete cum paruo calore naturali. Alio modo per viam putrefactionis per quam calor inatus rei exhalat in re habente humidum et subtile subam sicut accidit in vrina. In vrina ergo cum odor fuerit acris aut acetosus hoc contingit: quia humores naturaliter huius saporis sicut flegma acetosum putrefiunt: et ideo separantur ab eis partes a natura: et pelluntur cum vrina: et tunc significat putrefactionem in humoribus frigidis subnaturaliter: aut quia in humoribus alijs tanta accidit putrefactio vt resoluatur pars spumosa naturalis caloris eorum subiectum. vnde fiunt acetosi: et ideo hoc erit cum mortificatione caloris naturalis innati et dominio caloris extranei: et quia acuta egritudo fit plerumque ex calidis humoribus: ideo in illa vrina hoc significat mortem: quia significat defectum naturalis caloris cum multo extraneo.

Odor vero qui ad dulcedinem trahit sanguinis significat dominium.

Ista est 3^a regula in qua dicitur quod odor trahens ad dulcedinem significat dominium sanguinis. et dicitur odor dulcis sicut alij odores qui a saporibus denominantur: vt 2° de anima: et in de sensu et sensato: et 4° colliget: et patet causa regule: quia solus sanguis inter humores est vere dulcis vt per ex his que dixi in capitulo de humoribus.

Et que multum est fetida est colerica.

Dicit ponit quartum dicens quod vrina multum fetida significat quod est colerica semper intelligendo de illis que sunt non propter vlcera et sanie. Sed queritur propter quod est quod sanguinei sunt fetidi odoris magis quam colerici: et tamen multum fetor in vrina significat putredinem colerice. Dicit dicit Dinus dupliciter vrinam posse fieri multum fetidam similiter et sudorem. Vno modo: quia multum

horribilem et molestam odoratum nro. 2º qz valde acute im-
pimentis pmo modo sanguinea vrina sicut sudor sunt ma-
gis fetidi qz colerici. Et h vult Gal. de sudore. 8º terapenti-
ce. ¶ 2º mo sunt magis fetidi colerici: et hoc vult hic Aui.
de vrina: forte autem lz in sanguine vel sua superfluitate fa-
cilius accidat leuis putredo ppter caliditate et humidita-
tem: vnde facilius fit fetor in sudore in sanguineo qz in co-
lerico: tamen vehemens fetor magis accidit ex putredie co-
lere cu putrescit: vñ fella qñ sunt fetida sensi ego ee itole-
rabilis fetoris. Et ex h potes alr cam reddere vt pz.

¶ Et fetida ad acredine trabes est melica.

¶ Ista est 5ª regula dicens qz vrina fetida trabes ad acredi-
ne est melancolica: et ca est: qz flegma no est ex sui putredie
ita aptu fetere vt melancolia.

¶ Quisqz vrina fetidi odoris i sanis pseuerauerit
significabit febres q ex putrefactioe accit aut
minoratione putrefactiois q i ipis e retenta. et
h qde dmonstrabit si ilico alleuiatioez habuerit.

¶ Ista est 6ª regula dicens qz vrina fetidi odoris pseuerans
in sanis significat futuras i eo febres putredinis: qz signi-
ficat abundantia humoris apti ad putrescendu: aut signi-
ficat qz purgatur corpus a putrido humore in eo multipli-
cato: et si hoc sit tunc statim post illaz alleuiat corpus eius:
et causa patet ex dictis.

¶ In acutis egritudinibº cu fetor vrinam cotabitur:
et postea ab ea remouebit fueritqz ablatio
hec subito et post ipsaz non consecuta fuerit re-
quies significatio erit casus virtutis.

¶ Ista est 3ª pars capli in q facit qd dictu est. dicit qz si in
vrina acute egrotatis fuerit fetor: et postea subito fetor re-
moueat: et no sequit requies: istud significat casus virtutis.
Ex quo. n. non sequit alleuiatio: sequit qz ma mala adhuc
remanet: et qz fetor subito remouet sicut qz vtus de ma no
pot expellere: et ideo significat qz cadit ipsa virtus.

¶ De significatiobº vrine ex spuma supris. Cap. V.

Spuma accidit ex humiditate et ven-
tositate proiecta i vrinale cu pro-
iectione vrine.

¶ Ponit i isto caplo signa ex pte spume.
et diuidit i duas ptes. p docet quo fiat spu-
ma in vrina. 2º suas significationes. ibi 2ª.

(Et spuma.) Prima in duas: qz pmo facit qd dictuz est. 2º
remouet dubiu. ibi 2ª. (Vetositas.) ¶ De prima dicit qz
spuma fit ex ventositate et viscositate piecta in vrina: et su-
mi hie ventositas p vapore et p aere et p vera vetositate:
et costat qz iste due sunt cause males spume: cu spuma non
sit nisi aggregatu ampullaz: qruz ps circudas e viscosa et
ptra e subtilis aerea vel vetosa. Et tu p h lege q scripsi in
pmento illi affozisimi. Stragulatorz dissolutoz et.

¶ Ventositas vero cu vrina egrediens auxiliuz
pculdubio pbet in substantia vrine. et pcipue cu
ventositas i corpore superauerit quemadmo-
dum in vrina accidit oppilationes habentium
in qua multe sunt ampulle.

¶ Remouet dubium: quia posset quis dubitare. vnde ve-
nit ventositas que est causa spume. Et respondet qz vento-
sitas egrediens in substantia vrine: idest que egreditur p
mixta substantie vrine proculdubio prebet auxiliuz in ge-
neratione spume. Et hoc patet: quia in vrina habentis opi-
lationes multe apparer ampulle qd non est: qz multa ven-
tositas ab eis egreditur cum substantia vrine permixta.

¶ Ubi considera qz intra corpus no est verisimile in vri-

na esse spumam: quia non est in loco vbi fiat agitatio aut
ebulitio requisita ad spumam: potest tamen cum ea coin-
gi ventositas: et facit ampullas que dicuntur granula: quia
apparent in medio vrine ad modum granuloru magis lu-
cidorum: quando in lumine prospicitur: sed hec ventositas
cum vrina expellitur propter agitationem pot facere spu-
mam. In vrina autem habentium oppilationes: ideo fiunt
ventositates: quia ista corpora multum abundant visco-
sis humoribus qui per calidum ventofantur.

¶ Et spuma qde qñqz cu suo significat color si-
cut significat sua nigredie et ruffedie i icteritia
Et e cu puitate sui et magnitudine significat. qm
ipsiº magnitudo significat viscositate. Sui no
multitudine et paucitate: qm ipsiº multitudo si-
gnificat viscositate et multa vetositate. Et ipa
qde significat p rupturam suaz ampullaruz cito
factaz. aut tarde. quoniam ruptura ampullaruz
tarda significat viscositatez.

¶ Dic exequit de significatiobus. Et primo narrat dispo-
sitiões spume per quas ipsa significat. 2º ex illis docet spe-
cialiter significare super dispositionibus renuz. ibi 2ª. (Et
parue.) ¶ In pmo dicit quatuor: primuz qz spuma quan-
doqz significat per suum colozez: verbi gratia: si spuma est
nigra aut ruffa. i. citrina significat icteritiaz. s. aut nigram
aut citrinam: quia nigra significat exituz melici humoris.
Ruffa colerici. Nam qz plurima ma nigra aut citria cum
vrina expellitur: ideo viscosa pars ampullaruz tantaz ha-
bet oppacitatem et colozem qz apparet in spuma coloz eius:
qd non accidit in spuma vrine non multe tincture: qz pro-
pter multum aerem inclusum et paucum colozem et opaci-
tate viscoze partis ampulle appet alba. ¶ Dicit 2º qz spu-
ma significat sui magnitudine. i. per magnitudine ampul-
laruz: et ille significant viscositate materie: aliter. n. non to-
leraret multa extensione. ¶ Dicit 3º qz significat sui mul-
titudine: qz multa spuma sicut multa ventositate: et ca e cla-
ra. ¶ Dicit 4º qz sicut p h qz ampulle cito rumpunt aut tar-
de: qz tarda ruptura sicut viscositatis intensioe.

¶ Et pue qdez ampulle remanetes in egritudi-
nibº renuz significant vetositates et viscositate.
Ad sumu vero hior viscosus i egritudinibº re-
nuz est malº et significat hiores malos et frigi-
ditate et illud significat granula q noiaumº.

¶ Facit qz dictum est dicens qz parue ampulle in egritudi-
nibus renuz significat ventositate et viscositate: et hoc
quando remanent: et in summa significat malum: quia hu-
mor viscosus i eis est malus: quia significat humores ma-
los et frigiditatem. Et hec significant granula q nuc noia-
uimus: scilicet parue ampulle remanentes statim dicte.

¶ Considera ergo hic qz parue ampulle sunt duozuz mo-
dorum quedam apparentes in superficie vrine circa late-
ra vrinalis que non sunt cum multitudine: ita qz debeant
dici spuma. Et quedam sunt in medio vrine intra supficie
q vident qñqz moueri aut ascendedo vel descendedo: sicut
athomi q sunt in radio solis: et oes iste ampulle vocantur hic
etiam granula: lz appropriate medici moderni dicant gra-
nula illas ampullas que sunt in medio. ¶ Considera 2º qz
in egritudinibus renuz: scilicet quando dolor est in reni-
bus ista granula significat qz materia frigida trahitur ad
renes: et qz si est ibi dolor augebitur vt colligi pot isº terty
caplo 2º: et hoc voluit hic Aui. ¶ Causa aut quare granula
hec significant est: qz significant ventositate et maz visco-
sam circundante q sunt vt plurimu a frigiditate.

Sen. II.

minorat q̄ i ipsa residet. Et p̄na p̄z: nā si hypostas̄ decidat̄ a digōne 3^a. erit plima: q̄n̄ p̄let̄ vel p̄leta erit 3^a digō: nō aīq̄ īcipiat̄ r̄ dū fit sāguis. ¶ 3° sic: hypostasis aut̄ ē ex pte cibi nō p̄uersa ad chilū aut̄ ex pte chili nō cōuersa ad alios hūores: aut̄ ex pte hūoris nō p̄uersa ad alias hūiditates se cūdas. aut̄ ex pte secūdar̄ hūiditatū nō p̄uersa in mēbra. nō p̄mū: q̄z p̄s cibi nō p̄uersa ad chilū nō vadit ad venas r̄ epar̄ i nālissima dispōne: vt p̄z p̄ma hui⁹: caplo d̄ ḡstione hūoz̄ nec ex pte hūoz̄ p̄uersa ad hūiditates secūdas. Nā aut̄ talis p̄s eēt i p̄p̄ia spē hūoz̄: r̄ b̄ ē falsū: tūc. n. hypostasis aut̄ eēt sāguis: r̄ sic eēt rubea sanguinea: r̄ ista ē hypostasis nō nāl̄is: vt p̄z hic īfra i hoc ca^o: Aut̄ ex colera: r̄ tūc aut̄ eēt citrina aut̄ rubea: r̄ ista ē est nō nāl̄is. Aut̄ eēt solū flegma. r̄ hoc nō. p̄mo: q̄z tūc n̄ significaret colere aut̄ sanguis digōne. 2° q̄z flegma subtiliat̄ q̄n̄q̄ ita vt putaret̄ hypostasis nāl̄is vt īfra i hoc ca^o: cū dicit: p̄lerūq̄. n. subtiliat̄ r̄ attenuat̄ vt putetur hypostasis laudabilis supple fta. r̄ q̄z b̄ flegma subtiliatū nō ē talis hyposta. subdit. Quapp̄ i acutis egritudinib⁹ nō ē p̄fidendū i eo q̄ apparet̄ fm̄ similitudinē laudabil̄ hypostas̄. Sīl̄ arguit̄ q̄ nō sit p̄s melie. Aut̄ 2° diceret̄ q̄ ē ex pte istoz̄ hūoz̄ q̄ p̄uertit̄ in supfluitatez̄ hora q̄ fit digō 3^a. vt dicit̄ fē oēs medici. S̄z arguit̄ q̄ n̄. p̄ q̄z ista nō est pars ex cibo q̄ effugit actionez̄ nature apud p̄uersionē suā ad sanguinez̄: vt dixit̄ Hal. loco allegato. 2° q̄z nō plurima appareret̄ hora digōnis sanguinis r̄ paucificaret̄ q̄n̄ sanguis ē digestus. 3° q̄z hypostasis laudabil̄ nō est aliud q̄ hūoz̄ faciēs febrē q̄ iam digestus est: vt Aui. dicit̄ p̄ma q̄rti. caplo de cura putridaz̄ in generali. S̄z p̄stat q̄ tales hūores nō sunt cōuersi ad aliā nām cū in crisisibus expellāt̄ seruātes p̄p̄ia nāz̄ r̄ coloz̄ez̄: q̄ hypostasis laudabilē nō ōz esse ex supfluo remanēte ex hūoze in digōne 3^a. immo est q̄n̄q̄ ipsemet hūoz̄ digestus 3ª digōne. ¶ 4° q̄z hypostasis p̄portio ad significādū sup̄ maturationē materiei i toto nō esset sicut p̄portio puris albi ad significādū maturationē apostematis. Nā sanies est ex hūoze digesto nō supfluitas digōnis: p̄ns tñ̄ Aui. in isto ca^o: statim seq̄n te post parū. ¶ 5° q̄z i p̄ncipio putridaz̄ febrū deberet apparere sedimē meli⁹ q̄ in statu vel agumēto: cū in p̄ncipio nutriā corpus magis: r̄ sit v̄tus min⁹ defecta: iō amplioz̄ eēt bona supfluitas digōnis ex sanguine seq̄strata cui⁹ op̄positū docet experientia. ¶ 6° q̄z in v̄tinis sanoz̄ esset magis q̄renda q̄ egroz̄. ōz. n. vt in sanoz̄ venis sit talis hūoz̄ excutiēdus: q̄z ōz in eis talē supfluitatē aggregari siue generari cū nō possint stare qn̄ in eis sit 3ª digō: r̄ p̄ns eius supfluitas generet̄. ¶ Similibus modis arguit̄ q̄ nō sit ex secūdis hūiditatib⁹. Restat̄ q̄ nō pōt̄ eē nisi ex pte chili nō p̄uersa ad sanguinē i epate: s̄z post trāsmissa ad v̄tas v̄tine cū aquositate: r̄ iō est decisa a loco 2ª digōnis: nō tñ̄ genita p̄ secūda digōne: s̄z p̄ p̄maz̄: r̄ hoc sentit̄ Hal. loco allegato i p̄ argumēto. ¶ Ultio si hypostas̄ eēt ex supfluitate 3ª digōnis nō videret̄ mod⁹ q̄ sigret̄ sup̄ digōne epatis. Nā digō 3^a p̄ficiē in mēbris post epar̄: r̄ possibile ē epate bñ digerēte alia mēbra male digerere r̄ ecōtra.

In oppositū est q̄ hypostasis sit supfluitas 3ª digōnis arguit̄ mltipl̄: p̄ sic. ¶ Nī si hypostasis decideret̄ a digōne q̄ fit i ambitu toti⁹ n̄ posset sigre sup̄ maturationē materiei i toto: s̄z ipsa ōz sup̄ talis materiei maturationē sigre: vt paulopost dicit̄ Aui. i isto ca^o: q̄ r̄c. maior p̄z: q̄z exiēs significās super maturationē ōz d̄cidi a loco vbi fit tal̄ maturationē: r̄ p̄ illā trāsmutari vt cōstat de egestiōe r̄ v̄tia r̄ sputo r̄ sudore. ¶ 2° sic. si hypostasis eēt p̄s chili vel a digōne 2ª decisa: sequit̄ q̄ hypostasis laudabilis nō h̄z significare sup̄ digōnez̄ materiei faciētis febrē: q̄n̄ illa mā nō eēt i epate: p̄ns tñ̄ Hal. primo de crisi. r̄ Aui. 2^a q̄rti: r̄ oēs auctoz̄e medicie. Et p̄na p̄z vt p̄cedēs: q̄z illa p̄s a 2ª digōne decisa nullo mō p̄mutat̄ s̄z permu-

Doc. III.

tatur secundū p̄mutationez̄ materiei faciētis febrē: r̄ iō sup̄ illā n̄ significat. ¶ 3° si ita eēt nō eēt hypostasis laudabilis pars humoris faciētis febrē. contra Aui. p̄ma quart. caplo statim supra allegato. ¶ 4°. sequit̄ q̄ in p̄ncipys febrūz̄ humoz̄aliū deberet amplioz̄ apparere hypostasis laudabilis q̄ in statib⁹ r̄ q̄ in sanitate: p̄ns tñ̄ falsum r̄ cōtra Hal. p̄mo de crisi q̄ ponit in p̄ncipio v̄tinaz̄ sine hypostasi: in statu aut̄ r̄ in sanitate cū hypostasi. Et p̄z p̄na. p̄mo q̄z in p̄ncipys taliū febrū minus est potens epar̄ digere: r̄ q̄ in sanitate: r̄ ideo plus remanet de chilo non p̄uerso ad sanguinē. Et q̄z in p̄ncipys febrū multo plus comedit infirm⁹ debite rect⁹ q̄ in statu: multo plus de tali materia hypostatica tunc superflueret.

In hac qōne tres ponā articulos. In p̄ ponā q̄dā cōia d̄ hypostasi q̄ ōz vnūquēq̄ dicit̄. 2° narrabo pōnē plus q̄z p̄metator. i. 3° dicā illō q̄d magis mihi v̄t auctoz̄ mentibus conformē in n̄ro q̄sito.

Quantū ad p̄mū nota p̄ q̄ noīe hypostasis cōiter intelligendū est fm̄ vsuz̄ medicoz̄um oēm rē cū v̄tina a corpore expulsam grossioris sube q̄z v̄tina: r̄ ab ea diuersam. i. ita vt visu discerni possit. Ex quo sequit̄ q̄ de hypostasi in genere nō est dubitādū q̄ q̄n̄q̄ nō est pars chili refugiens operationez̄ nature apud suā cōuersionē ad sanguinē: nec tamē repugnat aliquā hypostasis esse talē rem large vt p̄dicat̄ accepto vocabulo. ¶ 2° stat 2° q̄ sumēdo hypostases p̄ non nāl̄i non ōz oēm talez̄ esse supfluitatem 3^a digestionis. r̄ ideo si q̄sio generaliter p̄poneret̄ nō esset v̄l̄r determināda. Restringamus q̄ titulū qōnis ad hypostasis nāl̄is substantie. ¶ 3° nō 2° q̄ hypostasis bone substantie significat sup̄ digōnem humoz̄ū q̄ sunt in ambitu totius precipue i venis. Istud colligit̄ ex Aui. in particula imediate seq̄nte capituli istius. ¶ Nota 3° q̄ tam humorē ad benignum reducibilē q̄ humorē malignū tunice venarum digerūt. de naturali p̄z: q̄z in eis cōuertit̄ sanguis ad primā humiditatē de secūdis. Et colligit̄ tur et̄ ex Hal. p̄lerisq̄ locis p̄cipue p̄mo p̄noticoz̄. cōmentō v̄ltimo. d̄ nō nāl̄i p̄z ex Hal. r̄ p̄mo de differētys febrū. ¶ 4° nō 4° q̄ n̄ ōz appere hypostasis i v̄tinis sanoz̄: vt colligit̄ ab Aui. īfra: r̄ a Hal. p̄ de crisi: s̄z nō exp̄sse. r̄ cā ē: q̄z nō ōz vt sit in eoz̄ venis hūoz̄ euacuād⁹ p̄ v̄tinā. ¶ 5° nō 5° q̄ p̄ hypostasis nāl̄is sube intelligim⁹ hypostasis significatiuā digōnis humoz̄ maloz̄ i sanis: r̄ s̄l̄r hypostasis significatiuā digōnis humoz̄ maloz̄ nō conuertibilitū ad benignū in p̄cauo venaz̄ existentiū: q̄ v̄traq̄ istaz̄ dicit̄ hypostasis bone sube p̄z ex Aui. hic. Nā dicit̄ q̄ bec hypostasis. i. nāl̄is n̄ expectat̄ nisi i egritudinib⁹. r̄ subdit q̄ si i venis sanoz̄ sit hūoz̄ crud⁹ meli⁹ ē q̄ fiat hypostasis in v̄tina aut̄ matura aut̄ nō matura: r̄ Hal. dicit̄ hoc clari⁹ p̄ d̄ crisi. cū vult q̄ v̄tina optima h̄z sedimē album.

Quantū ad scōz̄ articulū p̄ declarāda pōne plus q̄z cōmentatoris supponit̄ p̄ q̄ oīs hypostasis laudabilis i v̄tinis sanoz̄ ē ex supfluitate cruda: bec positio p̄z ex Hal. primo de crisi: cū dicit̄ q̄ hypostasis ista lenis alba equalis significat q̄ digestio est confirmata: r̄ expellit̄ a corpore chimus crudus v̄ltra mensurā. Nō dō cōstat q̄ hunc chimū aut̄ oportet esse hypostasis aut̄ saltē ex eo fieri nam aliter nō significaret hypostasis chimum cruduz̄ expelli. ¶ Et Aui. in hoc ca^o: parū infra cum dicit̄ In venis autē sani nō semp̄ ōz esse humoz̄em qui sit excutiendus. Sed si sit melius est vt hoc significet̄ ex eis supfluitates q̄ in eis superfluunt ex cibo a digestionē priuata: deide superfluit superfluitas que in v̄tina fit hypostasis. ¶ Preterea nisi esset ex superfluitate cruda non esset causa multe hypostasis in v̄tina infantium: quia cibus eoz̄z trahit̄ ex stomacho anteq̄ sit bñ digestus. nā bec n̄ adderet ad hypostasis: p̄ns tamen contra Hal. primo de crisi.